

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK VE FİNANS ANABİLİM DALI
BANKACILIK VE SİGORTACILIK PROGRAMI

**TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDE FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ: HAYAT DIŞI
SİGORTA ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ SİNER

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. FARUK AKIN

BİLECİK, 2024
10597583

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK VE FİNANS ANABİLİM DALI
BANKACILIK VE SİGORTACILIK PROGRAMI

**TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDE FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ: HAYAT DIŞI
SİGORTA ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ SİNER

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. FARUK AKIN

BİLECİK, 2024

10597583

BEYAN

‘Türk Sigorta Sektöründe Finansal Performans Analizi: Hayat Dışı Sigorta Şirketleri Üzerine Bir Araştırma’ adlı yüksek lisans tezi hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel çalışma ve etik kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmının Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Bu çalışmanın, Bilimsel Çalışma Projeleri (BAP), TÜBİTAK veya benzeri kuruluşlarca desteklenmesi durumunda; projenin ve destekleyen kurumun adı proje numarası ile birlikte, ETİK KURUL onayı alınması durumunda ise ETİK KURUL tarih karar ve sayı bilgilerinin beyan edilmesi gerekmektedir.			
DESTEK ALINMIŞTIR		DESTEK ALINMAMIŞTIR	X
Destek alındı ise;			
Destekleyen kurum;			
Desteğin Türü		Proje Numarası	
1- BAP (Bilimsel Çalışma Projesi)			
2- TÜBİTAK			
Diğer;.....			
ETİK KURUL onayı var ise;			
ETİK KURUL karar tarih/sayı:		/.....	

Ali Siner

.././ 2024

İmza

ÖN SÖZ

Tez çalışmamda yardımlarını ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Sayın Faruk AKIN' a teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Ayrıca lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca destekleri ve emekleri için tüm hocalarıma teşekkür ederim. Eğitim ve öğrenim hayatım boyunca yanımda olan, desteğini esirgemeyen bugünlere ulaşmamda üzerimde emeği olan babam, annem, kardeşime ve her zaman yanımda olan Cihat ERDEM' e teşekkürü bir borç bilerek şükranlarımı sunarım.

Ali SİNER

2024

ÖZET

TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDE FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ: HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Sigortacılık sektörü finansal piyasalar içerisindeki en önemli sektörlerden biridir. Özellikle gelişmiş ülkelerde sigortacılık sektörü finansal piyasaların en önemli unsurlarından biri olarak çok önemli bir konuma sahiptir. Gelişmiş ülkelerin aksine Türkiye’de sigortacılık sektörü yeterince gelişmemiş olmasına rağmen Türk sigortacılık sektörünün büyük bir potansiyele sahip olduğu ve sektörün son yıllarda hızlı bir gelişim gösterdiği görülmektedir.

Sigorta branşları, hayat sigortaları (bireysel emeklilik sigortaları) ve hayat dışı sigortalar olarak iki başlıkta sınıflandırılmaktadır. Çalışmanın amacı hayat dışı (elementer) sigorta sektöründe faaliyet gösteren tesadüfi olarak seçilmiş sigorta şirketlerinin 2014-2023 dönemindeki finansal performans sıralamalarını ortaya koymaktır. Çalışmada beş finansal performans oranı ile eşit ağırlık kullanılarak TOPSİS yöntemiyle seçilmiş hayat dışı sigorta şirketlerinin finansal performans sıralaması yapılmıştır.

Çalışmada yapılan finansal performans analizi sonucunda 2014 yılında Neova sigorta finansal performans sıralamasında ilk sırada yer alırken son sırada Unico sigortanın yer aldığı görülmektedir. 2023 yılında ise HDI sigorta finansal performans sıralamasında ilk sırada yer alırken Neova sigorta son sırada yer almıştır. 2014-2023 döneminde hayat dışı sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemine göre ortaya çıkan sıralamalarının da yılda yıla değişiklik gösterdiği görülmüştür. Çalışmada 2014-2023 dönemi genel olarak değerlendirildiğinde Somp sigorta sekiz defa ilk üçte yer alarak en yüksek finansal performans gösteren hayat dışı sigorta şirketi olurken, Mapfre sigortanın ise ilgili dönemde altı defa son üçte yer alarak en düşük finansal performans gösteren hayat dışı sigorta şirketi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hayat Dışı Sigorta Şirketleri, Finansal Performans Analizi, TOPSİS Yöntemi.

ABSTRACT

FINANCIAL PERFORMANCE ANALYSIS IN TURKISH INSURANCE INDUSTRY: A RESEARCH ON NON-LIFE INSURANCE COMPANIES

The insurance sector is one of the most important sectors within financial markets. Especially in developed countries, as one of the most important elements of financial markets the insurance sector has a very important position. Unlike developed countries, although the insurance sector in Turkey has not developed sufficiently, it is seen that the Turkish insurance sector has great potential and has developed rapidly in recent years.

Insurance branches are classified under two headings: life insurance (private pension insurance) and non-life insurance. The aim of the study is to reveal the financial performance rankings of randomly selected insurance companies operating in the non-life (elemental) insurance sector for the period 2014-2023. In the study, the financial performance ranking of selected non-life insurance companies was made by TOPSIS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution) method using five financial performance ratios and equal weights.

As a result of the financial performance analysis conducted in the study, it is seen that Neova insurance ranked first in the financial performance ranking in 2014, while Unico insurance ranked last. In 2023, HDI insurance ranked first in financial performance, while Neova insurance ranked last. It was observed that the rankings of non-life insurance companies according to the TOPSIS method in the 2014-2023 period also changed from year to year. In the study, when the 2014-2023 period is evaluated in general, it is concluded that Sompo insurance is the non-life insurance company with the highest financial performance by ranking in the top three eight times, while Mapfre insurance is the non-life insurance company with the lowest financial performance by ranking in the bottom three six times in the relevant period.

Keywords: Non-Life Insurance Companies, Financial Performance Analysis, TOPSIS Method.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ	xvii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM SİGORTACILIĞA GİRİŞ

1.Sigorta Kavramı.....	3
2.Sigortanın Özellikleri.....	4
2.1.Tesadüfi Risk.....	4
2.2.İstatistiksel Olarak Ölçülebilir Risk.....	5
2.3.Para Birimi ile Değerlendirilebilen Risk.....	5
2.4.Yasal (Meşru) Risk.....	5
2.5.Büyük Sayılar Kanunu’nun İşlerliğinin Sağlanması.....	5
2.6.Optimal Frekanslı Risk	6
3.Sigortanın Temel Prensipleri	6
3.1.Sigortalanabilir Menfaat Prensibi	6
3.2.Azami İyi Niyet Prensibi.....	7
3.3.Azami Tazminat Prensibi	7
3.4.Hakların Devri Prensibi.....	8
3.5.Hasara Katılım Prensibi	8
3.6.Hasara Yakın Sebep Prensibi	8
4.Sigortacılığın İşlevleri.....	9
4.1.Sigortacılığın Mikro İşlevleri	9
4.2.Sigortacılığın Makro İşlevleri.....	10
5.Sigortanın Tarafları.....	11
5.1.Sigortacı	12
5.2.Sigorta Ettiren.....	12
5.3.Sigortalı	12
5.4.Lehtar	13

6.Sigorta Sözleşmesi ve Sigorta İşlemlerinde Kullanılan Belgeler	13
6.1.Sigorta Teklif Formu	13
6.1.1.Sigorta Teklif Formunda Bulunması Gereken Unsurlar	13
6.2.Sigorta Poliçesi	14
6.3.Sigorta Süresi.....	14
6.3.1.Şekli Süre	14
6.3.2.Maddi (Materyal) Süre.....	14
6.3.3.Teknik Süre	15
6.4.Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi.....	15
6.5.Zeyilname.....	15
6.6.Tecditname	15
6.7.İbraname.....	16
7.Reasürans Kavramı	16
7.1.Reasüransın Tarafları	17
7.1.1.Sedan Şirket	17
7.1.2.Reasürör Şirket	17
8.Türk Sigorta Sektöründe Yer Alan Kurumlar.....	17
8.1.Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK).....	18
8.2.Türkiye Sigorta Birliği (TSB)	18
8.2.1.Türkiye Sigorta Birliği'nin Görevleri.....	19
8.3.Milli Reasürans	19
8.4.Sigortacılık Eğitim Merkezi (SEGEM)	20
8.5.Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK).....	20
8.5.1.Doğal Afet Sigortaları Kurumunun Görevleri	20
8.6.Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi (SBM)	21
8.7.Sigorta Sektör Aracıları	21
8.7.1.Acenteler	22
8.7.1.1.Gerçek Kişi Acenteler İçin Gerekli Şartlar.....	22
8.7.1.2.Tüzel Kişi Acenteler İçin Gerekli Şartlar	23
8.7.2.Brokerler.....	24
8.7.3.Banka Sigortacılığı (Bankasürans).....	25
8.7.4.Sigorta Eksperi.....	25
8.8.Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM).....	25
8.9.Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM)	26
8.10.Sigorta Tahkim Komisyonu	26
8.11.Sigorta Acenteleri İcra Komitesi (SAİK)	26
8.12.Sigorta Eksperleri İcra Komitesi (SEİK)	27

9.Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi	27
9.1.Dünya’da Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi	28
9.2.Türkiye’de Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi	31
9.2.1.Osmanlı İmparatorluğu Dönemi	31
9.2.2.Cumhuriyet Sonrası Dönemde Sigorta Sektörü	32

İKİNCİ BÖLÜM

HAYAT DIŞI SİGORTA BRANŞLARI VE FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ

1.SİGORTA BRANŞLARI	34
1.1.Hayat Sigortaları	35
1.1.1.Birikimli Hayat Sigortaları	35
1.1.2.Risk Ağırlıklı Hayat Sigortaları	36
1.1.3.Bireysel Emeklilik Sistemi (BES)	36
1.2.Hayat Dışı Sigortalar	37
1.2.1.Kaza Sigortaları.....	38
1.2.1.1.Ferdi Kaza Sigortası.....	38
1.2.1.2.Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası	38
1.2.1.3.Zorunlu Koltuk ve Ferdi Kaza Sigortası Teminat Türleri	38
1.2.2.Hastalık/Sağlık Sigortaları.....	40
1.2.3.Seyahat Sağlık Sigortası	40
1.2.4.Zorunlu Deprem Sigortası (ZDS).....	40
1.2.5.Yangın Sigortası	42
1.2.5.1.Sigorta Bedelinin Kapsamı.....	42
1.2.5.2.Yangın Sigortasında Binaların Yapı Tarzı	43
1.2.5.3.Yangın Sigortasında Riskin Kullanım Tarzı ve Yerleşimi	43
1.2.6.Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası	44
1.2.6.1.Teminat Dışında Kalan Haller	46
1.2.6.2.Sigortalıdan Rücu Halleri.....	46
1.2.7.Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası	46
1.2.7.1.Teminat Dışında Kalan Haller	47
1.2.8.Yeşil Kart Sigortaları (Greencard)	47
1.2.9.Kara Araçları Kasko Sigortası.....	47
1.2.9.1.Kara Araçları Kasko Sigortasında Muafiyetler	50
1.2.9.2.Kasko Sigortalarında Fiyatlama	50
1.2.10.Genel Zararlar Branşı	51
1.2.10.1.Cam Kırılması	51
1.2.10.2.Hırsızlık Sigortası	52
1.2.10.3.Mühendislik Sigortaları.....	52

1.2.10.4.Tarım Sigortaları.....	54
1.2.11.Nakliyat Sigortaları.....	56
1.2.11.1.Nakliyat Riskinin Ölçülmesi	58
1.2.11.2.Incoterms Teslim Şekilleri	58
1.2.12.Genel Sorumluluk Branşı.....	59
1.2.12.1.İşveren Mali Sorumluluk Sigortası	60
1.2.12.2.Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Sorumluluk Sigortası	60
1.2.12.3.Asansör Kazalarında Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Sorumluluk Sigortası	60
1.2.12.4.Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası.....	60
1.2.12.5.Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk Sigortası	60
1.2.12.6.Özel Güvenlik Sorumluluk Sigortası	61
1.2.12.7.Zorunlu Sertifika Mali Sorumluluk Sigortası.....	61
1.2.12.8.Mesleki Sorumluluk Sigortası	61
1.2.12.9.Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Mali Sorumluluk Sigortası	61
1.2.13.Kredi Sigortaları.....	61
1.2.13.1.Borç Ödeme Sigortası	62
1.2.13.2.Kredi Sigortası.....	62
1.2.14.Hukuksal Koruma Sigortası	63
1.2.15.Finansal Kayıplar Sigortası	63
1.2.15.1.Bina Tamamlama Sigortası	63
1.2.15.2.Kefalet Sigortası	63
2.FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ	64
2.1.Likiditeye Bağlı Oranlar	64
2.1.1.Cari Oran	64
2.1.2.Asit-Test Oranı.....	65
2.1.3.Nakit Oranı.....	65
2.2.Faaliyetlere Dayalı Oranlar.....	65
2.2.1.Alacak Devir Hızı.....	65
2.2.2.Alacakların Ortalama Tahsil Süresi.....	66
2.2.3.Stok Devir Hızı	66
2.2.4.Stok Tutma Süresi	66
2.2.5.Sabit Varlık Devir Hızı.....	66
2.2.6.Toplam Varlık Devir Hızı	66
2.2.7.Ticari Borç Devir Hızı	66
2.3.Mali Yapıya Dayalı Oranlar	67
2.3.1.Finansal Kaldıraç Oranı	67
2.3.2.Borç Özsermaye Oranı	67

2.3.3.Faiz Karşılama Oranı.....	67
2.3.4.Sabit Yükümlülükleri Karşılama Oranı	67
2.4.Kârlılığa Dayalı Oranlar	68
2.4.1.Brüt Kâr Marjı.....	68
2.4.2.Esas Faaliyet Kârlılığı	68
2.4.3.Net Kâr Marjı.....	68
2.4.4.Özsermaye Kârlılık Oranı	69
2.4.5.Aktif Kârlılık Oranı	69
2.4.6.Hisse Başına Kâr Oranı	69
2.5.Piyasa Performans Oranları	69
2.5.1.Fiyat/Kazanç Oranı.....	69
2.5.2.Piyasa Değeri/Defter Değeri Oranı.....	70
2.5.3.Tobin Q Oranı	70

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNİN FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ

1.Çalışmanın Amacı.....	72
2.Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi	72
3.Literatür Taraması.....	72
4.TOPSİS Yöntemi	82
5.Çalışmanın Uygulanması	83
5.1.2014 Yılı Verileri	85
Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması	85
Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	85
Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi.....	86
Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi	86
Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı	86
Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	87
5.2.2015 Yılı Verileri	88
Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması	88
Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	88
Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi.....	89
Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi	89
Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı.....	90
Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	90
5.3.2016 Yılı Verileri	91
Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması	91

Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	92
Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	92
Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi	93
Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı	93
Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	94
5.4.2017 Yılı Verileri	94
Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması	94
Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	95
Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	95
Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi	96
Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı.....	96
Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	97
5.5.2018 Yılı Verileri	98
Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması	98
Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	98
Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi.....	99
Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi	99
Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı	99
Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	100
5.6.2019 Yılı Verileri	101
Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması	101
Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	101
Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi.....	102
Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi	102
Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı	103
Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	103
5.7.2020 Yılı Verileri	104
Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması	104
Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	104
Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	105
Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi	105
Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı.....	106
Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	107
5.8.2021 Yılı Verileri	107
Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması	107
Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	108
Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	108

Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi	109
Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı.....	109
Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	110
5.9.2022 Yılı Verileri	110
Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması	111
Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	111
Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	112
Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi	112
Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı.....	112
Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	113
5.10.2023 Yılı Verileri	114
Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması	114
Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	114
Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	115
Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi	115
Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı.....	116
Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	116
SONUÇ.....	120
KAYNAKÇA	124
EKLER.....	137

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1.1. Sigortacılığın Mikro İşlevleri	9
Tablo 1.2. Sigortacılığın Makro İşlevleri.....	10
Tablo 1.3. Teknik Personel Olabilmek İçin Gerekli Şartlar.....	23
Tablo 1.4. Gerçek Kişi Acente ve Tüzel Kişi Acente Müdürü	24
Tablo 1.5. Türkiye’de 2000 Yılı Öncesi Sigorta Şirketlerinin Kronolojik Sıralaması	33
Tablo 2.1. Sosyal Sigorta ve Özel Sigorta Arasındaki Farklılıklar	34
Tablo 2.2. 2014-2023 Döneminde Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketi Sayıları.....	35
Tablo 2.3. Devlet Katkı Payları Hak Etme Oranları (%)	37
Tablo 2.4. Sakatlık Teminatı Oranları (%).....	39
Tablo 2.5. Yapı Tarzları	41
Tablo 2.6. Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası 2023 Yılı Teminat Limitleri	44
Tablo 2.7. 2023 Yılı Basamak İndirim ve Sürprim Oranları (%).....	45
Tablo 2.8. Kasko Sigortasında Uygulanan İndirim ve Sürprimler	51
Tablo 2.9. Finansal Performans Analizinde Kullanılan Oranlar	70
Tablo 3.1. Literatür Özeti.....	78
Tablo 3.2. Çalışma İçin Seçilen Hayat Dışı Sigorta Şirketleri	83
Tablo 3.3. Finansal Performans Belirlemede Kullanılan Oranlar	84
Tablo 3.4. 2014 Yılı Karar Matrisi	85
Tablo 3.5. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	85
Tablo 3.6. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	86
Tablo 3.7. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması	86
Tablo 3.8. Pozitif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması.....	86
Tablo 3.9. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması	87

Tablo 3.10. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	87
Tablo 3.11. 2015 Yılı Karar Matrisi	88
Tablo 3.12. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	89
Tablo 3.13. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	89
Tablo 3.14. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması	89
Tablo 3.15. Pozitif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması.....	90
Tablo 3.16. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması	90
Tablo 3.17. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	91
Tablo 3.18. 2016 Yılı Karar Matrisi	91
Tablo 3.19. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	92
Tablo 3.20. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	92
Tablo 3.21. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması	93
Tablo 3.22. Pozitif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması.....	93
Tablo 3.23. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması	93
Tablo 3.24. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	94
Tablo 3.25. 2017 Yılı Karar Matrisi	95
Tablo 3.26. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	95
Tablo 3.27. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	96
Tablo 3.28. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması	96
Tablo 3.29. Pozitif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması.....	96
Tablo 3.30. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması	97
Tablo 3.31. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	97
Tablo 3.32. 2018 Yılı Karar Matrisi	98
Tablo 3.33. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	98
Tablo 3.34. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	99
Tablo 3.35. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması	99

Tablo 3.36. Pozitif İdeal Noktalara Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması.....	99
Tablo 3.37. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması	100
Tablo 3.38. İdeal Çözüme Göre Yakınlık Hesaplaması.....	100
Tablo 3.39. 2019 Yılı Karar Matrisi	101
Tablo 3.40. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	101
Tablo 3.41. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	102
Tablo 3.42. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Değerlerin Hesaplanması	102
Tablo 3.43. Pozitif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması.....	103
Tablo 3.44. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması	103
Tablo 3.45. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	104
Tablo 3.46. 2020 Yılı Karar Matrisi	104
Tablo 3.47. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	105
Tablo 3.48. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	105
Tablo 3.49. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi.....	106
Tablo 3.50. Pozitif İdeal Uzaklık Değerinin Hesaplanması.....	106
Tablo 3.51. Negatif İdeal Uzaklık Değerinin Hesaplanması	106
Tablo 3.52. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	107
Tablo 3.53. 2021 Yılı Karar Matrisi	107
Tablo 3.54. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	108
Tablo 3.55. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	108
Tablo 3.56. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması	109
Tablo 3.57. Pozitif İdeal Uzaklığın Hesaplanması	109
Tablo 3.58. Negatif İdeal Uzaklığın Hesaplanması.....	110
Tablo 3.59. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	110
Tablo 3.60. 2022 Yılı Karar Matrisi	111
Tablo 3.61. 2022 Yılı Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	111

Tablo 3.62. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	112
Tablo 3.63. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması	112
Tablo 3.64. Pozitif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması.....	112
Tablo 3.65. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması	113
Tablo 3.66. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	113
Tablo 3.67. 2023 Yılı Karar Matrisi	114
Tablo 3.68. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi	114
Tablo 3.69. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi	115
Tablo 3.70. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması	115
Tablo 3.71. Pozitif İdeal Olan Değerlerinin Hesaplanması	116
Tablo 3.72. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması	116
Tablo 3.73. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması.....	117
Tablo 3.74. Seçilmiş Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Finansal Performans Sıralaması (2014-2023).....	117
Tablo 3.75. 2014-2023 Dönemi Seçilmiş Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Puanlama Tablosu	118

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1.1. Sigortanın Tarafları.....	12
Şekil 2.1. Mühendislik Sigortaları	52
Şekil 2.2. Kredi Sigortası Süreci.....	62

GRAFİKLER LİSTESİ

Sayfa

Grafik 3.1. Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin TOPSİS Yöntemine Göre Finansal Performans Sıralamalarının Değişimi (2014-2023).....	119
---	------------

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

A.Ş.: Anonim Şirket

BES: Bireysel Emeklilik Sistemi

CFR: Cost and Freight

CIP: Carriage and Insurance Paid To

CIF: Cost, Insurance, Freight

CPT: Carriage Paid To

ÇKS: Çiftçi Kayıt Sistemi

DAP: Delivered At Place

DASK: Doğal Afet Sigortaları Kurumu

DDP: Delivered At Place Unloaded

EGM: Emeklilik ve Gözetim Merkezi

EXW: Ex Works

FAS: Free Alongside Ship

FCA: Free Carrier

FOB: Free On Board

HATMER: Sigorta Hasar Takip ve Gözetim Merkezi

HAYMER: Hayat Sigortası Bilgi ve Gözetim Merkezi

İMM: İhtiyari Mali Mesuliyet

M.Ö.: Milattan Önce

SAGMER: Sağlık Sigortası Bilgi ve Gözetim Merkezi

SAİK: Sigorta Acenteleri İcra Komitesi

SBM: Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi

SEDDK: Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu

SEGEM: Sigortacılık Eğitim Merkezi

SEİK: Sigorta Eksperleri İcra Komitesi

TARSİM: Tarım Sigortaları Havuzu

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TOBB: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

TRAMER: Trafik Sigortaları Bilgi ve Gözetim Merkezi

TSB: Türkiye Sigorta Birliği

ZDS: Zorunlu Deprem Sigortası

LPG: Likit Petrol Gazı

GİRİŞ

İnsanlar yaşamları boyunca sosyal, ekonomik ve fiziki rizikolarla karşı karşıya kalmakta, gerçekleşen her riziko karşısında ise bir maliyet ortaya çıkmaktadır. Rizikoların sebep olduğu maliyetlerin en aza indirgenmesi amaçlanırken bazı olaylarda yetersiz bilgi ve deneyim sebebiyle rizikolar doğru kontrol edilememektedir. Bu tür durumlarda ise sigorta, riskleri doğru yönetebilmek için önemli bir rol oynamaktadır.

Toplumlar, potansiyel tehlikelerin yaşamlarını olumsuz etkilemesini önlemek için farklı koruma stratejilerini tercih etmişlerdir. Sigorta sektöründe işlem yapan firmaların misyonu, insanların karşılaşılabileceği riskleri belirlemek ve bu risklere karşı doğru sınıflandırma yaparak riskleri kişiler arasında bölmektir. Sigorta sektöründen elde edilen gelirler finansal piyasalar için önemli bir kaynağa sahip iken, diğer taraftan ekonomide meydana gelen dengesizlikler sonucunda maddi kayıpları da minimize etmektedir. Günümüzde özellikle gelişmiş ülke ekonomilerinde insanlar sigorta sektörüne büyük önem vermektedir ve sigorta sektörü her geçen gün konumunu daha da güçlendirmektedir.

Türkiye’de sigorta şirketleri, sigortacılık kanununa göre hayat sigorta branşı veya hayat dışı sigorta branşının sadece birinde faaliyet gösterebilmektedir. 2014 yılının sonu itibarıyla Türk sigortacılık sektöründe 42 hayat dışı, 25 hayat ve emeklilik, 2 reasürans şirketi olmak üzere toplam 69 sigorta, reasürans ve emeklilik şirketi faaliyet göstermiştir. 2023 yılının sonu itibarıyla ise Türk sigortacılık sektöründe 47 hayat dışı, 19 hayat ve emeklilik sigorta şirketi ve 4 reasürans şirketi olmak üzere toplam 70 sigorta, reasürans ve emeklilik şirketi faaliyet göstermektedir. Sigorta şirketlerinin sayısında yaşanan değişimler şirketlerin kendi içerisinde birleşerek unvan değişimleri ve yeni sigorta şirketlerinin kurulmasıyla açıklanabilmektedir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde, sigorta kavramı, sigortanın özellikleri (tesadüfi risk, istatistiksel olarak ölçülebilir risk, para birimi ile değerlendirilebilen risk, yasal risk, büyük sayılar kanununun işlerliği ve optimal frekanslı risk) sonrasında sigortanın temel prensiplerine değinilmiş, sigortacılığın mikro ve makro düzeyde işlevleri anlatılmıştır. Sigorta ile ilgili sözleşmeye konu olan taraflar, sözleşmeye konu olan belgelerle sigorta sektöründe yer alan kurumlar ve sigortacılığın tarihsel gelişimine de bu bölümde yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, sigortacılık sektörünün branşlarından biri olan hayat sigortacılığı/ bireysel emeklilik sistemi konularına değinilmiş sonrasında ise hayat dışı sigorta branşları açıklanmıştır. Hayat dışı (elementer) sigorta branşları olan kaza sigortaları, hastalık ve sağlık sigortaları, seyahat sağlık sigortası, zorunlu deprem sigortası, yangın sigortası,

karayolları motorlu araçlar zorunlu mali sorumluluk sigortası ikinci bölümün ana konularını oluşturmaktadır. Kasko sigortası, greencard, genel sorumluluk ve genel zararlar branşları da elementer branşlar başlığı altında ele alınmıştır. Bu bölüm de ayrıca finansal performans oranları da açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde ise çalışmanın amacına değinilmiş ve çalışmanın kapsamı açıklanmıştır. Sonrasında ise hayat dışı sigorta şirketlerinin finansal performans sıralamasına yönelik olarak literatür taraması yapılmıştır. Çalışmada hayat dışı sigorta sektöründe faaliyet gösteren on sigorta şirketi tesadüfi olarak belirlenmiş cari oran, nakit oranı, finansal kaldıraç oranı, aktif kârlılık oranı ve özsermaye kârlılık oranı ile eşit ağırlık kullanılarak 2014-2023 dönemine ait veriler TOPSİS yöntemi ile analiz edilmiş ve finansal performans sıralamaları yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİGORTACILIĞA GİRİŞ

Risk ve tehlikeler yaşamımızda kaçınılmaz bir unsur haline gelmiştir. Toplum olarak bireylerin can ve malları sayılamayacak kadar çok risklerle karşı karşıya gelebilmektedir (Karaman, 2020: 1).

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, bireylere her alanda daha kaliteli ve ferah bir yaşam olanağı sunmaktadır. Evde, işyerinde ve çevremizde bulunan birçok teknolojik cihaz ve ulaşım vasıtaları insan hayatını kolaylaştırdığı gibi tehlikeli yönleri de mevcuttur. Teknolojik gelişmelerin yanı sıra doğal afetler, kazalar, hastalıklar gibi olumsuz durumlar insan yaşamı üzerinde can ve mal kaybına neden olmaktadır (Orhaner, 2013: 25).

Gelecekte olması öngörülen olaylar ve bu olaylar gerçekleşikten sonra tahmin edilen hedeflerin ne derecede gerçekleştiği risk kavramını ifade etmektedir. Risk kavramı, bir kazanın olası sonuçlarında ihtimallere bağlı ortaya çıkan değişimler olarak da ifade edilebilmektedir (Polat, 2018: 2). Toplumda kaza olarak bilinen risk ve tehlikeler sigorta sektöründe riziko olarak isimlendirilmektedir. Rizikolara karşı mücadele etmede kullanılan kavramlardan biri öngörmedir (Kaya ve Kahya, 2017: 37-38).

Birey, kurum ve kuruluşlar kazançlarının bir kısmını tasarruf yaparlar ve yapılan bu tasarrufları ileride gerçekleşecek riskleri karşılayabilmek amacıyla kullanırlardı. Ancak bu tasarrufların, gerçekleşen zararlarını karşılamakta yetersiz kaldığını fark eden kişiler, topluluk oluşturmak suretiyle, aralarında meydana gelen maliyeti bölüşerek karşılama yolunu seçmişlerdir (Karaman, 2020: 1).

Bu topluluklar, oluşabilecek riskleri karşılamak amacıyla birleşerek yapmış oldukları faaliyetler sonrasında, sigorta kavramının temellerini atmışlar ve sonrasında iki önemli unsur karşımıza çıkmıştır. Birinci unsur rizikonun kişiden topluma transfer edilmesi, ikinci unsur ise ortaya çıkan kaybın toplulukta bulunan kişilere eşit olarak paylaştırılmasıdır (Polat, 2018: 20).

1.Sigorta Kavramı

Kişi ve kurumlar yaşamları boyunca rizikolarla karşılaşabilirler. Bu rizikolara karşı bireyler kendi mallarını korumak için bir sisteme ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda finansal kurum ve kuruluşların ortaya çıktığı görülmektedir. Finansal kurum ve kuruluşlar gelir elde etme amacıyla kurulmuş özel şirketlerdir (Yayla, 2019: 107).

Sigorta terimi Latince bir kelime olup, Türkçe kelime anlamı güvendir. Sigorta, karşılıklı sözleşme yapıldıktan sonraki zamanlarda gerçekleşebilecek tehlikelerin insanın canına, maddi olarak zarar verilebilecek mal ve çıkarlarına ya da yükümlülüklerinin olduğu durumlarda üçüncü kişilere karşı verebileceği tehlike ve zararları güvence altına almayı amaçlamaktadır. Bunun için bir sistemin olması gerektiği ortaya çıkmış ve bu güvence sistemine sigorta adı verilmiştir (Akyüz ve Kaya, 2013: 358).

Sigorta kavramı, belirli bir ücret karşılığında gerçek kişi ve kurumların, sigortacı ve sigortalı olarak bilinen taraflar arasında, belirlenen tarih aralığında güvence altına alınan riskler topluluğu olarak ifade etmek mümkündür. Bu riskler gerçekleşmeden önce sigortacı ve sigortalı arasında hazırlanan yazılı bir belge bulunmaktadır. Sigorta sektöründeki yazılı belgeye poliçe adı verilir. Riziko gerçekleştiği zaman poliçede yazılı olan teminatlara göre sigortacı tarafından sigortalıya ödeme gerçekleşmektedir. Özetle sigorta, riskini devretmek isteyen kişi ile riski devralan kurum veya kuruluşlar arasında, belirli ücret karşılığında yapılan riskten kaçınma tekniğidir (Karaçay, 2021: 3).

2.Sigortanın Özellikleri

Birey ve kurumlar kendilerini yaşattığı sürece karşısına çıkabilecek risk ve tehlikeler mevcuttur. Bu risk ve tehlikelerin ekonomik olan kısmı sigorta sözleşmesi ile güvence altına alınabilmektedir (Duygulu, 2012: 10-12). Riskin sigorta yapılabilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özellikler; tesadüfi risk, istatistiksel olarak ölçülebilir risk, para birimi ile ölçülebilir risk, yasal risk, optimal frekanslı risk ve büyük sayılar kanununun işlerliğinin sağlanması olarak altı başlıkta incelenmektedir (Baştürk vd., 2017: 32).

2.1.Tesadüfi Risk

Tesadüfi risk, belirli bir rizikonun sigortalı olabilir olması için başına gelebilecek olayların gerçekleşmesinin belirsiz olması gerekir. Hasarın gerçekleşme olasılığının %100 olduğu (riskin gerçekleşmek üzere olduğu) durumlarda sigortanın yapılamadığı görülmektedir. Rizikonun meydana gelmesi sözleşmeye dahil edilen sigortalının bilgisi dışında olmalıdır (Baştürk vd., 2017: 32-33). Başka bir ifadeyle tesadüfi risk, beklenmeyen olaylar sonucu ortaya çıkan risktir. Bu tür risklerin önceden tespit edilemediği ve kontrol edilemediği görülmüştür. Örneğin doğal afet, terör saldırısı veya pandemi gibi belirli bir kontrolü olmayan olaylar tesadüfi risklere örnektir (Baştürk vd., 2017: 33).

2.2.İstatistiksel Olarak Ölçülebilir Risk

Rizikonun istatistiksel olarak ölçülebilmesi gerekmektedir. Sigortacılık sektöründe istatistik bilim dalının kullanılmasının amacı çok sayıda olan rizikoların gerçekleşmesi durumunda kayıpları minimize ederek birleştirmektir. İstatistik bu birleştirmeleri temel gösterge haline getirip karşılaştırma yapmaya olanak sağlamaktadır (Uralcan, 2011a: 27). Diğer bir ifadeyle, istatistiksel olarak ölçülebilir risk, geçmiş veriler ve istatistikler kullanılarak ölçülebilen risktir. Bu tür risklerin olasılıkları ölçülebilir ve geçmiş verilerin analiziyle gelecekteki riskler öngörülebilir.

2.3.Para Birimi ile Değerlendirilebilen Risk

Riziko para birimi ile ifade edilebilir bir karşılığı olacak şekilde sigorta ile güvence altına alınmalıdır. Riskin ortaya çıkması halinde zararın para birimi ile hesaplanabilir olması gerekmektedir. Para birimi ile değerlendirilen risk, bir yatırımın para birimi cinsinden maruz kaldığı kayıp riskidir. Hasar gerçekleştiğinde ortaya çıkan zarar para birimi ile çok küçük bir değer ise bu tür zarara ilişkin riskler sigortalanamamaktadır (Baştürk vd., 2017: 34).

2.4.Yasal (Meşru) Risk

Sigortanın, halk düzenine pozitif yönde katkısı olmalıdır. Bu nedenle sigortalanabilir rizikonun yasalara aykırı olmaması gerekir. Yani otomobil tacirinin çalmış olduğu araba, uyuşturucu satıcısının satılan maldan elde ettiği gelirin kaybı, terör örgütü eylemlerini yapan kişinin ölmesi, yaralanması ya da tedavi giderlerinin karşılanması sigorta açısından kapsam dışında tutulmaktadır (Uralcan, 2011b: 9-10).

2.5.Büyük Sayılar Kanunu'nun İşlerliğinin Sağlanması

Büyük sayılar kanunu, istatistik bilim dalında ki olasılık kuramından ortaya çıkmıştır. Çalışma ve gözlem gruplarının sayısı arttıkça ortalama değer öngörü gücü azaldığı görülmektedir. Bu kanun ile sigorta sözleşmeleri için primlerin hesaplandığı istatistiksel olarak kayıp beklentisinin ne kadar olduğunun temelini oluşturmaktadır (Rubin, 1995: 252-253).

Yani büyük sayılar kanunu, tekrarlanan deneylerdeki sonuçların, deney sayısı arttıkça beklenen sonuca yaklaşacağını ifade etmektedir. Bu kanun, risk ölçümlerinde önemlidir. Çünkü daha fazla veri toplandıkça riskin daha doğru bir şekilde ölçülmesine olanak sağlar. Örnek ile açıklamak gerekirse rassal olarak seçilen bir madeni parayı havaya atarsak tura gelme olasılığı $\frac{1}{2}$ 'dir. Eğer bir deste madeni parayı atarsak yazı ve tura sayısı eşit çıkmayabilir. Fazla madeni

para atışı yapıldığında yazı ve tura sayısı eşit ve doğru olasılıkta bulunmaktadır (Kaya ve Kahya, 2017: 47).

2.6.Optimal Frekanslı Risk

Optimal frekanslı risk, bir riskin meydana gelme sıklığına ve etkisine göre hesaplanan risk olarak bilinmektedir. Bu tür riskler sıklıkla meydana gelmese de etkileri büyük olan riskleri ifade etmektedir. Örneğin, çocuklar aşılanmış olsa bile çocuk hastalığı geçirme oranı yüksektir. Fakat çocuk hastalığı geçirmiş birinin yetişkinliğinde hastalık geçirme oranı yok denecek kadar azdır. Optimal frekanslı risk, risk yönetimi stratejilerinde de önemli bir yer tutmaktadır (Baştürk vd., 2017: 35).

3.Sigortanın Temel Prensipleri

Sigorta, kişi ve kurumların yaşadığı maddi kayıpları hasar gerçekleşmeden önceki olan ekonomik değerine ulaştırılmasını sağlamaktadır. Bu ekonomik değer oluşturulurken birey ve kurumların sebepsiz zenginleşmesinin önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Böylece sigortanın temel prensipleri ortaya çıkmıştır. Sigorta branşı için uygulanmakta olan temel prensipler altı maddede listelenmektedir. Bunlar; sigortalanabilir menfaat prensibi, azami iyi niyet prensibi, azami tazminat prensibi, hakların devri prensibi, hasara katılım prensibi ve hasara yakın sebep prensibidir (Akın, 2018: 36).

3.1.Sigortalanabilir Menfaat Prensibi

Sigortalanabilir menfaatin parasal değerinin olması gerekir. Yapılan çalışmalar sonucu bireyin parasal değeri olmayan mala karşı sigorta yaptıramadığı görülmüştür. Çünkü sigorta poliçesinin yapılabilmesi için riskin parasal değerinin olması gerekmektedir (Karaman, 2010: 17). Diğer bir ifadeyle, sigortalanabilir menfaat prensibi, sigorta sözleşmesinin yapılabilmesi için sigortalının sigorta sözleşmesinden doğacak menfaatleri sahip olması gerektiğini ifade etmektedir. Bu prensip sigorta sözleşmesinin geçerli olabilmesi için sigortalının sözleşmenin konusu olan riskin kendisine zarar vermesi durumunda bir menfaat elde etmesi gerektiğini belirtir. Örneğin, bir kişinin konutuna sigorta yaptırabilmesi için konutun kendisine ait olması ve konuta zarar gelmesi durumunda maddi bir kaybın oluşması gerekmektedir. Bu prensibe uyulması sigorta sözleşmesinin geçerli olabilmesi açısından büyük önem taşır. Sigortalının sigorta sözleşmesinden doğacak menfaatlere sahip olması, sigorta işleminin doğru bir şekilde yapıldığını gösterir ve sigortalının ileride oluşabilecek risklere karşı korunmasını sağlamaktadır (Karaman, 2020: 24-25).

3.2.Azami İyi Niyet Prensibi

Azami iyi niyet prensibi sigorta sözleşmelerinin en temel ilkelerinden biridir. Sigorta yapılırken sigortacı ve sigortalı tarafların her birinin tüm bilgileri vermesi gerekmektedir. Sigorta sözleşmelerinde sigortalının ifadesi dikkate alınır. Sigortalı, sigorta yapılacak nesneye ilişkin her türlü bilgiyi sigortacıya vermekle yükümlüdür. Aynı şekilde sigortacıda teminat altına alınan maddeleri ya da muafiyetleri¹ sigortalıya bildirmek yükümlülüğündedir. Bu prensip hem sigortalı hem de sigortacı açısından önem arz etmektedir (Akay, 2001: 3). Bilgilerin saklanması durumunda genellikle sigortacının sözleşmeyi feshetme hakkı mevcuttur. Diğer bir ifadeyle sigortacı ile sigortalı arasındaki menfaat, sigorta poliçesi ile başlamaktadır. Sigorta poliçeleri güven üzerine kurulmalıdır. Azami iyi niyet prensibi, sigorta sözleşmesinin yapılması sırasında tarafların birbirine karşı dürüst olma yükümlülüğünü ifade etmektedir. Bu prensip, sigortalının sigorta şirketine doğru ve eksiksiz bilgi vermesi gerektiğini, bilgilerin saklı tutulmasının önüne geçilmesini hedeflemektedir. Sigortalının, sigorta sözleşmesinde yer alan bilgileri yanıltıcı veya eksik bir şekilde beyan etmesi durumunda sigorta sözleşmesi geçersiz sayılabilmektedir.

3.3.Azami Tazminat Prensibi

Tazminat, riziko gerçekleştikten sonra maddi kaybın ortadan kaldırılması için sigorta şirketi tarafından sigortalıya ödenen ücrettir. Sigorta poliçesinin amacı sigortalıyı riziko gerçekleşmeden önceki ekonomik değerine ulaştırmaktır. Bu prensip ile sigortalının sebepsiz zenginleşmesinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir (Özbolet, 2008: 112).

Bazı durumlarda sigorta poliçelerinde sigorta bedeli ile sigorta değeri arasında fark ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durum literatürde aşkın sigorta ve eksik sigorta kavramlarıyla ifade edilmektedir. Aşkın sigorta söz konusu olan poliçe değerinin gerçekte sigortalanabilir olan menfaatten daha fazla olması durumudur. Rizikonun gerçekleştiği durumlarda ödenecek tazminat miktarı, sigorta değerini aşmaması gerekir. Eksik sigorta ise söz konusu malın değerinin bilerek ya da bilinmeden az ücret ödeme düşüncesiyle sigorta bedelinin sigorta değerinin altında olması durumudur. Riziko gerçekleştiği durumlarda söz konusu menfaat tam zarar durumuna uğradıysa sigorta sözleşmesinde yazılı olan değer kadar ödeme yapılmaktadır.

¹ Muafiyet: Sigorta sektöründe hasarın belirli miktarının sigortalıya ait olmasını ifade eder.

Kısmi hasar gerçekleştiğinde söz konusu menfaat ve sigorta sözleşmesinde yazılı olan teminatların oranlanması ile ortaya çıkan zarar ödenmektedir (Erdal ve Erdal, 2012: 146).

3.4.Hakların Devri Prensibi

Sigortacı hakların devri maddesi gereğince ödenen tazminat kadar ihmali olan sigortalının yerine geçmektedir. Bu şekilde sigorta şirketi ödediği tazminat ücretini hasarın gerçekleşmesinde ihmali olanlardan talep etmektedir. Mal ve sorumluluk sigorta branşlarında sigortalının hem sigortacıdan hem de hasarın gerçekleşmesine neden olan (özel ya da tüzel) kişilerden ikinci bir ödeme alınması önlenmiş olmaktadır (SEGEM, 2012).

Örneğin; (Y) Sigorta firmasının portföyünde bulunan kasko müşterisi kazaya karışmıştır. Kaza sonrası araçta 10.000-TL zarar olmuş ve sigorta firması ödemeyi gerçekleştirmiştir. Hasar dosyasının içerisinde bulunan maddi hasarlı kaza tespit tutanağında sigorta ettirenin kusurunun bulunmadığı, kazaya karışmış olan diğer araç sürücüsünün asli kusurlu olduğu görülmektedir. Bu olayda sigorta firması ödemiş olduğu tazminatı önce asli kusurlu olan aracın sigorta şirketinden sorumlu olduğu limit kadar tazminat tutarını almaktadır. Bu tazminat hasarı karşılamada yetersiz kalmışsa kalan tutar için zarar veren kişiden rücu etme hakkı doğmaktadır (Karaman, 2020: 44).

3.5.Hasara Katılım Prensibi

Sigortanın temel prensiplerinden biri olarak bilinen hasara katılım prensibi aynı menfaatin, aynı rizikolara karşı, aynı zamanda ve aynı müşteriye yarar sağlayan birden çok sigortacı tarafından güvence altına alınmış olan durumlarda ortaya çıkmaktadır. Hasara katılım prensibi, sigortalının sigortacıdan alacağı tazminatı sigorta şirketlerinin aralarında pay etmesi gerektiğini önermektedir. Bu tazminat paylaştırılırken poliçe kurulumu sırasında gelir ne kadar oranda pay edilmişse, tazminat ödemesinde de her bir şirket için o oranda ödeme yapılması gerektiği görülmektedir (Bölükbaşı ve Pamukçu, 2009: 32). Diğer bir ifadeyle, sigortalı tarafın hasarı gerçekleştiğinde birden çok sigorta şirketinden tazminat almasının önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Bu da azami tazminat prensibine aykırı davranış olmaması gerektiğini ifade etmektedir.

3.6.Hasara Yakın Sebep Prensibi

Hasar gerçekleştikten sonra alınan tazminat, sözleşme içerisinde yazan hangi içerik için alındaysa riziko gerçekleştikten sonra o teminat içerisinde ödenmektedir. Sigortacılık sektöründe yakın sebep bir rizikonun gerçekleşmesinde etkili olan en güçlü maddeyi incelemektedir. Riziko gerçekleştiği durumda sigortalının sigortacıdan bir isteği olabilmesi için

ortaya çıkan zararın poliçede teminat altına alınmış olması gerekmektedir (Kaya ve Kahya, 2017: 141). Diğer bir ifadeyle hasara yakın sebep prensibi, sigorta sözleşmesi kapsamında hasarın gerçek nedeninin belirlenmesi gerektiğiyle ilgilidir. Bu prensip, sigorta şirketinin hasarın gerçek nedeninin öğrenmesiyle, tazminat ödemesinin yapılıp yapılamayacağını karar vermesinde etkili olduğu bilinmektedir. Örneğin, konut sigorta poliçesiyle sadece yangına karşı güvence altına alınan bir yerde yangın çıkmış, yangın sonrasında eşyalar çalınmıştır. Bu sigorta poliçesinden konutun yanması, yıkımı ve harap olmadan dolayı gerçekleşen hasar ödenmektedir. Yangın sonrasında çalınan mallar tazminat ödemesi dışındadır (Orhaner, 2013: 58).

4.Sigortacılığın İşlevleri

Sigorta poliçesi sayesinde gerçek kişi ve tüzel kişiler geleceklerini güvence altına almaktadır. Sigortalılar riziko gerçekleştikten sonra hasardan bir gün önceki mali güçlerine kavuşmaktadırlar. Sosyal ve ekonomik açıdan sigortanın son derece önemli olduğu görülmektedir. Günümüzde sigortacılık fonksiyonları bireyler, kurumlar ve ülke ekonomisi açısından önem kazanmaktadır. Temel olarak sigortacılığın işlevleri mikro işlevler ve makro işlevler olmak üzere iki başlık altında toplanabilmektedir (Duygulu, 2012: 14).

4.1.Sigortacılığın Mikro İşlevleri

Risk ve girişimciler açısından işlevler olarak ta adlandırılan bu işlevler, sigortacı ile sigortalı olarak bilinen taraflar arasında gerçekleşmektedir (Baştürk vd., 2017: 51). Sigortacılığın mikro işlevleri yedi başlıkta toplanmış Tablo 1.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 1.1. Sigortacılığın Mikro İşlevleri

Sigorta Bir Dayanışma İşlemleri Organizasyonudur	Gerçek kişi ve kurumların zararlarını bir grup arasında pay ederek, hasarın giderilmesini sağlamaktadır.
Girişimcinin Kararlarını Etkiler	Yatırımcının bir işe başlarken karar vermesinde etkili olan önemli faktörlerden biri belirsizliktir. Sigorta, rizikonun gerçekleşmesi durumunda oluşacak olan zararı karşılayarak belirsizliği belirliliğe dönüştürmektedir. Böylece yatırımcının daha korkusuz karar almasını, diğer firmalarla rekabet etmesini sağlamaktadır ve işgücü verimliliğini artırmaktadır. Büyük sanayi kuruluşların kurulmasına fırsat vermektedir. Girişimci, yapmak istediği yatırım kararlarını çeşitli seçenekler içinde yapacağı oyla belirlemektedir.

Tablo 1.1. Tablonun Devamı

Girişimcinin Ucuz Fiyatla Yatırım Sermayesini Bulması Sağlar	Yatırımcı için önemli konuların başında faiz oranı gelmektedir. Faiz oranlarının fazla olması yatırımları engelleyebilir.
Riziko Karşılığı Âtıl Tutulan Sermaye Miktarını En Aza İndirir	Yatırımcının hasarı kendi başına karşılamakla yükümlü olması, mümkün olan bir hasarı karşılamak için tutulan likidite miktarının veya fonların prim ücretinden yüksek olmasına yol açacaktır. Bu sebeple yatırımlar sınırlanacaktır.
Girişimciye Kredi Olanakları Sağlar	Kredi günümüzde yatırım için hayati önem taşımaktadır. Sigortalı elindeki sözleşmeye dayanarak, ihtiyaç halinde kolayca kredi başvurusu yapabilir. Finans kuruluşu da kendisini sigorta ile güvence altına aldığından kolayca kredi sağlayabilmektedir.
Fiyatların Daha Gerçekçi Düzeyde Oluşmasını Sağlar	Belirsizlik esnasında yatırımcı, rizikonun gerçekleşme ihtimaline karşı ücretleri yüksek tutmaya çalışmaktadır. İşletmelerin sigorta maliyetleri belirli ve güvenilir olması durumunda ücretlerin belirsizlik durumuna oranlanmasıyla daha gerçek ve düşük düzeyde oluşmaktadır.
Sigorta Kurulunun Kendine Ait Riskleri Vardır	Özel sigorta işletmesi her rizikoyu kabul etmeyebilir. Kötü rizikoları sigortayla güvence altına almayarak yetkilileri tedbir almaya ve daha dikkatli davranmaya zorlamaktadır. Diğer taraftan bir sigorta dönemi boyunca rizikonun gerçekleşmemiş olması durumunda bir sonraki yıl için yapılacak olan sözleşmede sigorta priminden hasar indirimi yaparak da sigortalıyı tedbir almaya teşvik etmektedir.

Kaynak: (Kaya ve Kahya, 2017: 50-52)

4.2.Sigortacılığın Makro İşlevleri

Sigorta, ülkede sosyal ve ekonomik gelişmelere katkı sağlamaktadır. Sigorta sektörünün gelişmesi ülkenin gelişmişlik düzeyini de göstermektedir (Orhaner, 2013: 40). Sigortacılığın makro işlevleri altı başlıkta toplanmış Tablo 1.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 1.2. Sigortacılığın Makro İşlevleri

Tasarrufları Artırma İşlevi	Hayat branşı ve benzeri sigortalar uzun vadeli belirli aralıklarla düzenli olarak fon birikiminde önem taşımaktadır. Küçük bir primle ödenebilir ve bu primlerle tasarruf elde edilebilmektedir. Ayrıca, tahsil edilen prim ile oluşturulan sermaye, yatırım, üretim ve işgücü gibi iktisadi kavramlarda artış sağlamaktadır.
-----------------------------	---

Tablo 1.2. Tablonun Devamı

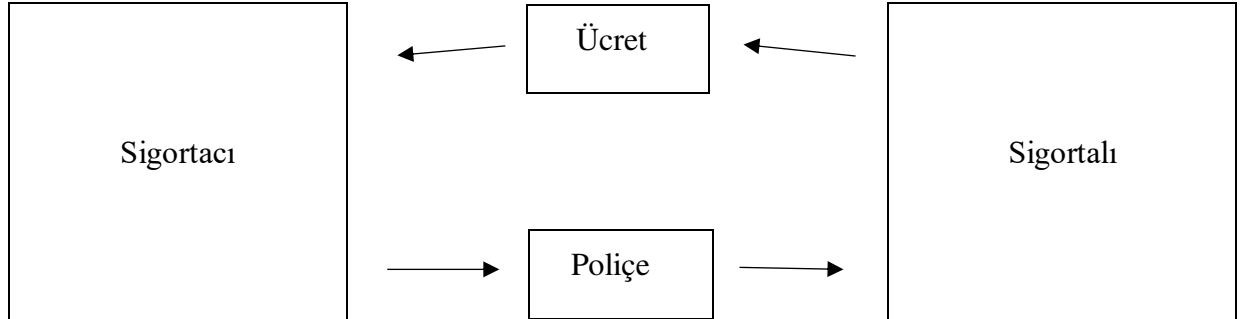
Sosyo-Ekonomik Çöküntülerin Şiddetini Azaltma İşlevi	Ekonomik buhran zamanında yatırımların azalması işsizliğin artmasına neden olmaktadır. Diğer ifadeyle sigorta şirketleri tarafından koordine edilen iş birliği, insanların tek başına taşıyamayacağı ekonomik sıkıntıyı grup arasında dağıtarak hafifletmektedir.
Ticareti Geliştirme İşlevi	Sigorta, ekonomik bozuklukların telafi edilmesinde büyük görev almakla birlikte dış ticareti artırıcı bir etkiye sahiptir. Malların uluslararası taşımacılık sırasında taşıma faaliyetleri bir ülkeden diğer bir ülkeye transfer edilmesi aşamasında meydana gelebilecek rizikolara karşı geliştirilen sigorta teknikleri malın alıcısı ve satıcısı için büyük önem arz etmektedir. Çağdaş ekonomiler, dış ticaret ve iç ticarete gelişmiş finansal ürünler talep etmektedir. Bu sebeple geniş bir sigorta mamulleri yelpazesi olmadan dış ve iç pazarın geliştirilmesi de mümkün değildir.
Sosyal Refahı Artırma İşlevi	Sosyal zenginliğin artışı büyük ölçüde ekonomik zenginliğin artışına bağlıdır. Hayatını sürdürece kadar gelir elde eden bireyler gelir kazandıkları sürece ekonomi açısından zenginliğe ulaşmaktadırlar. Sigortanın teminat verdiği güvence, gerçekleşen hasarların ortadan kaldırılmasını olası kıldığı için yatırımların azalması işyerlerinin kapanmasını önleyerek istihdam etmeye olanak sağlamaktadır.
İstihdamı Artırma İşlevi	Sigortacılık bölümünün makro fonksiyonlarından bir diğeri de ülke işgücüne katkıda bulunmasıdır. Sigorta firmalarının işgücüne doğrudan katkısı iki yönlü olarak gerçekleşmektedir. Birincisi, sigorta firmalarının genel müdürlük ve bölge müdürlüklerindeki işgücü istihdamı, ikincisi ise sigorta firmalarının üretime katkısıdır.
Vergi Kaynağı Olma İşlevi	Sigortacılar sigortacılık faaliyetleri yaparken ve ekonomik faaliyette bulunurken kendi namına düşen vergileri ödemektedir. Bu sebeple devlet hazinesi için de kayda değer bir vergi kaynağı olmaktadır. Sigortacılık sektörünün gelişmiş olduğu ülkelerde toplam vergilerin içinde sigorta sektörünün önemli bir payı bulunmaktadır.

Kaynak: (Akın, 2018: 42-44)

5.Sigortanın Tarafları

Bir sigorta sözleşmesi yapılırken riski devralan ve riskini devreden taraflar vardır. Güncel hayatta sigorta sözleşmesinde sigorta müşterisi önce poliçe ücretini sigortacının hesabına yatırmakta ve ücret şirketin hesabına geçtikten sonra poliçe oluşturulmakta sonrasında

sigorta aracısıyla ya da doğrudan sigortalıya poliçe teslim edilmektedir (Duygulu, 2012: 156). Sigorta sözleşmesinin tarafları şekil 1.1.'de gösterilmektedir.

Şekil 1.1. Sigortanın Tarafları

Kaynak: (Duygulu, 2012: 156)

5.1.Sigortacı

Riskini transfer etmek isteyen kişi, firmalara belirli bir prim ödeyerek kendini güvence altına almak istemektedir. Bu kişinin riskini devralan ve ona güvence veren kurum sigorta şirketleridir. Bu sigorta firmaları anonim şirket ya da kooperatif şirket olarak ruhsat almaları gerekir ve ruhsat alındıktan sonra sigortacılık faaliyeti yapılabilmektedir (Altundal, 2018: 76).

Sigortacının vizyonu, sigorta yaparak daha fazla prim kazanmak ve bunun sonucunda kâr elde etmektir (Kaya ve Kahya, 2017: 527).

5.2.Sigorta Ettiren

Sigorta ettiren kişi, sigorta şirketlerinin verdiği güvence karşısında risk primini ödemeyi kabul eden taraftır. Sigorta ettiren taraf gerçek veya tüzel kişi olabilmektedir (Dalkılıç, 2014: 59). Sigorta ettiren kişi veya kurum sigortayı kendi adına yaptırabilir ya da kendisi başkasının namına ödeme yapabilmektedir. Bu işlemleri yaptıran tarafa sigorta ettiren adı verilmektedir.

5.3.Sigortalı

Sigortalı kişi, taşıdığı rizikoyu belirli bir prim karşılığında sigorta şirketine devreden taraftır. Sigortalı, riskin gerçekleşmesi durumunda sigortadan faydalanacak olan birey olarak da karşımıza çıkmaktadır (Karaman, 2020: 69-70). Sigorta sözleşmelerinde mutlaka olması gereken taraflardan biridir. Örneğin, konutuna karşı yangın sigorta poliçesini satın alınan bir birey hem sigorta ettiren hem de sigortalıdır. Yani sigorta poliçesi ile teminat altına alınan değer

sigorta ettirene kişiye ait ise “kendi nam ve hesabına”, sigorta ettirene ait değilse “başkası hesabına sigorta” olarak karşımıza çıkmaktadır (Kaya ve Kahya, 2017: 57).

5.4.Lehtar

Bir sigorta poliçesinde rizikonun gerçekleşmesi halinde sigortanın sonuçlarından faydalanan kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Riziko gerçekleştiği durumda tazminat ödemesi sadece sigortalıya yapılabilir. Ancak sigortalı tarafın istemesi halinde sigorta tazminatı, bir başka kişiye yani lehtara ödenebilir. Sigorta sözleşmelerinden kimin yarar sağlayacağı hayat sigortalarında büyük önem taşımaktadır. Örneğin, ölüm esaslı hayat sigorta poliçelerinde sigortalı tarafın ölmesi halinde sigortadan yasal varisleri faydalanabilmektedir (Orhaner, 2013: 63).

6.Sigorta Sözleşmesi ve Sigorta İşlemlerinde Kullanılan Belgeler

Sigorta şirketi ile sigortalı veya sigorta ettiren arasında hazırlanan belgeler bulunmaktadır ve belirli koşullara bağlı olarak gerçekleşen olumsuz bir olay sonucunda sigortalıya finansal koruma sağladığı görülmektedir. Sigorta sözleşmeleri yasal açıdan bağlayıcıdır tarafların haklarını ve yükümlülüklerini belirtmektedir. Sigorta sözleşmeleri, birçok farklı belge ve form içermektedir (Orhaner, 2013: 67).

6.1.Sigorta Teklif Formu

Sigorta teklif formu, sigorta şirketinin sigortalıya sunduğu resmi bir belgedir. Bu belge, sigorta şirketinin sağlayacağı korumanın türü, kapsamı ve prim ödeme koşulları hakkında bilgi içerir. Sigortalı, teklif formunu dikkatlice incelemeli, sigorta şirketinin sağlayacağı korumanın türü ve kapsamı hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Sigortalı, teklif formunu kabul ederek sigorta sözleşmesini yapabilir (Kaya ve Kahya, 2017: 90).

6.1.1.Sigorta Teklif Formunda Bulunması Gereken Unsurlar

Bir sigorta ürünü satın alırken içeriği hakkında bilgi sahibi olunması gerekmektedir. Böylelikle ürünü aldığımız zaman içeriğine dair yasal bir kanıtımız bulunmaktadır. Sigorta poliçesi satın alınmadan önce teklifnamede bulunması gereken unsurlar şunlardır (Özbolet, 2020: 122);

- ❖ Sigortalının isim, soy-isim veya tüzel kişilik ise ticari unvanı
- ❖ Sigortacı ile sigorta aracısının unvan ve iletişim bilgileri
- ❖ Sigortalının riziko adresi
- ❖ Sigortalı adına daha önce düzenlenen sigorta poliçesinin referansı

- ❖ Hasarsızlık indirimi
- ❖ Daha önce poliçede bulunan hasarları
- ❖ Sigorta poliçesinin teminatları
- ❖ Sigorta süresi
- ❖ Ödeme seçenekleri
- ❖ Sigortalı nesneye ilişkin bilgiler
- ❖ Her sigorta branşı için gereken özel nitelikli sorular

6.2.Sigorta Poliçesi

Sigorta poliçesi, sigortacı ve sigortalı arasında yapılan bir sözleşmedir. Sigortalının maddi olarak ölçülebilir menfaatini güvence altına alan ve sigortacı ile sigortalı arasında hazırlanan, yasal ve yazılı kanıt niteliğinde olan bir belgedir. Sigorta poliçesi, sigorta şirketi tarafından sigortalıya sunulan en önemli belgelerden biridir. Poliçe, sigortalının talep ettiği korumanın türü, kapsamı ve sigorta süresi hakkında detaylı bilgi içermektedir. Poliçe, sigorta sözleşmesinin detaylarını, tarafların hak ve yükümlülüklerini belirlemektedir (Özkan, 2020: 97).

6.3.Sigorta Süresi

Sigorta süresi, sigorta poliçesinin geçerli olduğu süreyi ifade etmektedir. Sigorta branşlarında hayat sigortası için sigorta süresi uzun iken hayat dışı sigortalarda genellikle bu süre bir yıldır (Baştürk vd., 2017: 71). Sigorta poliçelerinde üç tür süre bulunmaktadır (Özkan, 2020: 98-99);

- ❖ Şekli Süre
- ❖ Maddi (Materyal) Süre
- ❖ Teknik Süre

6.3.1.Şekli Süre

Sigorta poliçesinde şekli sürenin tanımı tanzim tarihi olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir ifadeyle, sigorta ettiren taraf ile sigortacının sözleşmeyi kabul ettiği tarihi göstermektedir (Altundal, 2018: 74).

6.3.2.Maddi (Materyal) Süre

Sigorta poliçesinin başlangıcını gösteren tarihtir. Bu süre sigorta ettiren veya sigortalının prim peşin ise tamamının ödenmesiyle, taksitli ise ilk taksitin ödenmesiyle başlar. Sigortasız geçen süre poliçede teminat altına alınamamaktadır (Kaya ve Kahya, 2017: 88).

6.3.3.Teknik Süre

Sigorta poliçesinin başlangıç ve bitiş tarihidir. Teknik süre sigorta poliçesinin geçerli olduğu süreyi göstermektedir. Türkiye’de sigorta resmi olarak öğlen saat 12.00’de başlar ve bir sonraki yıl aynı tarihte öğlen saat 12.00’de sonlanır. Teknik sürenin başlaması maddi süreye bağlıdır (Özkan, 2020: 99).

6.4.Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi

Sigorta poliçesi sona erdiğinde sözleşme sigortacı, sigorta ettiren, sigortalı ve üçüncü şahıslara olan sorumluluğu sona ermektedir. Sigorta sözleşmesinin sona erme nedenleri (Baştürk, 2017: 72);

- ❖ Sigorta poliçesinde belirlenen süresinin sona ermesi
- ❖ Taraflardan herhangi birini üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmemesi
- ❖ Sigorta ettirenin kendi iradesiyle (Bazı sigorta branşları hariç)
- ❖ Bazı sigorta branşlarında rizikonun gerçekleşmesiyle
- ❖ Sigortadan yararlanacak olan menfaat sahibi değişmesi ile sigorta poliçesi sona erebilir.

6.5.Zeyilname

Sigorta poliçesinin başlamasından sonraki zamanlarda poliçede yapılacak herhangi bir değişikliğin veya sigortaya konu olan söz konusu rizikonun değişmesiyle ek belge düzenlenmesi gerekmektedir. Bu belgeye sigorta sektöründe zeyilname adı verilmektedir. Sözleşmenin koşulları her iki taraf arasında yapılacak bir anlaşma ile değiştirilebilmektedir. Sigorta teminatı konusunu oluşturan mal bir başkasına satılabilir. Adresi değiştirilebilir ya da riziko ağırlaştıran bir durum gerçekleşebilir (Özbolat, 2020: 134). Özetle zeyilname sigorta poliçelerinde yapılan herhangi bir değişikliğin düzeltilebilmesi için poliçeye ek yapılan belgeler olarak ifade edilmektedir.

6.6.Tecditname

Tecditname poliçeyi bir yıl veya daha fazla uzatan, hukuksal olarak yeni bir poliçenin hazırlanmasıyla aynı sonuçları doğuran yenileme senedidir. Tecditname’de bulunan klozlar ilk poliçede bulunan klozlarla aynıdır (Orhaner, 2013: 74-75). Diğer bir ifadeyle vadesi gelen poliçenin aynı şirketten süresinin uzatılmasıyla oluşturulan belgelerdir.

6.7.İbraname

Sigorta şirketi tarafından sigortadan yararlanan kişiye tazminat ödemesi yapılması karşılığında alınan dokümandır. Bu belgeler yasal dayanağı olan sözleşmelerdir. Sigortacı ile sigortalı veya sigorta ettiren kişiler arasında borcun sona erdiğini gösteren belgelerdir (Yılmaz, 2018: 64). Diğer bir ifadeyle ibraname, sigortacının yaptığı ödemeye karşılık kendini güvence altına almak için sigortalıdan aldığı belgeye verilen isimdir.

7.Reasürans Kavramı

Reasürans kavramı, sigortalanmış bir rizikonun belli bir payının ya da tüm rizikoların tekrardan sigortalanmasıdır. Reasürans kelimesinin anlamı tekrar sigorta sözleşmesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Özkan, 2020: 218). Reasürans işlemi yapabilmek için sigortacı ile sigortalı taraf arasında sigorta poliçesinin bulunması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle reasürans, bir sigorta şirketinin risklerini paylaşma veya daha az risk almak için başka bir sigorta şirketine başvurusudur. Reasürans, sigorta şirketleri arasında bir risk transferi türüdür. Reasürans şirketi, sigorta şirketinin aldığı riskin bir kısmını veya tamamını üstlenir. Sigorta şirketi, riski daha fazla dağıtmak veya daha fazla risk almaya karar verirse, reasürans şirketi ile anlaşarak riski paylaşabilir. Reasürans şirketi, bu hizmeti karşılığında primler alır ve sigorta şirketinin finansal risklerini azaltır (Özbolat, 2020: 223).

Türkiye’de reasürans hacmini artırmak ve yurt genelinde teminat sağlanamayan veya teminat altına alınmasından sonra rizikolar sonucunda meydana gelebilecek olan bedeni ve maddi kayıpların karşılanabilmesi amacıyla sigorta ve reasürans güvencesi vermek isteyen şirketler kurulmuştur (Çipil, 2019: 195).

Katastrofik² hasarlarda rizikolara karşı tek bir sigorta şirketinin teminat vermesinin zor olacağından birden çok sigorta şirketi reasürans yoluyla poliçeye güvence verir. Reasürans yoluyla poliçe düzenlenmesinde şirketlerin alacakları kâr payı ne kadar paylaşılmışsa, hasar gerçekleştikten sonra ödenecek tazminat tutarı da o oranda yapılmaktadır. Örneğin; bir reasürans anlaşmasında 18.000 TL poliçe ücretinin ödendiğini ve bunu 3 sigorta şirketinin reasürans yaptığını düşünelim. Hasar gerçekleştiğinde hasar tutarı 90.000 TL’dir. Bu reasürans anlaşmasında sigorta poliçesi kesildiğinde prim her birine 6.000 TL pay edilmiştir. Hasar gerçekleştiğinde tazminat ödemesi yapılırken her bir şirketin 30.000 TL ödemesi

² Gerçekleşmesi düşük ihtimalli ama gerçekleştiğinde yıkım doğuran hasar çeşitidir.

gerekmektedir. Bu oranların kesin bir paylaşımı yoktur ve reasürans anlaşması yapılırken bu pay reasürans şirketlerinin aralarında belirlenmektedir (Erkök ve Yıldırım, 2019: 86).

7.1.Reasüransın Tarafları

Sigortacılık uygulamalarında sigortalı kişi üzerinde bulunan riski azaltma veya riskten kaçınmak için sigorta şirketlerine üzerinde bulunan riski transfer etmektedir. Bu şirketler Pazar payını artırabilmek ve iş kabul kapasitesini artırabilmek için reasürans yapma isteği duymuştur. Bu uygulamanın tarafları ise sedan ve reasürör olarak karşımıza çıkmaktadır (Duygulu, 2012: 150).

7.1.1.Sedan Şirket

Sigorta şirketi, sigortalı taraftan almış olduğu riskin belirli bir kısmını ya da tamamını komisyon karşılığında başka bir sigorta şirketine aktarmak istemektedir. Böylelikle hasarın meydana gelmesinden sonra ortaya çıkan tazminat ödemesini az düzeye indirgemektedir. Bu işlem yapıldığında üzerinde bulunan risk miktarına konservasyon adı verilir. Riski üzerinden satan sigorta şirketi ise sedan şirket olarak adlandırılmaktadır (Özbolet, 2020: 224).

7.1.2.Reasürör Şirket

Sigorta şirketinden belli bir komisyon karşılığında kabul edilen malın değerine sesyon adı verilmektedir. Riski kabul eden şirkete reasürör denilmektedir (Terzioğlu, 2018: 145). Reasürans işletmesi riskin çok büyük miktarda olduğunu görüp tekrardan reasürans işlemi yapabilir. Tekrardan reasürans yapma işlemine retrosesyon adı verilir ve bu işlemde riskini devreden şirketin retrosedan olarak isimlendirildiği, riski kabul eden şirket ise retrosesyoncu olarak isimlendirildiği literatürde görülmektedir (Duygulu, 2012: 150).

8.Türk Sigorta Sektöründe Yer Alan Kurumlar

Türkiye’de piyasanın merkezi, idare haricinde bir kamu otoritesi tarafından düzenlenip çeşitli rejimlerle kontrol edilmektedir. Bu kontrollerin amacı özel sektörün Pazar payındaki yerini artırmak, ekonomik bağımsızlığı evrenselleştirmek ve yabancı paranın pazara giriş yapmasını sağlamaktır (Yücel, 2005: 124). Bu olgudan yola çıkarak her türlü özel sektörde bulunan kuruluşlarla ilgili bağımsız bir otoritenin olması gerekmektedir.

Sigorta sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesi ile ilgili olan kurumlar Sigorta ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK), Türkiye Sigorta Birliği (TSB), Milli Reasürans, Sigortacılık Eğitim Merkezi (SEGEM), Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK), Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi (SBM), Sigorta Sektör Aracıları, Emeklilik

Gözetim Merkezi (EGM), Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM), Sigorta Tahkim Komisyonu, Sigorta Acenteleri İcra Komitesi (SAİK) ve Sigorta Ekspertleri İcra Komitesi (SEİK) olarak karşımıza çıkmaktadır (Erdal ve Erdal, 2015: 140-175).

8.1.Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK)

Ülkemizde özel sigortacılık dalında çalışma yürüten şahıs ve tüzel kişiliklerin kamu otoritesi adına denetim yapabilmesi amacıyla 1963 yılında “*Sigorta Murakabe Kurulu*” kurulmuştur. Bu kuruluş 1994 yılında Hazine Müsteşarlığı’na bağlanmıştır. Hazine Müsteşarlığının 2018 yılının temmuz ayında kapanmasıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı’nın bünyesine alınmıştır. “*Sigortacılık Genel Müdürlüğü*” ve “*Sigorta Denetleme Kurulu*” birleştirilerek SEDDK olarak kurum oluşturulmuştur (SEDDK, 2020).

8.2.Türkiye Sigorta Birliği (TSB)

Türkiye’de sigortacılık hizmetleri 1870 yılından itibaren yabancı firmalar aracılığıyla başlamıştır. Sigorta sektörünün gelişmesiyle bu şirketler kendi aralarında topluluk oluşturma ihtiyacı hissetmiş ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda “*Türkiye Sigortacılar Sendikası*” kurmuşlardır. 1916 yılında bu kuruluşun adı “*Türkiye’de Çalışan Sigorta Şirketleri Cemiyeti*” olarak değiştirilmiştir. O dönemde cemiyet’in 81 üyesi bulunmaktadır (Özbolet, 2020: 181).

1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından sonra “*Türkiye’de Çalışan Sigorta Şirketleri Cemiyeti*” ortadan kaldırılarak yerine “*Sigortacılar Kulübü*” kurulmuştur. 1927 yılında Kulübün adı “*Sigortacılar Cemiyeti Daire-i Merkeziyesi*” adını almıştır. 1959 yılında Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkında 7397 Sayılı Kanun’un çıkarılmasıyla birlikte adı “*Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği*” ve sonunda 1975’te çıkan ana tüzüğü ile “*Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği*” olarak ismi değiştirilmiştir. 5684 sayılı Sigortacılık Kanununda 29 Haziran 2012 tarihinde yapılan değişiklikle birlik çatısı altına emeklilik şirketleri de dahil edilmiş ve birliğin unvanı “*Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği*” olarak değiştirilmiştir. Unvan değişimi sonrasında birliğin sembolü değiştirilmiş ve sembol ile birlikte “*Türkiye Sigorta Birliği*” ibaresi kullanılmıştır (TSB, 2012).

Türkiye Cumhuriyeti’nde sigorta ve reasürans şirketlerinin tamamı, kuruluşunu tamamlanması ve çalışma ruhsatlarını aldığı andan itibaren üç ay içerisinde (TSB) Türkiye Sigorta Birliğine üye olması gerekmektedir (Baştürk vd., 2017: 140).

8.2.1. Türkiye Sigorta Birliği'nin Görevleri

TSB'nin amacı, sigortacılık mesleğinin gelişimini sağlayarak, şirketler arasında dayanışmanın yapılabilmesi, sigortacılık mesleğinin getirdiği düzen ve disiplin ile ekonomi içinde haksız rekabeti önlemek için gerekli kararları alıp ve bu kararları uygulamaktır (Özbolet, 2020: 182). Türkiye Sigorta Birliği'nin başlıca görevleri şunlardır (TSB, 2012);

- ❖ Sigorta sektörünün yaşanabilir olmasına katkı sağlanması istenen taktiklerin belirlenmesi ve yeni stratejilerin üretilmesi,
- ❖ TSB üyelerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına, diğer şirketler olan rekabetin artırılmasına ve haksız rekabetle oluşan kazançların önlenmesine katkıda bulunulması,
- ❖ Sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri arasındaki bağlarda mesleki iş birliğinin güçlendirilmesi ve etik ilkelerin belirlenmesi,
- ❖ Sigorta ve özel emeklilik hizmetlerinin gelişimi ve yaygın olmasını sağlanması, sektördeki tüm ortaklarla haberleşme ve iş birliği içinde bulunulması,
- ❖ Sigorta ve özel emeklilik konularında Kamu İdaresine görüş bildirilmesi,
- ❖ Yurt içinde ve yurt dışında sigortacılığa ait gelişmelerin takip edilmesi ve sigortacılık alanında çalışmalar yapılması,
- ❖ Yurt içinde ve yurt dışında benzer sigorta ve özel emeklilikle ilgili meslek kuruluşları ile bağlar kurulması ve etkin iletişimin sağlanması,
- ❖ Sigortacılık mesleğinin gelişmesi amacıyla kuruluşlar kurulması, eğitim faaliyetlerinde bulunulmasıdır.

8.3. Milli Reasürans

Milli Reasürans, yaşamakta olan her türlü maddi olanaksızlık ve zorluklara karşın, Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde kazanmış olduğumuz Kurtuluş Savaşı neticesinde kurulmuştur. Cumhuriyetimizin ilk senelerinde, tamamen yabancı devletlerin egemenliğinde bulunan sigortacılığın ulusallaştırılması, reasürans yolu ile diğer ülkelere aktarılan primlerin ülkemizde kalarak Hazine'ye gelir sağlanması amacıyla 1929 yılında İş Bankası tarafından kurulmuştur (Terzioğlu, 2018: 155).

Sektörde bulunan yerli ve yabancı likiditeli şirketlerin reasürans anlaşmalarına katılmaktadır. Milli reasürans ulusal sigorta sektörünün düzen altına alınması, uygulanabilir bir

fiyat sisteminin olması, yerel sermayeye sahip firmaların sektördeki varlığının önemli miktarda artırılması, sigorta alanına işi bilen eleman yetiştirilmesi, Türkiye’den ve yurt dışı pazarlardan reasürans kabul etmesi amacıyla ülke kasasına gelir sağlanması ve döviz girişi hususlarında kendisine verilen sorumluluğu yerine getirdiği görülmektedir (Milli Reasürans, 2011).

Milli reasüransın temel görevleri şunlardır (Milli Reasürans, 2011);

- ❖ Uluslararası kabul görmüş ve kaliteli hizmet vererek etkin çözümler üretmek,
- ❖ Finansal yeterliliğini ve güçlü sermaye yapısını geliştirmek,
- ❖ İlişkilerinde açık, ilkeli, etik olmak ve değer yaratmak

8.4.Sigortacılık Eğitim Merkezi (SEGEM)

5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 31. Maddesinde belirtilen Sigortacılık Eğitim Merkezi (SEGEM), sigorta branşlarıyla ilgili olan her türlü sınavı tarafsız şekilde yapan kurum olarak Türkiye’de, yurtdışında ya da uluslararası müzakerelerle eğitim ihtiyacının giderilmesi hedeflenerek kurulmuş bir eğitim merkezidir (Kubilay, 2014: 1).

SEGEM, sigorta sektöründe bulunan uygulamalar ve gelişmelerle ilgili programları hazırlayan ve bu programlar doğrultusunda eğitim veren tarafsız bir merkezdir (Savi, 2020: 135).

8.5.Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK)

Türkiye’nin geçmişinde etkisi çok büyük olan doğal afetler yaşanmıştır. 17 Ağustos 1999 tarihinde gerçekleşen Kocaeli depremi ekonomik ve sosyal olarak bireylerde çok büyük kayıplara yol açmıştır. Bunun sonucunda 1999 yılının sonunda meskenler için Zorunlu Deprem Sigortası yürürlüğe girmiştir. 27 Eylül 2000 tarihinde sigorta şirketlerine aracılık yapmak amacıyla deprem sigortası poliçesi düzenleyen Doğal Afet Sigortaları Kurumu kurulmuştur (Erdal ve Erdal, 2015: 165).

8.5.1.Doğal Afet Sigortaları Kurumunun Görevleri

Doğal Afet Sigortaları Kurumu çalışma esaslarına göre planlama yapmaktadır ve görevleri şunlardır; Hasar gerçekleştiğinde ödemeye ilişkin kuralları belirleyerek, hasar tazminatlarının en kısa sürede ödenmesini sağlamaktadır. Riskin katastrofik boyutlarda olduğunda reasürans ve retrosesyon işlemlerini hazırlamaktadır. DASK’a tabi varlıkların yatırıma teşviki ile ilgili kanunları düzenlemektedir. Kurum içerisinde bulunan halkla ilişkiler departmanı ile eğitim ve tanıtım kampanyalarının yapılması ile ilgili kararlar alarak, sigorta pazarlamasına ilişkin kuralları belirler ve bu faaliyetler ile ilgili bilgileri bakanlığa bilgi

vermektedir. Uymak zorunda olunan kanun ile yasaya alınan yeni yönetmeliklerdeki görevleri yerine gelmesini sağlamak bu kurumun görevleri arasında yer almaktadır (DASK, 2012).

8.6.Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi (SBM)

9 Ağustos 2008 tarihinde Hazine Müsteşarlığı (şimdi ki adı Hazine ve Maliye Bakanlığı) tarafından hazırlanan 26962 sayılı kanun ile Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi (SBM) faaliyete başlamıştır. TSB'ye bağlı olarak kurulmuştur. SBM'nin merkezi İstanbul'dadır. Bu kurum aracılığıyla sigorta poliçelerinin doğruluk kontrolü sağlanabilir. Böylelikle sigorta sahtekârlıklarının önüne geçilebilmektedir. Bu kurum kendi isteği doğrultusunda şube açma yetkisi vardır. Branşlar olarak kendi içerisinde kolları mevcuttur.

- ❖ Trafik ve Kasko poliçelerini sorgulamak için TRAMER (Trafik Sigortaları Bilgi ve Gözetim Merkezi)
- ❖ Sağlık sigorta poliçelerini sorgulamak için SAGMER (Sağlık Sigortası Bilgi ve Gözetim Merkezi)
- ❖ Hayat sigorta poliçelerini sorgulamak için HAYMER (Hayat Sigortası Bilgi ve Gözetim Merkezi)
- ❖ Sigorta hasarların takibi için HATMER (Sigorta Hasar Takip ve Gözetim Merkezi)

Bu merkezin yapmış olduğu faaliyetlerin düzenlenmesi, denetlenmesi ve kontrolü Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yapılmaktadır (Erdal ve Erdal, 2015: 165-166).

8.7.Sigorta Sektör Aracıları

Sigorta şirketleri sigortalılara çeşitli kanallar vasıtasıyla ulaşmaktadırlar. Sigortalıların çoğu, sigorta firmalarıyla doğrudan irtibata geçmezler. Sigorta aracıları sigortacının verdiği yetkiye göre hareket eden ve firma adına poliçe hazırlayan gerçek ve tüzel kişilerdir. Sigorta aracıları sektörde büyük öneme sahiptir. Sigorta firmaları çeşitli distribütör kanalları kullanmaktadırlar. Sigorta poliçe ürünleri direkt olarak sigortacı tarafından satılabileceği gibi brokerler, sigorta acenteleri ve bankasürans gibi aracılar vasıtasıyla da satılabilmektedir (Çakar ve Yıldırım, 2015: 425). Sigorta sektörü aracıları, sigorta şirketleri ile müşterileri arasında aracılık hizmeti veren kurumlardır. Sigorta sektöründe faaliyet gösteren aracı kurumlar, sigorta poliçelerinin satışı ve pazarlaması, poliçelerin yönetimi ve takibi konularında hizmet vermektedirler. Sigorta sektörü aracıları, müşterilerin sigorta ihtiyaçlarına uygun ürünleri seçmelerine yardımcı olmaktadır.

8.7.1.Acenteler

Günlük yaşamımızda karşılaşılan riskleri güvence altına alabilmek için sigorta kavramı ortaya çıkmıştır. Bu riskleri transfer etmek isteyen müşterileri bulup bu kişilerle sözleşme yapma, ücretleri tahsil etme ve diğer formalite işlemlerin yapılabilmesi için sigorta şirketi aracıya ihtiyaç duymuş ve acenteler devreye girmiştir. Bu ihtiyacın en temel konusu sigortacılığın herhangi bir ticari işletmeye benzememesidir. Kısaca sigortacı, sigorta sözleşmesini sadece pazarlarken değil, sigorta sözleşmesi boyunca sorumludur. Sigortalı ile sigorta acentesi sürekli diyalog halinde olup, sigorta acenteleri sigortalılarla sigorta şirketi arasında bir köprü görevi görmektedir. Sigorta acentesinin sigorta sözleşmesi yapma, ücreti tahsil etme, hasar durumunda sigortalıya yardımcı olma gibi sorumlulukları da vardır (Narbay ve Güllüce, 2016: 1975).

Sigorta aracısı olarak pazarda en çok pay sahibi olan sigorta acentesi, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nda "Ticarî mümessil, ticarî vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tâbi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimî bir surette sigorta şirketlerinin nam ve hesabına sigorta sözleşmelerine aracılık etmeyi veya bunları sigorta şirketleri adına yapmayı meslek edinen, sözleşmenin akdinden önce hazırlık çalışmalarını yürüten ve sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesinde yardımcı olan kişi" olarak tanımlanmaktadır (Akpınar, 2017: 50).

Sigorta acenteleri, şube açılış esaslı olarak merkezlerinin dışında da faaliyet gösterebilmektedir. Bu faaliyeti yapabilmesi için merkez şubenin teminatını yatırıp her bir şube için gerekli olan teminatı da ayrıca karşılamaktadır. Her ne isimle olursa olsun genel merkez ile aynı kanun ve kurallara tabidir (Aydın ve Balsever, 2018: 1019).

Sigorta acenteleri A grubu acente ve B grubu acente olarak ikiye ayrılmıştır. A grubunda yer alan sigorta acenteleri sigorta poliçesi düzenlemeye yetkilidirler. Bu tip acenteler poliçe düzenleyebilir, poliçelerle ilgili zeyilname yapabilir ve bu yaptıkları işlemleri rejistro (Sigorta işletmelerinin kayıt yaptıkları defter) olarak bilinen resmi deftere kayıt ederler. B grubunda yer alan sigorta acenteleri ise sigorta şirketinin yetkilendirmiş olduğu branşlarda poliçe düzenleyebilir. Kendi adına sigorta sözleşmesi yapma yetkisi yoktur. Bunlarla ilgili teklif hazırlayarak sigorta şirketine bilgilendirme yapmaktadır (Duygulu, 2012: 103).

8.7.1.1.Gerçek Kişi Acenteler İçin Gerekli Şartlar

Gerçek kişi (şahıs şirketi) sigorta acentesi olarak faaliyet gösterebilmek için bazı kriterlere ve şartlara sahip olmak gerekmektedir. Bu kriter ve şartlar şunlardır (Özbolat, 2020: 152-153);

- ❖ SEGEM tarafından yapılmakta olan sigorta acentesi için teknik personel unvanını kazanması
- ❖ Türkiye Cumhuriyeti'nde yerleşik olarak ikamet etmesi
- ❖ Kasıtlı olarak işlenmiş bir suçtan af çıktığında bu haktan yararlanmış olsalar dahi beş seneden fazla hapis, sigortacılık kanununa aykırı davranışlardan dolayı hapis ya da birden fazla para cezasına çarptırılmamış olmalı
- ❖ Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafınca belirlenen ve kanuna tabi olan asgari mal varlığı şartına yerine getirmeli
- ❖ Acentelik yapmak istediği yerin ofis olarak kullanılabilmesi, teknolojik altyapı ve insan gücü bakımından yeterli olması
- ❖ Kanunda yer alan öğrenim düzeyleri ve bunlardan sonra mesleki deneyim süresini tamamlaması gerekir.

Gerçek kişi acentelerde teknik personel olabilmek için gereken mesleki deneyim ve öğrenim düzeyi Tablo 1.3.'de gösterilmiştir.

Tablo 1.3. Teknik Personel Olabilmek İçin Gerekli Şartlar

GÖREV TANIMLARI	ÖĞRENİM DÜZEYİ	MESLEKİ DENEYİM SÜRESİ
TEKNİK PERSONEL	Lise ve dengi okul	1 YIL
	Lise ve dengi okul (müfredatında sigortacılıkla ilgili konulara yer verilen lise dengi mesleki ve teknik eğitim okulları)	6 AY
	Lise ve dengi okul (teknik personel kamu istihdam programı)	6 AY
	İki yıllık yüksekokul	6 AY
	İki yıllık yüksekokul (sigortacılıkla ilgili bölümler)	ARANMAZ
	Dört yıllık yükseköğretim kurumları	ARANMAZ

Kaynak: (Özbolat, 2020: 156)

8.7.1.2. Tüzel Kişi Acenteler İçin Gerekli Şartlar

Tüzel kişi sigorta acentesi olarak faaliyet gösterebilmek için gerçek kişi acentelerde ifade edilenlere ek olarak Tablo 1.4.'de belirtilen bazı kriterlere ve şartlara sahip olması gerekmektedir (SEGEM, 2012);

❖ Anonim şirket veya Limited şirket olarak kurulmaları gerekir ve ana merkezleri Türkiye’de bulunmalıdır.

❖ Tüzel kişi sigorta acentelerinde, müdür dışında en az bir teknik personel istihdam edilir.

Gerçek kişi ve tüzel kişi acente müdür olabilmek için gerekli şartlar Tablo 1.4.’de gösterilmektedir.

Tablo 1.4. Gerçek Kişi Acente ve Tüzel Kişi Acente Müdürü

Gerçek Kişi Acente ve Tüzel Kişi Acente Müdürü	İki Yıllık Yükseköğretim (Sigortacılıkla İlgili Bölümler)	2 YIL
	Dört Yıllık Yükseköğretim Kurumları	1 YIL 6 AY
	Dört Yıllık Yükseköğretim Kurumları (Sigortacılıkla İlgili Bölümler)	Aranmaz

Kaynak: (Özbolet, 2020: 156)

8.7.2. Brokerler

Broker kelimesi dilimize İngilizceden geçmiştir. İngiliz hukukunda aracı kavramını karşılamak amacıyla kullanılmaktadır. Sigorta aracısına “*Insurance broker*” denilmektedir (Özdamar, 2008: 530). Sigorta aracısına ‘*sigorta brokeri*’, sigorta şirketlerinin brokerliğini yapanlar ise ‘*reasürans brokeri*’ olarak isimlendirilmiştir. Her iki brokerında faaliyet yapabilmesi için Hazine ve Maliye Bakanlığında ruhsat alması gerekmektedir.

Brokerin çalışmasının temel amacı, sigortalının gereksinimlerini karşılayan sözleşmenin yapılmasını sağlamaktır. Bununla birlikte sözleşme yapılmadan önce müşterinin risk potansiyelini belirlemesi, sigorta sözleşmesiyle ilgili belgelerin kontrolü ve hasar gerçekleştiği zaman tazminatın alınması için gerekli prosedürleri yapması gerekir. Broker aracı sıfatıyla gerekli sigorta fiyat çalışmalarını yaptıktan sonra müşteri ihtiyacına göre en uygun fiyat ve maksimum güvence olan sigorta şirketini bulma yükümlülüğü vardır. Daha sonra sözleşmeleri oluşturarak sigorta ettiren yerine kendisi geçip sözleşmeyi imzalayabilmektedir (Bahar, 2020: 707).

Acente ve brokerin temel farkı şudur; sigorta acentesi, sigorta şirketinin nam ve hesabına prim tahsilini yapar ve sözleşme kurulmasında önemli rol oynamaktadır. Sigorta brokeri ise sigortalının namına sözleşmenin kurulması için gerekli şartları sağlamaktadır.

8.7.3.Banka Sigortacılığı (Bankasürans)

Bankasürans, sigortacı ile banka olarak görülen taraflar arasında sigorta firmasının ürünlerini, bankanın müşteri portföyüne yani bankanın gerçek ve tüzel kişi müşterilerine sigorta pazarlamasına izin veren bir düzenlemedir. Banka ve sigortacı ortaklığı hem banka hem de sigortacı açısından kârlı olabilmektedir. Sigorta şirketi banka kanalı yoluyla daha fazla müşteriye ulaşabilmektedir. Bankalar ise bu şekilde ek gelir elde edebilir (Banton, 2022). Diğer bir ifadeyle, hayat dışı, hayat ve emeklilik ürünlerinde faaliyet gösteren sigorta firmaları banka kanalı ile üzerinden ürünlerini sigortalılara ulaştırabilmektedir (Saka, 2017: 37).

Bankasüransa başlayan ilk ülkeler İspanya ve Fransa olarak karşımıza çıkmaktadır. 1970’li yıllarda Hayat ve Hayat Dışı Sigorta branşlarında faaliyete başlayan ilk sigorta şirketi Fransız kökenli ACM sigorta kuruluşu olduğu görülmektedir. Bu kuruluşu takiben 1980’li yıllarda “*Banco de Bilbao Group*”un “*Euroseguros*” şirketine dahil edilmesi ile İspanya’da Bankasürans uygulamalarının başladığı görülmüştür (Tunay, 2014: 37).

Banka sigortacılığı, bir departman değil dağıtım kanalıdır. 2000 yılı sonrasında sigorta alanında en önem arz eden dağıtım kanallarından biri olmuştur. Dünya’da banka kanalı ile satış gerçekleştirilecek müşteri ihtiyaçları doğrultusunda ürün tasarlanmıştır (Akkoyun, 2017: 45).

8.7.4.Sigorta Eksperi

Sigorta eksperleri, poliçede teminat verilen rizikonun gerçekleşmesi sonucu ortaya çıkan zarar ve hasarların miktarını, hasarın oluşum sebebini belirleyen ve zararı maddi olarak tespit eden sigortacılık aktörleridir. Eksperler bağımsız meslek sahibi kişilerdir. Sigorta eksperleri gerçek kişi ve tüzel kişiliklerce yapılabilmektedir. Sigorta eksperisi meslek gereğince eksper unvanıyla ruhsat aldıktan sonra levhaya kayıt olmak için TOBB’a başvururlar. Onaylandıktan sonra sigorta eksperliği mesleğini yürütebilirler (Çipil, 2019: 142).

8.8.Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM)

Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM), Türkiye’deki emeklilik sektörünün denetlenmesi ve düzenlenmesi ile ilgili kanunla birlikte Hazine ve Maliye Bakanlığının görevlendirmiş olan bu kurum 10 Temmuz 2003 tarihinde kurulmuştur. EGM, emeklilik şirketlerinin faaliyetlerini denetleyerek emeklilik haklarını korumak ve emeklilik sisteminin güvenilirliğini artırmak için çalışmaktadır. EGM, emeklilik şirketlerinin finansal durumlarını, faaliyetlerini ve emeklilik hakları ile ilgili diğer konuları düzenli olarak denetlemektedir (Özbolat, 2020: 205-207).

8.9.Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM)

Tarım sektörü ekonomik, siyasal, sosyal, teknolojik ve kişisel risklerden önemli derecede etkilenen sektör olarak kendine özgü yapıya sahiptir. Türkiye’de tarımsal ürünlerin risklerle karşı karşıya kalması ve bu risklerin güvence altına alınabilmesi için bir sistem düşünülmüştür. Bu düşünceden hareket ile 14 Haziran 2005 tarihinde Tarım Sigortaları Kanunu yürürlüğe girmiştir (Savi, 2020: 129). Bu kanunun amacı sigorta poliçelerinde standardın sağlanması, tazminatın tek elden kontrolü ve tarım sigortalarının yaygınlaştırılması amacıyla bir havuz oluşturulmuştur. Bu havuza sigorta firmaları aynı oranda hisselerle ortak olmuştur. Hisselerin tek bir elden yönetilebilmesi için TARSİM oluşturulmuştur (Çipil, 2019: 155).

Diğer bir ifadeyle TARSİM (Tarım Sigortaları Havuzu), Türkiye’deki tarım sektöründe faaliyet gösteren çiftçilerin doğal afetlere karşı korunmasını sağlayan bir kurumdur. TARSİM, tarımsal ürünlere yönelik sigorta hizmetleri sunarak doğal afetler sonucu oluşan zararları karşılamaktadır. Bu sayede çiftçilerin gelir kaybı yaşamaları önlenmektedir. TARSİM, tarım sektöründe yaşanan doğal afetlerin çiftçiler üzerindeki etkisini azaltmak ve sektörün sürdürülebilirliğini sağlamak için oldukça önemlidir.

8.10.Sigorta Tahkim Komisyonu

Sigorta tahkim komisyonu, sigorta sektöründe oluşan uyuşmazlıkların çözülmesi için kurulmuş bir komisyondur. Bu komisyon sigortalılar, sigorta şirketleri ve sigorta acenteleri arasında oluşan anlaşmazlıkların adil bir şekilde çözülmesini sağlamaktadır. Sigorta tahkim komisyonu, sigorta sektöründe adil bir rekabet ortamının oluşmasına da katkı sağlamaktadır (Özbolet, 2020: 186-187).

8.11.Sigorta Acenteleri İcra Komitesi (SAİK)

Sigorta acenteleri icra komitesi, sigorta acenteleri tarafından kurulmuş bir komisyondur. Bu komisyon, sigorta acentelerinin haklarını korumak ve sektörde daha iyi bir konuma gelmelerini sağlamak için çalışmaktadır. Sigorta acentelerinin eğitimleri, hakları ve sorunları gibi konularda çalışmalar yürüten sigorta acenteleri icra komitesi, sigorta sektöründe önemli bir kurumdur. SAİK’ te görev almak için yedi asil ve yedi yedek üye seçimi yapılır. Bu komiteye TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) yönetim kurulundan bir üye ile birlikte TOBB genel sekreteri veya sekreterin görevlendireceği bir yardımcısı olmak üzere iki üye atanır. Dokuz üyeden oluşan komitenin faaliyet süresi dört yıldır (Özbolet, 2020: 215-216).

8.12.Sigorta Eksperleri İcra Komitesi (SEİK)

Sigorta eksperleri icra komitesi, sigorta şirketleri tarafından görevlendirilen sigorta eksperlerinin haklarını korumak ve sektörde daha iyi bir konuma gelmelerini sağlamak için çalışmaktadır. Bu komisyon, sigorta eksperlerinin eğitimleri, hakları ve sorunları gibi konularda çalışmalar yürütmektedir. Sigorta eksperleri icra komitesi, sigorta sektöründe önemli bir kurumdur çünkü sigorta eksperleri, sigorta şirketleri ve sigortalılar arasında önemli bir köprü görevi üstlenmektedir. Bu komite yedi asıl ve yedi yedek olmak üzere dokuz kişiden oluşur. Seçilen yedi kişi TOBB tarafından levhaya kayıtlı olan eksperlik mesleğinde itibarlı ve tecrübe sahibi olan kişilerden Hazine ve Maliye Bakanlığının belirleyeceği şekil ve şartlara göre seçimi yapılır. SEİK' e seçilebilmek için sigorta eksperliği mesleğinde on yıl deneyim istenmektedir (Kaya ve Kahya, 2017: 542).

9.Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi

Bireyler doğal afetler sonucunda uğradıkları zararı toplumdaki bireyler arasında pay edilme görüşü insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. Bu görüş sigortanın temel ilkelerinden biri olarak kabul edilmektedir (Akbay, 2020:75). Antik Tarih (Antik Çağ) ve Orta Çağlarda (Antik Çağdan sonra gelen ve yaklaşık 1000 yıl) kişilere destek olan bazı teşkilatlandırmalar bulundurmakla birlikte şu anda var olan sigorta sisteminin tam olarak oluşmadığı bilinmektedir. Para ve maliye politikasının olmadığı ve malların az olduğu takasların yapıldığı Antik Çağ'da sigorta kavramına talebin olmadığı görülmektedir. Bu zamanlarda en küçük birlikler aile olarak bilinir ve aile bireylerinden bir kişinin bir kayba uğraması durumunda ailenin diğer bireyleri zarara uğrayan kişinin bu kaybı karşılamaktadır (Akay, 2001: 7). Ayrıca o zamanlarda toplum üzerinde egemen olan diğer seçenekler var olduğunu görsek de bu sigorta kavramının ortaya çıkmasını ertelemek zorunda bırakan kişilerde mevcuttur. O zamanda insanlar daha kaderciydiler (başıma ne gelirse tanrı tarafından gelir, yazıldıysa başıma gelecektir) düşüncesi mevcuttur. Bireyler olaylara karşı bugünkü kadar risklerle karşı karşıya değillerdi. Teknolojik gelişmelerin ekonomik süreçlerin ve hukukun gelişmesi sonrasında bireylerin çok çeşitli risklerle karşı karşıya kaldığı görülmektedir (Orhaner, 2013: 51).

Sigortacılığın gelişimi literatürde yapılan çalışmalarda Dünya'da ve Türkiye'de sigortacılığın tarihsel gelişimi olarak iki başlık altında incelenmektedir.

9.1.Dünya’da Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi

Riziko, insan hayatında gerçekleşen ve hayat devam ettiği sürece de gerçekleşmesi tahmin edilen risklerdir. Bunu anlayan insanoğlu, karşılaşabileceği rizikolarla mücadele edebilmek için bazı risk yönetim bilgilerini ortaya çıkarmak için birtakım girişimlerde bulunmuştur. Risk yönetim bilgisinin çok eski zamanlara gittiği ve bu konuda ilk örneklerden biri olan M.Ö. 3000 yıllarında Çin uyruklu tacirlerin nehir ve akarsu taşımacılığı yaparken, teknenin alabora olması rizikosuna karşı kullanılan tekniktir (Kaya ve Kahya, 2017: 12).

Bu yöntemin içeriğinde tacirlerin mallarının hepsini tek bir taşımayla yapmak yerine, birden çok taşımaya yayarak riski azaltma yöntemi kullanıldığı görülmüştür. Bu uygulama ile tacirlere ait malların karşılaşabileceği zararlar asgari düzeye indirilmiştir. Aynı dönemde yaşayan Babil’li tacirlere, almış oldukları borçlar karşılığında hesaplanması gereken faiz tutarına ilave olarak, yapacakları işin riziko seviyesine göre gerekli görüldüğü durumlarda ekstra faiz uygulanmıştır. Fenikeli tacirler deniz yolu ile yapılan taşımacılık türünde meydana gelen zararlarının karşılanması amacıyla birlik kurmuşlardır. Bu kuruluş “*Dayanışa Fonu*” olarak adlandırılmıştır. Bu uygulanan yöntem, risk yönetimi açısından en eski örneklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Akay, 2010: 41-42).

Dünya üzerinde sigortacılık branşı ve finans sisteminde yaşanan gelişmeler her zaman birbiriyle yakın ilişki içerisinde devam etmektedir. Sigortacılığın temelleri, literatürde yaklaşık 4000 sene önce Babil kavmin de atılmıştır. Babil’li tacirler, lojistik işini yapabilmek için borç yükümlülüğü altına girmişlerdir. Bu yükümlülük karşılığında ise develerini, mal ve mülklerini ipotek amacıyla güvence olarak teminat vermişlerdir. Verilen teminatlar karşılığında taşıma sırasında karşılaşılabilecek gasp ve yağma gibi risklere karşı güvence almışlardır. Belirtilen risklerden dolayı tüccarlara ait mallar zarara uğrar ve koruma sağlanamazsa, alınmış olan borçlar, hizmet sağlanamadığı için silinmekteydi. Bu yapılan işlemler daha sonrasında “*Kral Hammurabi*” tarafından kanunlaştırılmıştır (Akay, 2001: 7-8).

Milattan önce (M.Ö.) 600 yıllarında Hindular kavmi, sigorta poliçesi özelliği taşıyan kredi mutabakatı yapmaya başlamışlardır. Basit düzeyde yapılan bu mutabakatlar, toplumsal alanlarda kişilerin sigorta duygu ve düşüncelerini geliştirerek, sigortacılık sektörü için önemli adımlar atılmaya başlanması konusunda önem arz etmiştir (Ersoy, 2018: 55-56).

M.Ö. 640-558 yıllarında Atina’da aynı din ve politik eğilime sahip olan sanat ve meslek arasında kurulan kuruluşlar, bu kuruluşlara üye olanların ödedikleri kotizasyonlar (ortaklaşa bir masrafa katılma payı), ölüm halinde ise manevi zararları üstlenmekte oldukları literatürde

görülmüştür. M.Ö. 371-286 yıllarında Filozof olan Moralist Theophraste tarafından kurulan bu kuruluş ile aidat olarak toplanan ücretler karşılığında bu kuruluşa üye olan kişilere, gerekli hallerde yardım sağlanmıştır (Özkan, 1998: 1).

Daha sonraki dönemlerde, günümüzde uygulanan sigortacılığa benzer ilk uygulamalara Antik Yunan, Roma ve Girit gibi deniz ticaret hacminin gelişmekte olduğu yerlerde rastlanılmaktadır. Söz konusu olan ülkelerde, lojistik firmalarının taşıdıkları yüklerin üzerinden borç alması ve geminin limana güvenli bir şekilde ulaşamaması rizikosu güvence altına alınmıştır. Gemi limana güvenli olarak döndüğünde verilen borcun ve taşınan rizikonun karşılığı geri ödenmekteydi (Özbolat, 2020: 37). Ancak burada uygulanmakta olan faizlerin yüksekliği o dönem kilise tarafından hoş karşılanmamış olup sonuç olarak bu sistem yasaklanmıştır. Bu yasaklar beraberinde risklere karşı önceden bir prim alma yöntemine yol açmıştır (Akbay, 2010: 42).

Prim esaslı sigorta modeli 12.yüzyılda deniz ticareti faaliyetlerinin gelişimine bağlı olduğu ve Florensa, Cenova, Venedik şehirlerinde su taşımacılığı ile ilgili sigorta uygulamaları artmış olup, bu uygulamalar ile birlikte Venedik her geçen gün sigorta merkezi haline gelmiştir (Orhaner, 2013: 51).

Bugünkü sigortacılık faaliyetlerinin başlangıcına 14.yüzyılda rastlanılmıştır. Ekonomik şartların değişmesiyle birlikte ticari faaliyetler konusunda 14.yüzyıldan itibaren önemli gelişmeler kaydedilmiştir. O döneme bakıldığında deniz taşımacılığı faaliyetlerinde öncü olan İtalya’da sigorta sözleşmesine ihtiyaç duyulmuş ve böylece deniz sigortası düşüncesi meydana gelmiştir (Kaya ve Kahya, 2017: 14-15).

Dünya üzerinde bilinen ilk sigorta poliçesi 23 Ekim 1347 yılında İtalya’nın Cenova Limanından hareket eden ve varışı Mayorka olan Santa Clara isimli geminin taşıdığı yükü koruma altına almak amacıyla düzenlenmiştir. Sigortayla ilgili bilinen ilk şirket 1424 yılında Cenova’da kurulmuştur. Bununla ilgili ilk kanun düzenlemesi 1435 yılında ortaya çıkan Barcelona Fermanı’dır (Çipil, 2019: 49).

Denizde başlayan ve gelişen sigortacılık kavramı, daha sonraki zamanlarda hayat sigortası fikrini ortaya çıkarmıştır. Geminin ve taşıdığı malların sigortalanabilir olması, gemide bulunan kaptan, konuklar ve gemi personellerinin de sigorta edilebilmesi düşüncesini ortaya çıkarmıştır. 17.yüzyılda bir İtalyan finansçısı olan Tonti’nin getirmiş olduğu Tontines adı verilen sistemde belli başlı kişilerin bir araya gelmesiyle oluşmuş, belirlenen bir zaman dilimi için ortaya para koyulmuş, bu zamanın sonunda ise hayatta kalmış olanlar arasında ortaya

konulan para paylaşılmıştır. Toplumun büyük bir bölümü kendilerinin diğer kişilere göre daha uzun süre ömürlerinin olacağına inandıkları için çok aşırı beğenilen bu sistemde, ölmüş olan kişilerin maddi olarak bir kayba uğrandığı düşünülerek, belirlenen zaman diliminden önce vefat edenler için de ölüm teminatı karşılığı prim ödemesi öngörülmüştür. Hayat sigortalarına geçiş bu şekilde başlamıştır (Baştürk vd., 2017: 93).

Almanya’da yangın sigorta poliçesi benzeri faaliyet alanları tarihi oldukça eskidir. İlk yangın sigorta poliçesinin 1591 yılında Hamburg vilayetinde düzenlendiği ve yine 17.yüzyılın son 50 yılında ortaya çıktığı bilinmekte olan yangınlar sonrasında ‘Hamburg Yangın Fonu’ adı altında bir projeye gidilmiştir (Çipil, 2019: 49).

17.yüzyılın ikinci yarısında, sigortacılığın gelişimiyle ilgili iki önemli olay gerçekleştiği literatürde görülmektedir. İlk olay istatistik alanında kullanılan yöntemlerin kullanılmaya başlanmasıdır. İkinci olay ise sigortacılık sektörünün gelişmesine bağlı olarak 1666 yılında meydana gelen Londra Büyük Yangını olarak isimlendirilmiş felakettir. Bu yangının dört gün sürdüğü ve ortaya çıkan zarar sonucunda 13.000 civarında evin ve 100’e yakın kilisenin kül olduğu görülmektedir. Bu olay ile birlikte yangın sigortası şirketlerinin ortaya çıkmaya başlamıştır. Kara sigorta branşlarının ortaya çıkmasına sebep olan bu olay ile halk üzerinde büyük etki doğurmuş olduğu bilinmektedir. Bu fikirlerin sonucunda 1667 yılında Yangın Bürosu kurduktan sonra 1684 yılında rekabet etme amacıyla ilk yangın sigorta şirketi olan Friendly Society faaliyete başlamıştır (Ersoy, 2018: 58).

Akbay’a göre sigorta sektörü tarihçesinde 1688 yılında en önemli hadiselerden bir diğeri Londra’da gerçekleşmiştir. Bu yılda Edward Lloyd’s isimli bir bireyin işletmekte olduğu kahvehane gemi sahipleri, tacirler ve iş adamlarının toplandıkları bir merkez haline gelmiştir. Burada buluşanlara ait sefere çıkacak gemi ve yüklerine sigorta ettirmek isteyen kişilere Underwriter tarafından poliçe düzenlenmeye başlanmıştır. Bu kahvehane sahibinin ölümünden sonra buraya gelen kişiler Lloyd’s adında bir topluluk kurmuşlardır. Zamanla bu topluluğun 1871 yılında İngiltere Parlamentosu’nun çıkarmış olduğu bir yasa ile (*Lloyd’s Kanunu*) birlik haline gelmiştir. Lloyd’s ilk zamanlarda sadece deniz sigortaları branşında faaliyet gösterse de zamanla her branştan poliçe üretimi yapılabilen ulusal çapta bir finans piyasası haline dönüşmüştür (Akbay, 2010: 43).

18.yüzyıl ve 19.yüzyıldaki sanayileşmenin hızlanması sebebiyle toplumsal alanda ortaya çıkan değişimler rizikoların niteliğinin ve sayılarının hızla artmasına yol açmaktadır. Sanayileşme süreciyle birlikte artan tazminat talepleri ve iş kazaları zorunlu sigorta branşlarının

ortaya çıkmıştır. Buna bakılarak zorunlu işveren sorumluluk sigortaları 19.yüzyılın sonlarından itibaren yürürlüğe girmiştir (Özkan, 1998: 4).

Bu gelişmelerden sonra gerçekleşen zorunlu sigorta uygulaması kapsamında trafik sigortası otomobil kullanımının artması sonucu trafik kazalarında ki artış sebebiyle ortaya çıkmıştır. Kara araçları sigortaları İngiltere’de başlamış ve bunları takiben Almanya ve Amerika’ya geçmiş, Fransa’da ise ancak 18.yüzyılda sigorta düşüncesi tam olarak benimsenmiştir. Ancak bunların yaygınlaşması 20.yüzyılın ikinci yarısından sonra gerçekleşmeye başlamıştır (Akay, 2001: 9).

9.2.Türkiye’de Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi

Türk sigorta sektörünün tarihsel gelişimi literatürde Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi olarak iki ayrı başlıkta açıklanmaktadır.

9.2.1.Osmanlı İmparatorluğu Dönemi

Selçuklu İmparatorluğunda ortaya çıkan sigortacılık terimi, ilerleyen zamanla gelişmesi gerekirken Osmanlı İmparatorluğu döneminde uygulanmakta olan İslam hukukuna göre din adamları tarafından İslam dinine uygun olmadığı gerekçesiyle herhangi bir ilerleme kaydedilememiştir (Orhaner, 2013: 155).

Aynı zamanda bazı Anadolu mezralarında esnaf birliklerinin tacirlerin ölümü ve hastalanması halinde bağlı bulundukları birlik tarafından tacirlere yardım etmek amacı doğrultusunda birtakım sendikalar kurulmuştur. Bu sendikalara yardımlaşma sandığı adı verilmiştir. Ancak burada sözü edilen sendikalar sigortayla aynı olmayıp yardım için kurulmuş birliklerdir (Akay, 2001: 9). Osmanlı İmparatorluğu döneminde sigorta sektörü ile ilgili hüküm 1864 yılında Ticaret-i Bahriye Kanunun (Deniz Ticaret Kanunu)’da yer almaktadır (Ersoy, 2018: 59).

İstanbul’da birçok kişinin mallarının kaybı ve yaşamlarının sona ermesine neden olan olaylardan biri 1865 yılında gerçekleşen Hocapaşa Yangınıdır. Bu tarihten sonra 1870 yılında gerçekleşen Beyoğlu (Pera) Yangını tıpkı Londra Büyük Yangını gibi kişiler üzerinde ciddi kayıplara yol açmıştır. Bu olaylardan sonra Osmanlı İmparatorluğu’nda halk içerisinde sigorta bilinci ortaya çıkmaya başlamış ve İslam alimleri sigorta poliçesi satın almanın dini olarak olumsuz etkisinin olmadığını ifade etmişlerdir (Özkan, 1998: 4).

Bu gelişmelerle beraber 1872 senesinde İngilizler tarafından kurulan üç sigorta şirketi (Sun, Northern ve North British) mevcuttur. 1878 senesinde (La Fonciere) adlı Fransız sigorta

şirketi İstanbul'da acentelik kurmuştur. Bu şirketler yangın branşında pazarda yer almaya başlamıştır. Bu dönemde sigortacılıkla ilgili kanunun olmaması sebebiyle şirketlerin ciddi sorunları beraberinde getirdiği görülmektedir (Güvel ve Güvel, 2004: 33). Bu bilgilere istinaden sigorta sektörünün Avrupa ülkeleri gibi deniz sigortalarından başladığını daha sonra ise yangın sigorta branşından devam ettiği görülmektedir.

Sigorta sektöründeki şirket sayılarında 1890'lı yıllarda artış yaşanmıştır. 1893 yılında (Ottoman Bank) Osmanlı bankası ve Düyun-u Umumiye idaresine bağlı ortaklar tarafından Osmanlı umum sigorta şirketi kurulmuştur. Bu şirket Osmanlı imparatorluğu döneminde kurulmuş ilk sigorta firması olup yabancı sermayelidir (Baskıcı, 2002: 6-7).

Sigorta sektöründe faaliyet gösteren kurumlara yönelik, düzenleyen ve denetleyen herhangi bir kanun bulunmadığından yabancı firmalar kendi istekleri doğrultusunda faaliyet göstermektedir. Yabancı firmalar satmış olduğu poliçeleri yabancı dilde düzenlemişlerdir. Herhangi bir sorunda ana merkezlerinin olduğu ülkede mahkemeler yetkili merci olarak gösterilmiştir. Buradaki ortam ülkede kolay para kazanılabilen bir durumu ortaya çıkarmıştır (Akay, 2001: 10).

1908 ve 1914 yıllarında yapılan kanuni düzenlemelerle pazarda istediği gibi hareket eden sigorta firmalarının kontrol edilmesi amaçlanmıştır. İlk sigorta firmasının kurulması amacıyla atılan adım 1914 yılında “*Yabancı Sigorta Şirketleri ile Anonim Sermayesi Eshama Mümkasem Şirketler Kanunu*” ile ortaya çıkmıştır. Bu yasa ile yabancı firmaların teminat göstermesi ve şirketlerin tescil ettirilmesinin zorunlu olduğu görülmektedir. Burada ulusal sigorta şirketlerinin kurulmasıyla ilgili girişimler başlamıştır (Güvel ve Güvel, 2004: 34).

9.2.2.Cumhuriyet Sonrası Dönemde Sigorta Sektörü

1923 yılında Cumhuriyetin ilanından sonra İtalyan firma tarafından Şark sigorta kurulmuş ardından, 1924 yılında Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün emriyle Fransız şirketin iştirakiyle “*Türkiye Milli Sigorta Şirketi*” kurulmuştur. Bu kuruluşları takiben aynı sene içerisinde poliçelerin yazım dili olarak Türkçe zorunlu hale getirilerek, 1924 yılında “*Sigortacılar Kulübü*” kurulup faaliyetlerine başlamıştır. 1925 yılında önce yabancı daha sonrasında Türk iştirakler tarafından “*İttihadı Milli Sigorta Şirketi*” kurulmuştur (Güvel ve Güvel, 2004: 34-35).

Türkiye iş bankası tarafından 1925 yılında Anadolu sigorta T.A.Ş., 1929 yılında Milli reasürans T.A.Ş., Sümerbank tarafından 1935 yılında Güven sigorta, Türkiye iş bankası tarafından 1936 yılında Ankara sigorta şirketi kurulmuştur (Akdere, 2018: 103-104).

1939 yılında sigorta firmalarının denetlenmesi Ticaret Bakanlığı emrine verilerek, 1942 yılında ilk özel sermayeli Doğan sigorta kurulmuş ve bunu takiben Halk sigorta 1944 yılında, Destek reasürans 1945 yılında, Türkiye genel sigorta 1948 yılında, İnan sigorta 1950 yılında, Şeker sigorta 1955 yılında, Güneş sigorta 1957 yılında, Birlik sigorta ve Ray sigorta 1958 yılında, Başak sigorta ve Cihan sigorta 1959 yılında hizmete başlamıştır (Ersoy, 2018: 61).

Akbay’a göre sigortacılık sektöründe önemli olaylardan biri olarak kabul edilen serbest tarife uygulaması, 1990 yılında mühendislik ve zirai sigorta branşlarında uygulanmaya başlamıştır. Aynı yılın ikinci yarısında yangın ve nakliyat branşlarında bu sistemin uygulandığı görülmektedir (Akbay, 2010: 46).

1999 Gölcük depreminde sonra ortaya çıkan zararlar neticesinde meskenler için zorunlu tutulan deprem sigortalarını güvence altına almak için Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) oluşturulmuştur. Bu kurumun yönetimi beş seneliğine Milli Reasürans’a verilmiştir. 1927 yılından bu yana faaliyette olan reasürans devri 2001 yıl sonunda kaldırılmıştır. Türk sigorta sektöründe sırasıyla BES ve TARSİM hayata geçtikten sonra 2007 yılında 5684 sayılı Sigortacılık kanunu ile yasal boşlukların kaldırılması hedeflenerek Türk sigortacılık sektörünün Avrupa’ya uyumlu hale getirilmesi hedeflenmiş ve SBM ise 2008 yılında faaliyetlerine başlamıştır (Kaya ve Kahya, 2017: 24-25). Türkiye’de cumhuriyetin ilanından sonra 2000 yılına kadar olan sigorta şirketlerinin kronolojik sıralaması Tablo 1.5.’te gösterilmektedir.

Tablo 1.5. Türkiye’de 2000 Yılı Öncesi Sigorta Şirketlerinin Kronolojik Sıralaması

1923	Şark Sigorta
1924	Türkiye Milli Sigorta
1925	İttihadı Milli Sigorta
1925	Anadolu Sigorta
1929	Milli Reasürans
1935	Güven Sigorta
1936	Ankara Sigorta
1942	Doğan Sigorta
1944	Halk Sigorta
1945	Destek Reasürans
1948	Türkiye Genel Sigorta
1950	İnan Sigorta
1955	Şeker Sigorta
1957	Güneş Sigorta
1958	Birlik Sigorta
1958	Ray Sigorta
1959	Başak Sigorta
1959	Cihan Sigorta

Kaynak: (Akay, 2001: 9-12)

İKİNCİ BÖLÜM

HAYAT DIŞI SİGORTA BRANŞLARI VE FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ

1.SİGORTA BRANŞLARI

Sigortayla ilgili literatürde çeşitli sınıflandırmalar yapılabilmektedir. Bu sınıflandırmaların temel ayrımlarından biri özel sigorta ve sosyal sigorta ayrımıdır. Sosyal sigorta, toplumla ilgili oluşabilecek risklere karşı güvence verebilmek için devlet desteğiyle uygulanmakta olan sigorta türüdür. Özel sigorta ise gerçek kişi veya tüzel kişilerin sahip olduğu riskleri güvence altına alabilmek için başvurduğu ihtiyari ya da zorunlu sigorta türleridir (Baştürk vd., 2017: 147). Sosyal sigorta ve özel sigorta arasındaki farklılıklar Tablo 2.1.'de gösterilmektedir.

Tablo 2.1. Sosyal Sigorta ve Özel Sigorta Arasındaki Farklılıklar

Sosyal Sigortalar	Özel Sigortalar
Hükümete ait olan kuruluşlardır.	Sigorta şirketleri özeldir.
Sigorta yaptırma mecburidir.	Katılım, sosyal sigortanın aksine gönüllülük esastır.
Sigortalı olma süresi uzun sürelidir.	Sigortalı olma süresi genellikle bir sene olmaktadır. Yapılan anlaşmada süre belirtilmektedir.
Sigorta modellemesinde devlet, işçi ve işveren finanse edilebilmektedir.	Finansmanı sigortalı tarafın yatırdığı primle yapılmaktadır.
Toplumsal açıdan önem taşımaktadır.	Kişisel çıkar ilişkisine dayanmaktadır.
Ödenen katkı payı ile sosyal güvenlik sistemi arasında ilişki zayıftır.	Sigorta ürünü satın alırken branşlara göre primler farklılık göstermektedir.
Belirli bir süre boyunca sigortalı olma şartı mevcuttur.	Sigortacı ve sigortalı olan taraflar arasında karşılıklı anlaşmaya bağlı olmaktadır.
Kamu otoritesi önem arz etmektedir.	Kamu otoritesinin aksine özel sigorta hukukuna tabidir.
Kamunun kendi çıkarlarını gözetmesi gerekir.	Bireylerin şahsi çıkarlarını gözetmektedir.
Kâr amacı gütmeyiz.	Kâr elde etme amacıyla kurulmuşlardır.
Çalışmaları sadece kendi firmasına bağlıdır.	Sigortalı taraf birden fazla sigorta şirketi ile anlaşma yapabilmektedir.
Riskin derecesiyle ilgilenmez, her bireyden aynı ücreti talep etmektedir.	Sigorta poliçesi düzenlenmeden önce risk analizi yapılır. Eğer risk kendi çıkarlarına uymuyorsa sigorta poliçesini yapmamakta ya da yapmamak için yüksek fiyat tarifesi uygulamaktadır.

Kaynak: (Özbolet, 2020: 53)

Sigortayı branş olarakta ayırmak mümkündür. Türkiye’de uygulanan sigortacılık faaliyetleri Dünya sigortacılığına benzer olarak hayat dışı sigortalar ve hayat sigortaları olarak

iki ana başlıkta ifade edilmektedir (Şahin, 2018: 166). Hayat sigortası insanın hayatı boyunca karşılaşacağı riskleri güvence altına alan sigorta sözleşmeleridir. İnsan hayatı dışında kalan diğer bir ifade ile mal ve sorumluluklarla ilgili rizikoları ise elementer sigortalar teminat altına almaktadır (Çipil, 2019: 109).

Şahin'e göre hayat sigortalarını diğer sigorta branşlarından ayıran temel özelliklerinden biri hayat sigorta sözleşmelerinde riskin gerçekleşmesinin kesin olmasıdır. Hayat dışı sigorta branşlarında ise riskin belirsiz ve rastlantısal olması gerekmektedir (Şahin, 2018: 166).

Türk sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren sigorta şirketi sayılarında yıllar itibarıyla değişiklikler olmuştur. Türk sigortacılık sektöründe 2014-2023 döneminde faaliyet gösteren sigorta şirketi sayıları Tablo 2.2.'de gösterilmektedir.

Tablo 2.2. 2014-2023 Döneminde Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketi Sayıları

	Hayat Dışı Sigorta Şirketleri	Hayat ve Emeklilik Sigorta Şirketleri	Reasürans Şirketleri	Toplam Şirket Sayısı
2014	42	25	2	69
2015	40	24	2	66
2016	41	23	3	67
2017	42	23	3	68
2018	40	23	3	66
2019	38	22	3	63
2020	39	23	3	65
2021	43	22	4	69
2022	45	21	4	70
2023	47	19	4	70

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

1.1.Hayat Sigortaları

Hayat sigortaları yaşamı konu edinen sigorta branşlarıdır. Yaşamın uzun olması sebebiyle bu sigorta ürünleri genellikle uzun vadeliidir. Sigorta ürünü satın alan müşterinin intihar ya da intihara teşebbüs sonucu ölmesi durumunda sigorta ücreti ara vermeden üç sene ödenmiş ise sigortacının tazminatı ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır (Çipil, 2019: 109). Hayat sigortalarının birikimli hayat sigortaları ve risk ağırlıklı hayat sigortaları olarak iki türü vardır.

1.1.1.Birikimli Hayat Sigortaları

Bireyin kazanmış olduğu ücretin karşısında tasarruf yaparak kendi ve sevdiklerinin hayatî risklerini güvence altına alan sigorta sözleşmelerine birikimli hayat sigortası

denilmektedir. Poliçe vadesi sona erdiğinde elde edilen birikimler sigortalı tarafa ödenmektedir. Birikimli hayat sigorta poliçelerine emeklilik poliçesi de denilmektedir. Bireyin bu sistemden emekli olabilmesi için en az on sene sigorta primi ödemesi gerekmektedir. On sene prim ödeyen birey ister prim yatırmaya devam eder isterse de emekli olabilir. Bireyler biriktirmiş olduğu paranın tamamını alarak sistemden ayrılabilir. Sistemden ayrılma durumu söz konusu olduğunda ise yatırmış olduğu primlerin tamamını ve bunlara ilave olarak yatırmış olduğu primlerin kullanılmasından doğan kâr payını da alabilmektedir (Özbolet, 2004: 27).

1.1.2.Risk Ağırlıklı Hayat Sigortaları

Risk ağırlıklı sigorta poliçelerinde sigorta süresi genellikle bir senedir. Sigortalının vefat etmesi durumunda belirlenmiş olan tazminat tutarı kanuni varislere ya da poliçede belirtilmesi koşuluyla lehtar olan kişiye ödeme yapılmaktadır. Bu sigorta türünde verilen ikinci teminat grubu kişinin malul kalması teminatıdır. Sözleşmede hastalık veya kaza sonucu oluşmakta olan tam veya kısmi sakatlanma durumunda ise poliçede belirlenmiş olan tazminat ödenmektedir (Kaya, 2020: 552).

1.1.3.Bireysel Emeklilik Sistemi (BES)

1990'lı yılların sonlarına doğru sosyal güvenlik sistemiyle ilgili çalışmaların yapılmasıyla bireysel emeklilik sistemi kanunu çıkarılmıştır. Bu kanun TBMM'de (Türkiye Büyük Millet Meclisi) 28 Mart 2001 tarihinde kabul edilmiş ve resmî gazetede yayınlamıştır. 27 Ekim 2003 tarihinde ise emeklilik fonlarının onaylanmasıyla BES sigorta faaliyetlerine başlamıştır (Seyfullahoğulları vd., 2017 :107).

Bireysel emeklilik sisteminin amacı, kişilerin çalışma hayatı sona erdikten sonra emekliliklerinde ikinci bir gelir elde ederek refah düzeylerini arttırmaktır. Bireysel emeklilik sistemine katılımın yetersiz olması sebebiyle sisteme teşvik için 6327 sayılı yasa ile devlet katkı payı getirilmiştir. Bireysel emeklilik sistemi sosyal güvenlik sistemlerini tamamlayıcı olarak ortaya çıkmıştır. Bireysel emeklilik sistemine bireylerin gönüllü olarak katılımı esas kılınmaktadır. BES sadece bireyler açısından değil hükümet açısından da önemli bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır (İnneci, 2013: 106).

Bireysel emeklilik sisteminde katılımcılar sene içerisinde dört kez emeklilik tasarruf planlarını değiştirebilir. Fon dağılım oranlarını ise senede altı kez değiştirebilmektedir. Sisteme ilk olarak başlayan katılımcılar sözleşme kurulmasından itibaren iki yıl, şirketler arasında fonlarını aktaran katılımcı ise bir sene sonrasında emeklilik şirketini değiştirebilmektedir (Akın, 2018: 204).

➤ *Devlet Katkısı*, BES' te emeklilik sözleşmeleri yapan kişiye katılımcının yatırdığı tutara ek olarak %25 oranında ödenen teşvik tutarı olarak karşımıza çıkmaktadır. 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren kişilerin ödediği katkı paylarına ek devlet katkısı uygulamasına geçilmiştir (Seyfullahoğulları vd., 2017 :115). 2023 yılında bu katkı payının tutarı EGM (Emeklilik Gözetim Merkezi) tarafından %30 olarak belirlenmiştir. Bir katılımcının bir sene içerisinde alacağı katkı payı, toplam asgari ücretin %30'unu geçmemektedir (EGM, 2023).

➤ *Türkiye'de Otomatik Katılım Uygulaması*, ülkemizde otomatik katılım uygulaması 1 Ocak 2017'de hayata geçirilmiştir. Bu uygulama işverene bağlı olarak çalışan işçilerin BES sistemine katılmasını zorunlu tutmaktadır. Sisteme dahil olan katılımcıların istekleri doğrultusunda sistemden fesih etme hakkı mevcuttur (Meral ve Arıcan, 2020: 194). Otomatik katılım kırk beş yaşını tamamlamamış mavi kart veya Türk vatandaşı olan sisteme yeni başlayan kişileri kapsamaktadır (Akın, 2018: 200).

➤ *Devlet Katkısı Getirilerine Hak Kazanma*, 1 Ocak 2013 tarihinde yürürlüğe girmesi planlanan devlet katkı payı uygulamasında bireylerin sisteme ödediği katkı payları ile hükümetin verdiği getirileri hak etme oranları Tablo 2.3.'de gösterilmektedir.

Tablo 2.3. Devlet Katkı Payları Hak Etme Oranları (%)

En az 3 Yıl Sistemde Kalanlar	15
En az 6 Yıl Sistemde Kalanlar	35
En az 10 Yıl Sistemde Kalanlar	60
10 Yıl Sistemde Kalıp Emeklilik Hakkı Kazananlar, Vefat ve Maluliyet Halinde	100

Kaynak: (Akın, 2018: 198)

1.2. Hayat Dışı Sigortalar

Hayat dışı (elementer) sigortalar birey, kurum ve kuruluşların para ile ölçülebilir ve maddi olarak tehdit edilebilecek olan rizikolara karşı güvence altına alabilmektedir. Risklerin hesaplanmasının ardından belirlenen prim ile güvence altına alınabilmektedir. Hasarın meydana gelmesi halinde ise gerçekleşen zarar ve ziyanlar sigortacı tarafından sigortalıya ödenmektedir (Akay, 2001: 16). Hayat dışı sigorta branşlarının önemli unsurlarından biri risk olarak karşımıza çıkmaktadır. Hayat sigorta gruplarında ise risk unsurunun yanı sıra tasarruf düşüncesinin de mevcut olduğu görülmektedir. Hayat dışı sigorta branşlarının çeşitleri mevcuttur (Orhaner, 2013: 315).

1.2.1.Kaza Sigortaları

Kaza sigortalarında sözleşmenin konusu, beklenmedik bir olay karşısında ortaya çıkan riskleri ifade etmektedir. Kişinin mal varlığına ve bedenine karşı olan olumsuzlukları teminat altına alan sigorta türüdür (Akay, 2001: 17).

1.2.1.1.Ferdi Kaza Sigortası

Sigortanın taraflarından biri olan sigortalının, poliçede teminat altına alınan bir kaza sebebiyle ölümü, daimî sakatlığı güvence altına alan sigorta sözleşmeleridir. Ferdi kaza sigorta sözleşmelerinde sigortalının mesleği, hobileri ve yaşı prim belirlemede önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Çipil, 2019: 122-123).

1.2.1.2.Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası

Şehirler arası ve uluslararası yolcu taşımacılığı yapan birey ve kurumlar, yolculuğun başlangıcından bitimine kadar molalarda dahil olmak üzere gerçekleşebilecek bir kaza nedeniyle araç içerisinde seyahat eden yolcunun, vefatı ya da yaralanmasına karşı yapılan sigorta sözleşmeleridir. Taşımacılık yapan birey ve kurumların karayolu yolcu taşımacılığı zorunlu koltuk ferdi kaza sigortası yaptırması zorunludur (Memiş, 2012: 141).

1.2.1.3.Zorunlu Koltuk ve Ferdi Kaza Sigortası Teminat Türleri

Sigortanın taraflarından biri olan sigortalının ferdi kaza sigortası ve karayolu yolcu taşımacılığı zorunlu koltuk ferdi kaza sigortası teminatları ölüm teminatı, sakatlık teminatı ve tedavi giderleri teminatı olarak üç başlıkta incelenmektedir.

➤ *Ölüm Teminatı*, Bu sigorta türleri ile teminat altına alınan bir kaza, sigortalının başına gelebilecek olayın sonrasında kazanın gerçekleştiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde ölüm ile sonuçlandığında poliçede yazılan teminatın tamamı, sigortalının yardımından yoksun kalan kişilere ödenmektedir (Baştürk vd., 2017: 155).

➤ *Sakatlık Teminatı*, Sigorta sözleşmesine dahil edilen bir olay sonrasında, kaza geçiren kişinin kaza tarihinden itibaren iki yıl içerisinde tıbbi olarak tedavinin bittiği ve sakatlığı kesin olarak onaylandığında, sakatlık durumuna göre belirlenmiş oranlar ile sigortacı tarafından sigortalıya ödeme gerçekleşmektedir (Özbolat, 2020: 267). Bu oranlar Tablo 2.4.'te belirtilmektedir.

Tablo 2.4. Sakatlık Teminatı Oranları (%)

İki gözün tamamen kaybı	100	
İki kolun ve iki elin tamamen kaybı	100	
İki bacağın ve iki ayağın tamamen kaybı	100	
Bir kol veya bir el ile beraber bir bacağın veya bir ayağın tamamen kaybı	100	
Genel felç	100	
Şifa bulmaz akli denge bozukluğu	100	
	Sağ	Sol
Kolun veya elin tamamen kaybı	60	50
Omuz hareketinin tamamen kaybı	25	20
Dirsek hareketinin tamamen kaybı	20	15
Bilek hareketinin tamamen kaybı	20	15
Başparmak ile işaret parmağın tamamen kaybı	30	25
Başparmak ile beraber işaret parmağından başka bir parmağın tamamen kaybı	25	20
İşaret parmağı ile beraber başparmaktan başka bir parmağın tamamen kaybı	20	15
Baş ve işaret parmaklarından başka üç parmağın tamamen kaybı	25	20
Yalnız başparmağın tamamen kaybı	20	15
Yalnız işaret parmağın tamamen kaybı	15	10
Yalnız orta parmağın tamamen kaybı	10	8
Yalnız yüzük parmağın tamamen kaybı	8	7
Yalnız küçük parmağın tamamen kaybı	7	6
Bir bacağın dizden yukarısının tamamen kaybı	50	
Bir bacağın dizden aşağısının tamamen kaybı	40	
Bir ayağın tamamen kaybı	40	
Bir ayağın -bütün parmaklar dahil- kısmen kesilmesi	30	
Bir kalçanın hareketinin kaybı	30	
Bir dizin hareketinin kaybı	20	
Bir ayak bileği hareketinin tamamen kaybı	15	
Bir ayak başparmağının tamamen kaybı	8	
Kırılan bir bacağın iyi kaynamaması	30	
Kırılan bir ayağın iyi kaynamaması	20	
Bir bacağın beş cm veya daha fazla kısalması	15	
Bir gözün tamamen kaybı veya iki gözün görme gücünün yarı yarıya azalması	25	
Her iki kulağın tamamen sağırılığı	40	
Bir kulağın tamamen sağırılığı	10	
Kırılan alt çenenin iyi kaynamaması	25	
Bel kemiğinin belirgin bir eğilme nedeniyle hareketsizliği	30	
Göğüs kafesinde sürekli şekil bozukluğu yapan kaburga kırıklığı	10	

Kaynak: (HDI Sigorta, 2006)

➤ *Tedavi Giderleri*, Sigorta sözleşmesinde teminat altına alınan bir kaza sebebiyle iki yıl içerisinde yaralanmaların tedavi edilmesi sürecinde doktorun muayene ücreti, ilaç, radyolojik görüntüler ve hastaneye ulaşım ücretleri poliçede belirlenen tutar kadar ödenmektedir (İslatince, 2013: 55).

1.2.2.Hastalık/Sağlık Sigortaları

Hastalık ve sağlık sigorta sözleşmesi, sigortalının sigorta sözleşmesinde belirtilen süre içerisinde kaza sonucu yaralanması veya hastalanması durumunda tedavi ücretleri sigorta kapsamına alınmaktadır. Bu sigorta sözleşmelerinin ayakta tedavi ve yatarak tedavi teminatı olmak üzere iki teminatı bulunmaktadır. Ayakta tedavi teminatı, hastalığın teşhis edilebilmesi için kullanılan MR, tomografi, laboratuvar analizleri gibi masrafları ve bunlara ek olarak ilaçla yapılan tedaviyi kapsamaktadır. Yatarak tedavi teminatı ise anlaşmalı olarak gidilen sağlık kurumunda ameliyat olsun veya olunmasın hastaneye yatıştan çıkış sürecine kadar olan nakil ve tüm tıbbi giderler yatarak tedavi teminatından karşılanmaktadır (Şahin, 2018: 172).

1.2.3.Seyahat Sağlık Sigortası

Seyahat sağlık sigortası kişinin yurt içi veya uluslararası yolculuğu esnasında başına gelebilecek sağlık sorunlarına karşı güvence verilen özel sigorta ürünüdür. Sigorta şirketi seyahatin başlangıç ve bitiş tarihleri sırasında karşılaşılabilecek durumları poliçede yazılan teminatlara kadar güvence altına almaktadır (Özcan, 2020: 92).

1.2.4.Zorunlu Deprem Sigortası (ZDS)

Deprem, sel su baskını, heyelan ve çığ olaylarının bütünü olarak ifade edilen doğal afetler beklenmedik zamanda ortaya çıkan ve bu olaylar sonucunda can ve mal kaybına neden olan felaketlerdir. Doğal afetlerin gerçekleşmesinin belirsiz olması sebebiyle afet sonrası ortaya çıkan kayıplar öngörülememektedir. Afet kelimesi Arapçadan türemiş “büyük felaket, yıkım” anlamına gelmektedir (Budak, 2022: 272).

Deprem, tektonik veya volkanik faaliyetler ile yer kabuğunda değişiklikler meydana gelmesi sonucunda ortaya çıkmakta olan enerji gücünün, dünyayı şiddetli bir şekilde sarsması olarak tanımlanmaktadır (Budak, 2022: 272). Ülkemiz konum olarak deprem kuşağı bölgesindedir. Yıllar içinde birçok büyük depremler yaşanmıştır. Depremler gerçekleştiğinde birçok alanı etkilemiş ve çok fazla insanın yaşamını yitirmesine neden olmuştur. Yaşamı devam eden kişiler üzerinde ve ülkede ise ekonomik kayba yol açmıştır (Tetik ve Albulut, 2023: 93).

1999 depremi sonrası 2000 yılında zorunlu deprem sigortası (ZDS), deprem sonrasında oluşacak riskleri paylaşırma için aracı olarak karşımıza çıkmaktadır (Şahin ve Pehlivan, 2007: 445). Zorunlu deprem sigortası, doğa olayı olan depremin gerçekleşmesi sonucu ortaya çıkan zararları karşılama amacıyla yapılan sigorta türüdür. ZDS kredi veren kurum ve kuruluşlar tarafından istenmektedir. Kredi veren kurum ve kuruluşlar deprem riskiyle karşı karşıya olan bölgelerde olan konutu, bu sigorta sözleşmesiyle depreme karşı güvence altına almışlardır.

Yapılan bu sigorta uygulamasıyla finans kuruluşlarının kredi vermesini artırmaktadır (Barlas, 2011: 115).

Zorunlu deprem sigortası sigorta sözleşmesine söz konusu olan malı sigorta bedeline kadar teminat altına almaktadır. ZDS; deprem, deprem etkisiyle oluşan yangın, infilak, deprem sonrasında yeryüzü kayması ve deprem etkisiyle ortaya çıkan tsunamiyi teminat altına almaktadır (Orhaner, 2013: 206).

Zorunlu deprem sigortasının kapsamı dışında kalan bazı bölgeler bulunmaktadır. Bu bölgeler kamu otoritesine ait kurum ve kuruluşların bulunduğu binalar, kırsal kesimlerde yapılmış olan binalar, ticari ve sanayi faaliyetiyle kullanılan binalar, 1999 sonrasında inşa edilen fakat ruhsatı bulunmayan binalar ve konut olarak kullanıma uygun olmayan bakımsız binalar, inşaatı tamamlanmamış binalar ve kullanıma uygun olmayan metruk binalar zorunlu deprem sigortasının kapsamı dışında tutulmaktadır (Baştürk, 2013: 20).

Zorunlu deprem sigortasında teminat dışında kalan haller (Baştürk vd., 2017: 173);

- ❖ Enkaz kaldırma ücretleri
- ❖ Zarar gören yerin kâr kaybı
- ❖ İş durması
- ❖ Kira mahrumiyeti
- ❖ Bütün bedeni zararlar ve manevi tazminat talepleri

Zorunlu deprem sigortasının fiyatlandırmasını etkileyen üç temel faktörün olduğu bilinmektedir. Bu faktörler, binanın bulunduğu deprem bölgesi, binanın yapı tarzı, konutun yüzölçümü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde beş deprem bölgesi ve üç farklı yapı kullanma tarzına göre on beş çeşit fiyat tarifesi bulunmaktadır. Yapı kullanım tarzlarının ayrımı Tablo 2.5.'te gösterilmektedir.

Tablo 2.5. Yapı Tarzları

Çelik Betonarme Karkas Yapılar	Meskenin yapımında çelik veya betonarme taşıyıcı bulunan yapılar olarak görülmektedir.
Yığma Kagir Yapılar	Karkas olmayan ve duvarları moloz vb. maddelerden yapılan döşeme, tavanları beton ya da betonarme olan yapılardır.
Diğer Yapılar	Her iki gruba da dahil olmayan yapı gruplarıdır.

Kaynak: (Baştürk vd., 2017: 152-153)

Ülkemizde zorunlu deprem sigortası bünyesinde ödenen sigorta primi, teminat altına alınmak istenen binanın doğal afet sonrasında ortaya çıkacak olan zarar riskine göre hesaplanmaktadır (Kılağız vd., 2006: 242).

1.2.5.Yangın Sigortası

İnsan yaşamı için ateş vazgeçilemez bir unsur olarak görülmektedir. Ateşin kontrolünün sağlanması insan yaşamını kolaylaştırmaktadır. Ateşin kontrolünün sağlanamaması durumunda hayati kayıplara sebebiyet verebilir (Gümüş ve Uzekmek, 2019: 270). Bu duruma yangın örneği verilebilmektedir.

Hayat dışı sigorta branşlarından biri olan yangın sigortası, yangın etkisiyle evde, evin içerisinde bulunan eşyalarda ortaya çıkan zararı güvence altına alan sigorta türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuramsal olarak yangının tanımı, kaynağı belirsiz olan ve kendiliğinden meydana gelen zararlı bir ateş olarak bilinmektedir. Yangın sigortasında yangının yanı sıra yıldırım ve infilak gibi risklerde güvence altına alınabilmektedir (Orhaner, 2013: 325).

Yangın sigortası, birey ve kurumların konut ya da ticarethane olarak kullandığı her türlü binada yangın, yıldırım ve infilak ile bu olaylardan kaynaklanan buhar, hararet ve duman gibi riskleri de içinde barındıran sigorta çeşididir. Yangının meydana gelmesi sonucu söndürme işlemi yaparken su veya yangın söndürmede kullanılan kimyasal maddelerin vermiş olduğu zararlar yangın sigorta sözleşmesinde teminat altına alınmaktadır (Şahin, 2018: 175).

Standart yangın poliçesinde hariç tutulmuş grev, lokavt, kargaşalık, halk hareketleri, kötü niyetli hareketler, terör, deprem ve yanardağ püskürmesi, fırtına, kar ağırlığı, sel veya su baskını, yer kayması, dâhili su, kara, hava ve deniz taşıtlarının sigortalı kıymete çarpması gibi ek tehlikeler olarak adlandırılan risklerin yanı sıra, meydana gelmiş olan fiziki bir hasara bağlı olarak ortaya çıkan mali hasarlar, enkaz kaldırma masrafları, kira kaybı, yangın ve infilak ek sözleşme ile teminat kapsamına dahil edilebilmektedir (Dorfman, 1991: 242-245).

1.2.5.1.Sigorta Bedelinin Kapsamı

Taşınmaz mallarda; Binaların dışında bulunan müstemilat gibi eklentiler ile binalarda bulunan her çeşit sabit ve hareketli sistemler, binanın bütünleşmesini sağlayan nesneler, temeller ve istinat duvarları sigorta ile güvence altına alınabilmektedir. Binaların alan güvenliği için kullanılan çevre ve bahçe çitleri, iskeleler, peyzaj alanları, teraslar, evlerin önünde bulunan süsleme heykelleri, depo ve havuzlar poliçe içerisinde yer alan klotlarda belirtilmesi kaydıyla teminat altına alınmaktadır. Sigorta bedeli prim hesaplamalarında toplam brüt alan dikkate alınmamaktadır. Sadece binanın bulunduğu net alan kıymeti dikkate alınmaktadır (Memiş, 2001: 183).

Taşınır mallarda; Sigortalı kıymet, element ve kesitlere bölünmüş ise bu kesitlerin içine girmekte olan şeylerin hepsi poliçede içerisinde belirtilmiş veya belirtilmemiş olsa da sigorta

teminatı içerisinde yer aldığı görülmektedir. Aksine sözleşmenin olmadığı takdirde sigorta ettiren kendiyle birlikte ikamet eden aile fertleri veya birlikte ikamet ettiği kişiler ve bu konutun içerisinde yer alan çalışanlara ait malzemelerde sigorta poliçesinin teminatı içerisinde (TSB, 1993).

1.2.5.2.Yangın Sigortasında Binaların Yapı Tarzı

Yangın sigortasında kullanılmakta olan bina değeri kavramının sigortaya konu olan menfaati yeniden eski hale getirilmesini ifade etmektedir. Bu maliyetin içerisinde arsanın değeri ve binanın bölgede bulunan değeri yer almamaktadır. Binanın yapımında kullanılan inşaat malzemeleri ve yapı tiplerine göre yaklaşık maliyetler hesaplanmaktadır (Baştürk vd., 2017: 162);

❖ *Ahşap Binalar*; Eski zamanlarda yapılan kerpiç ve ahşap tarzı içerisinde beton bulundurmeyen bina çeşitleridir. Bu yapı türünün yanma riskini yüksek olduğu bilinmektedir. Sigorta şirketleri konutun eski ve bakımsız olması veya yangına müdahale araçlarının (itfaiye) sokağa girememesi riskine karşı sigorta güvencesi vermeyebilirler.

❖ *Adi Kagir Binalar*; Bir binanın taban ve tavanlarında kullanılan maddelerin ahşap, evin dış duvarlarının ise beton, tuğla, taş ve briket gibi malzemeler kullanılarak yapılan çatılarında ise kiremit, attermit ve çeşitli panellerle kaplı yapılar olarak bilinmektedir.

❖ *Tam Kagir Binalar*; Evin etrafında bulunan tavan ve tabanlarda taş, tuğla beton gibi malzemeler kullanılarak yapılan binalardır. Bu binaların yanma riskinin düşük olduğu görülmektedir.

1.2.5.3.Yangın Sigortasında Riskin Kullanım Tarzı ve Yerleşimi

Yangın sigortasının fiyatlamasında kullanılmakta olan ikinci değişken “riskin kullanım tarzı ve yerleşimi” olarak ifade edilmektedir. Bu açıdan kullanılmakta olan üç ana risk grubu görülmektedir (Çipil, 2019: 118);

❖ *Sivil Riskler*; Kişilerin barınma ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için evlere ihtiyaçları vardır. Bu tür binalarda sanayi ve ticari faaliyetlerin olmadığı görülmektedir.

❖ *Ticari Riskler*; İçerisinde ticari faaliyetlerle uğraşılacak alım ve satım işlemlerinin yapıldığı hatta geçici süreliğine malların depolandığı emek ağırlıklı kuruluşlardır.

❖ *Sınai Riskler*; Fabrika, imalathane gibi endüstriyel alanda faaliyet gösteren tesisler yarı mamul, mamul ve madde kullanarak üretim yapmaktadır. Bu tarz yerler sınai grubunda yer almaktadır.

1.2.6.Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası

Gerçek adı “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası” olan kişiler arasında kısaca trafik sigortası olarak bilinen sigorta dalı bireyler arasında konuşulan ve en çok satışı gerçekleştirilen sorumluluk sigortasıdır (Kaya, 2020: 355). Trafik sigortası, motorlu aracın işletilmesi sırasında bir kişinin ölümüne, yaralanmasına veya zarara uğramasına neden olması durumunda ortaya çıkan hukuki sorumluluğunu temin etmektedir (Harrington ve Niehaus, 1999: 535). 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’na göre araç sürücüsü üzerinde olan sorumluluğu sigorta limitlerine kadar güvence altına almaktadır ve bu poliçe Türkiye sınırları içinde geçerlidir (Kaya ve Kahya, 2017: 218-219).

Tablo 2.6. Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası 2023 Yılı

Teminat Limitleri		
3. Şahıs Maddi Zararlar	Araç Başına	120.000
	Kaza Başına	240.000
	Kişi Başına	1.200.000
3. Şahıs Bedeni Zararlar	Kaza Başına	12.000.000
	Kişi Başına	1.200.000
Sağlık Gideri	Kaza Başına	12.000.000

Kaynak: (güvencehesabi.org, 2023)

Ülkemizde trafiğe açık alanda kullanılan her motorlu aracın kanunen trafik sigortasını yaptırması zorunludur. Sigortalı araca bağlı olarak çekilen dorse, römork veya hafif römorkların üçüncü şahıslara verecek olduğu zararlar çekicinin trafik sigortasından ödenmesi gerekmektedir (İslatince, 2013: 45-46).

Türkiye’de diğer ülkelere benzer şekilde karayolları motorlu araçlar zorunlu mali sorumluluk sigortasının yaptırılması zorunlu bir uygulamadır. Bu sigortanın araç sahibi üzerinde olan hak ve menfaatleri devam ettiği sürece yenilenmesi gerekmektedir (Çipil, 2019: 122).

Türkiye’de trafik sigorta poliçeleri üzerine fiyatlar bireyler arasında konuşulmaktadır. Sigorta şirketleri 12 Nisan 2017 tarihi itibarıyla sabit fiyat sistemine geçiş yapmıştır. Sigorta müşterilerinin zihnini en çok karıştıran noktalarından biri fiyatların farklı çıkmasıdır. Sigorta aracısı olarak karşımıza çıkan acenteler aralarında bulunan rekabet sebebiyle ve sigortayla ilgili olarak müşterilere doğru bilgi veremediği için müşterilerin zihni daha çok karışmıştır (Akdere, 2018: 154-156). Trafik sigortası primini belirleyen faktörler arasında aracın tescilinin bulunduğu şehirdeki trafik yoğunluğu, aracın daha önce kazaya karışıp karışmama durumu primi belirlemede önemli etkenler arasında sayılabilmektedir (İslatince, 2013: 47). Sigorta sözleşmesi satın alımında yaşı küçük olan sürücülerin kaza yapma olasılığının fazla olması

sebebiyle sigorta primleri yetişkin sürücülere kıyasla daha yüksek olabilmektedir (Vaughan ve Vaughan, 2008: 543).

Trafik sigortası zorunlu bir sigorta türü olmakla beraber, trafik polislerinin yapmış olduğu uygulamada poliçesi bulunmayan araçlar trafikten men edilir ve para cezası uygulanır. Trafik sigorta poliçesi bulunmayan araçların muayeneleri yapılmamaktadır. Trafik sigortalarında sahtekarlıkların önüne geçilmesi, denetimlerin artırılması ve sigorta kaçaklarının önlenmesi amacıyla TSB bünyesinde bulunan TRAMER üzerinden bilgilerin doğruluğu kontrol edilebilmektedir. Trafik sigorta poliçesinin polis uygulamalarında sürücü belgesi ve araç tescil belgesiyle beraber yanında bulunması gerekmektedir (Baştürk vd., 2017: 189-190).

“Trafik sigortasında tarife ve uygulama esasları hakkında yönetmelik 14 Temmuz 2007 tarih 26582 sayılı Resmî Gazete ’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.” Uygulanan yönetmelik ile trafik sigorta tarifeleri sigorta firmaları tarafından aracın cinsine ve bulunduğu şehirdeki risk grubuna göre sigorta primi serbest olarak belirlenmektedir. Araç cinslerinde hasarsızlık sebebiyle prim üzerinde indirim ve oluşan hasar sonucunda prim artırımları basamak esaslarına göre bilinmektedir. 0, 1, 2, 3. Basamaklarda bulunan tüm araç cinsleri ile 4, 5, 6, 7, 8. Basamaklardaki taksi, minibüs, otobüs, kamyon ve çekici türündeki araç türleri havuz kapsamındadır (Özbolat, 2020: 258-261).

Tablo 2.7. 2023 Yılı Basamak İndirim ve Sürprim Oranları (%)

Basamak No	İndirim	Sürprim
8	50	
7	40	
6	20	
5	5	
4		10
3		45
2		90
1		135
0		200

Kaynak: (resmigazete.gov, 2023)

Türkiye’de trafik sigorta poliçeleri branş üretiminde güncel olarak kullanılan indirim ve sürprim oranları Tablo 2.6.’da verilmiştir. İlk defa araç alan sigortalılar sisteme dördüncü basamakta girmektedirler. Her yenileme vadesi geldiğinde hasarı yoksa bir üst kademeye geçip indirim alırlar. Hasar olduğunda ise her hasarda bir alt kademeye inmektedirler. Bu şekilde sigorta sistemi sözleşmeye dahil olan aracın satışına kadar devam ettirmektedir (İslatince, 2013: 47). 4 Nisan 2023 tarihinde yayınlanan yönetmeliğe göre yedinci kademede bulunan müşteri beş sene hasarsız olarak bekledikten sonra sekizinci kademeye yükselmektedir (sigortacıgazetesi, 2023).

1.2.6.1.Teminat Dışında Kalan Haller

Trafik sigortasında sigorta ettiren kişi veya kurumların bilgi eksikliği bulunmaktadır. Bu hatalı veya eksik bilginin başında kendi aracında oluşan zararı trafik sigortasından karşılanmasıdır (Akdere, 2018: 146). Trafik sigorta poliçesinde teminat dışında kalan haller mevcuttur (Kaya ve Kahya, 2017: 219);

- ❖ Sürücüsü olmayan araçların sebep olacağı zararlar,
- ❖ Manevi tazminat istekleri,
- ❖ Sigortalı aracın sürücüsü tarafından öne sürülen ücret talepleri,
- ❖ Araç bagajında veya römorkunda taşınan eşyaların çalınması ve kaybolması gibi sebeplerden dolayı sürücüden istenen tazminat talepleri,
- ❖ Trafiğe çıkması yasak olan araçların vereceği zararlar teminat dışında tutulmaktadır.

1.2.6.2.Sigortalıdan Rücu Halleri

Kişinin kendisine veya başkasına ait olan bir borcun hukuken diğer kişinin yerine geçerek sorumluluklarını ve haklarını devralması durumunu ifade etmektedir (Nomer, 1997; 248). Trafik sigorta poliçesinde bazı durumlarda ödenen tazminat geri alınabilmektedir. Bu durumlar (Baştürk vd., 2017: 191);

- ❖ Sigorta müşterisinin kasti bir hareketi veya ihmali sonucu meydana gelmiş,
- ❖ Yetkili mercilerden izin almadan düzenlenen bir yarışa katılmış ve bu yarış için özel sigortanın bulunmaması halinde,
- ❖ Sürücü belgesi bulunmayan kimseler tarafından aracın işletilmesi halinde,
- ❖ Araç sürücüsünün uyuşturucu veya keyif verici madde kullanıldığı tespiti halinde,
- ❖ Yolcu taşıma ruhsatı bulunmayan araçların yolcu taşınması veya kapasite üzerinde yolcu veya yük taşınmasından kaynaklanması halinde sigorta şirketi sigortalıdan rücu etme hakkına sahiptir.

1.2.7.Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası

Motorlu taşıtın, hareket esnasında üçüncü şahıslara karşı maddi ve bedeni zararlara uğraması durumunda 2918 sayılı Karayolları Trafik Yasası gereğince araç sürücüsü üzerine düşen sorumluluğun trafik poliçesi teminat limitlerini geçmesi durumunda kalan kısmının bu poliçe ile güvence altına alınması gerekmektedir (Şahin, 2018: 180-181).

1.2.7.1.Teminat Dışında Kalan Haller

İhtiyari mali sorumluluk sigortası, sigorta ettiren kişinin haksız taleplerine ve manevi tazminat taleplerini teminat altına almaktadır. İhtiyari mali mesuliyet sigorta poliçesinde teminat dışında kalan haller şunlardır (Özbolet, 2020: 287);

- ❖ Sigortalı kişinin uğrayacağı zararlar,
- ❖ Aracı süren kişinin uğrayacağı zararlardan ileri gelen talepler,
- ❖ Kendi aracına gelen zararlardan ileri sürülen istekler,
- ❖ Aracın gasp edilmesi ve çalınması sonucunda yolcuların zarara uğramasıyla gelen istekler,
- ❖ Yarışlar veya yarış öncesinde yapılan antrenmanlarda ortaya çıkabilecek tazminat talepleri teminat dışında tutulmaktadır.

1.2.8.Yeşil Kart Sigortaları (Greencard)

Zorunlu mali sorumluluk sigortası tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de yaptırılması zorunludur. Sözü geçen sorumluluk sigorta poliçeleri sadece içinde bulunduğu ülke için geçerlidir. Uluslararası seyahate çıkan araç sahipleri yolculukları sırasında üçüncü kişilerin ölüm, yaralanma veya bir kayba uğramasına neden olmasına karşı geçerli olan bir sigorta sözleşmesi yapmak zorundadır. Söz konusu olan poliçe hasarın gerçekleştiği ülkede bulunan teminatlarca geçerlidir (Güvel ve Güvel, 2010: 152). Sınır kapılarında bu sözleşmelerin yapılması zaman kaybına yol açacağından ve kişilerin zaman tasarrufu yapmak istenildiğinden uluslararası bir anlaşma yapılarak yeşil kart sigorta anlaşması yapılmıştır (Kaya, 2020: 365).

Yeşil Kart sigortası 47 dünya ülkesinde geçerlidir. Bu ülkeler şunlardır (Kaya, 2020: 366);

Türkiye, Avusturya, Arnavutluk, Andora, Azerbaycan, Belçika, Bosna Hersek, Bulgaristan, Beyaz Rusya, İsviçre, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Almanya, Danimarka, İspanya, Estonya, Fransa, Finlandiya, İngiltere, Yunanistan, Macaristan, Hırvatistan, İtalya, İsrail, İran, İrlanda, İzlanda, Lüksemburg, Letonya, Litvanya, Malta, Fas, Moldova, Makedonya, Karadağ, Norveç, Hollanda, Portekiz, Polonya, Romanya, Rusya, İsveç, Slovakya, Slovenya, Sırbistan, Tunus, Ukrayna.

1.2.9.Kara Araçları Kasko Sigortası

Kasko sigorta poliçesi, kişinin menfaatinde bulunan aracın yanması, aracın çalınması veya çalınmaya teşebbüs edilmesi ve üçüncü kişilerin kötü niyetiyle yapmış oldukları eylemler

sonucunda ortaya çıkan zararları teminat altına alan sigorta poliçesidir. Kasko sigorta poliçesi isteğe bağlı olarak yapılmaktadır. Trafik sigortası gibi yasal bir zorunluluğu bulunmamaktadır (Şentürk ve Eker, 2017: 55).

Kasko sözcüğü Fransızca kökenlidir. Casse (kırılma) ve collision (çarpışma) sözcüklerinin ilk kökenlerinden oluşmakta olan bir sözcüktür (Orhaner, 2013: 322). Sigorta poliçelerinde sigortacı tarafın sorumluluğunun başlama zamanı ve bitiş zamanı poliçede belirtilmektedir. Aksi kararlaştırılmadığı takdirde sigorta Türkiye saati ile öğlen 12.00'de başlamaktadır ve öğlen 12.00'de sona ermektedir. Sigortacının sorumluluğu başlaması için primin tamamının veya ilk taksitinin ödenmesi gerekmektedir (Yayar ve Daşçı, 2019: 12).

Kasko sigorta poliçesinin dört ana teminatı bulunmaktadır (Karagöz vd., 2019: 230-231);

❖ *Aracın kazaya karışması*; Sigorta ile güvence altına alınan aracın, aracı sevk ve idare eden kişi dışında kasıt olmadan hareketsiz veya hareket halinde iken durmakta olan veya hareket halinde olan bir araca çarpması, aracın üzerine bir şeyin devrilmesi, yuvarlanması veya düşmesi sonucunda ortaya çıkabilecek hasarlar kasko sigorta poliçesi güvencesi altındadır.

❖ *Aracın yanması*; Sigorta poliçesi ile aracın patlaması, araca yıldırım çarpması, aracın yanması veya yanma etkisiyle söndürülmesi sonucunda ortaya çıkabilecek zararlar kasko sigorta poliçesi kapsamındadır.

❖ *Aracın çalınması*; Sigortalı aracın kendisinin veya araca ait olan parçaların çalınması veya hırsızlık amacıyla araç üzerinde oluşan zararlar kasko sigorta poliçesi kapsamındadır.

❖ *Aracın nakli*; Araç vapuru ile taşınmakta olan sigortalı araçta, taşıma sırasında ortaya çıkabilecek zararlar kasko sigorta poliçesi kapsamındadır. Diğer taşıma faaliyetlerinde oluşan hasarlar kasko sigorta poliçesinde teminat dışında bırakılmaktadır.

Kasko sigorta poliçesinin çeşitli türleri mevcuttur. Bu çeşitlerin içerikleriyle ilgili olan bilgiler (Çipil, 2019: 121-122);

❖ *Dar Kasko*; Sigortalı aracın karayolunda kullanılan araçlar ve demiryolunda kullanılmakta olan motorsuz ve motorlu araçlar ile çarpışması, hareket ya da durma halindeyken sigortalı tarafın veya aracı işletenin dışında bir nesneye çarpması, düşmesi, yuvarlanması ve devrilmesi gibi kazalar ile aracın yanması, aracın çalınması ve aracın nakli gibi ana teminatların bir kısmı için verilmekte olan sigorta türüdür.

❖ *Kasko*; Aracın yanması, aracın çalınması, aracın kazaya karışması ve aracın nakli gibi ana teminatların tamamı için güvence verilen sigorta türüdür.

❖ *Genişletilmiş Kasko*; Kasko sigorta poliçesi ürününde geçerli olan dört ana teminatın tamamına ilave olarak kasko sigortası klozlarında ek sözleşme ile teminat kapsamına ilave edilebilecek rizikoların bazıları için verilmekte olan kasko ürünüdür.

❖ *Tam Kasko*; Kasko sigorta poliçesinde bulunan teminatların tamamı ve ek sözleşme ile teminata dahil edilebilecek tüm rizikolar için güvence verilen sigorta ürünüdür.

Kasko sigortası, kasko ürününe ait olan teminatların yanı sıra farklı teminatlar sunularak zenginleştirilebilmektedir. Kasko sigortası genel şartları 1 Ocak 1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kasko sigorta poliçesinde ek sözleşme ile teminata dahil edilebilecek zararlar şunlardır (Baştürk vd., 2017: 158-159);

- ❖ Türkiye Cumhuriyeti ülke sınırları haricinde ortaya çıkan zararlar,
- ❖ Kargaşalık, halk hareketleri ve grev sonucu yetkili kişiler tarafından yapılan müdahaleler sonucu ortaya çıkan zararlar,
- ❖ Terör ile oluşan eylemler sonucunda veya bu eylemleri müdahale etmek için yetkili kişiler tarafından ortaya çıkan zararlar,
- ❖ Doğal afetler ve yanardağ püskürmesiyle ortaya çıkan zararlar,
- ❖ Tütün ve tütün mamulleri tüketilmesi sonucu yangın ve infilak haricinde ortaya çıkan zararlar,
- ❖ Yetki verilmeyen kişiler tarafından çektirilen taşıtta ortaya çıkan zararlar,
- ❖ Sigorta poliçesi ile teminata alınan kısmi oluşan hasarlar ile ortaya çıkan zararlar,
- ❖ Yasal olarak izin verilen parlayıcı, patlayıcı ve yanıcı maddelerin taşınması sebebiyle ortaya çıkan zararlar,
- ❖ Aracın iddia ve yarış müsabakaları antrenmanında veya esnasında ortaya çıkan zararlar,
- ❖ Aracın çalınmaya teşebbüsü veya çalınması ile ortaya çıkabilecek zararlar,
- ❖ Araç anahtarının çalınması veya kayıp olmasıyla kilit sisteminin değişmesiyle ortaya çıkan zararlar.

Kasko sigorta poliçesinde ortaya çıkan kayıplar sonucunda sigorta teminatı dışında kalan haller mevcuttur. Bu haller şunlardır (Güvel ve Güvel, 2004: 113);

- ❖ Ülke içinde veya uluslararası olan savaş ve savaş olayları sonucu askeri ve inzibati hareketler nedeniyle ortaya çıkabilecek zararlar,

- ❖ Nükleer yakıt ve bunların yanması sonucu ortaya çıkan nükleer atık zararları,
- ❖ Kamu tarafından yapılan çekme ve çekilme hali hariç araç üzerinde ortaya çıkabilecek zararlar,
- ❖ Ehliyete sahip olmayan kişi veya kişiler tarafında aracın işletilmesi sırasında ortaya çıkabilecek zararlar,
- ❖ Alkol, uyuşturucu ve keyif verici madde ile araç üzerinde hasar ortaya çıkmasıyla oluşabilecek zararlar,
- ❖ Araca sigorta taraflarından sigortalının kasıtlı eylemler ile oluşabilecek zararlar,
- ❖ Aracın ruhsatında belirtilmekte olan taşıma kapasitesinden fazla yolcu ve yük taşınması esnasında oluşabilecek zararlar,
- ❖ Tedavi ve yardım halleri için sağlık kurum ve kuruluşlarına gitme haricinde sürücünün kimliğinin tespiti için olay yerinden ayrılması gibi durumlar sigorta teminatı dışında tutulmaktadır.

1.2.9.1.Kara Araçları Kasko Sigortasında Muafiyetler

Kasko sigorta poliçelerinde tespit edilen hasarın belirli oranının sigortalı tarafından karşılanma durumu sözleşmede karşılıklı olarak belirlenebilmektedir. Bu oranın sigortalı tarafından karşılanması muafiyet olarak adlandırılmaktadır. Muafiyetler kısmı poliçede 14 punto büyüklüğünde yazılmaktadır. Muafiyetin entegral muafiyet ve tenzili muafiyet olarak iki türü mevcuttur (Kaya, 2020: 442-443);

Entegral Muafiyet; Entegral muafiyette belirli bir tutar belirlenmektedir ve meydana gelen hasarın tutarı bu tutarın altındaysa sigortacı taraf tazminatı ödememektedir. Gerçekleşen hasar belirlenen tutarı geçer ise sigortacı tazminatı ödemektedir. Bu uygulamanın amacı küçük hasarların sigortalı taraf üzerinde bırakarak sigortacı üzerindeki işlem yükünün azaltmaktır. Sigortacı bu uygulama ile primi ucuzlatmaktadır. Entegral muafiyet mal sigortalarında uygulanmakta olan bir yöntemdir.

Tenzili Muafiyet; Sigorta bedelinin belirli bir yüzdesi veya hasarın belirli bir yüzdesi kararlaştırıldığında oluşabilecek hasarlar sigorta bedelinin veya hasar tutarı üzerinden kararlaştırılmış belirlenen oran veya miktarın tenzil edilmesiyle tazminat ödenmektedir. Bu hesaplama sonucunda tazminatın ödenme şekline tenzili muafiyet denilmektedir.

1.2.9.2.Kasko Sigortalarında Fiyatlama

Kasko sigorta poliçelerinde fiyatlamasında kullanılan etkenler aracın piyasa değeri, araç cinsi, araç modeli, aracın tipi, model yılı ve aracın kayıtlı olduğu şehir kasko sigorta poliçesinde

fiyatın belirlenmesi hususunda önemli etkenler arasında yer almaktadır. Aracın piyasa değeri hesaplamasında TSB ve TRAMER tarafından belirlenmekte olan araç değer listesi kullanılmaktadır. Bu araç değer listeleri ayda bir araçların rayiç bedellerine göre belirlenebilmektedir. Araç değerinin sağlıklı olarak hesaplanabilmesi için araç alım-satım işlemlerinin yapıldığı kurumsal internet alışveriş siteleri, galeriler ve açık oto pazarlarından yararlanılmaktadır. Kasko sigorta poliçeleri prim hesaplamasında kullanılan indirim ve sürprim oranları Tablo 2.8.'de gösterilmektedir (Özbolet, 2020: 299).

Tablo 2.8. Kasko Sigortasında Uygulanan İndirim ve Sürprimler

Uygulanan İndirimler	Uygulanan Sürprimler
Meslek İndirimi	Hasarlılık Ek Primi
Alarm (İmmobilize)	Römork Ek Primi
5 Yıllık Sürücü İndirimi	Yaşlılık Ek Primi
Hasarsızlık İndirimi	Amortisman Ek Primi
Araç Çokluğu İndirimi	Değer Ayarlama Ek Primi
Plaka İndirimi	
Peşin Ödeme İndirimi	
Personel/ Öğrenci Taşıma İndirimi	

Kaynak: (Özbolet, 2020: 299-300)

1.2.10.Genel Zararlar Branşı

Genel zararlar branşı içerisinde, sigorta müşterisinin karşılaşmış olduğu zararlar karşılanmaktadır. Risklerin gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkan zarar sigorta firması tarafından belirlenir ve sonrasında belirlenen tazminat sigorta müşterisine ödenmektedir. Bu branş içerisinde cam kırılması, hırsızlık, mühendislik ve tarım sigortaları bulunmaktadır (Orhaner, 2013: 328).

1.2.10.1.Cam Kırılması

Sigorta şirketi poliçe içerisinde yer alan cam ve aynaların kırılmasıyla meydana gelen zararı ortadan kaldırmak için teminat alınan sigorta türüdür (TSB, 2006a). Birey, kurum ve ticari faaliyet gösteren kuruluşların ev, konut ve işyerlerinde bulunan cam, raf camları, kapı, ayna ve vitrinlerin ayrıca reklam amacıyla kullanılmakta olan cam levhalarının kırılmasıyla meydana gelebilecek zararlara karşı teminatın verildiği sigorta türüdür. Cam kırılması sigortası 1 Ocak 1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Özbolet, 2020: 303). Ek sözleşme ile teminata dahil edilebilecek riskler şunlardır (Kaya ve Kahya, 2017: 165);

❖ Başka bir sigorta poliçesiyle güvence altına alınmamış olma şartıyla yangın, infilak ve yıldırım ile ortaya çıkabilecek zararlar sonrasında gerçekleşen kurtarma hareketleri ile meydana gelen zararlar,

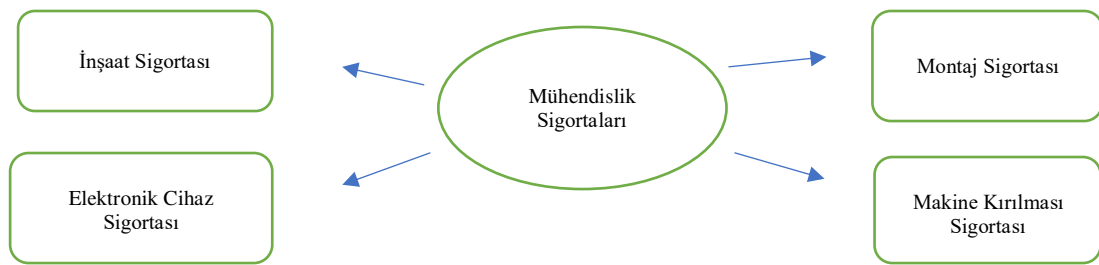
- ❖ Sigorta müşterisinin ikamet ettiği konut ve çevresinde yapılan inşaat veya tadilat dolayısıyla meydana gelebilecek zararlar,
- ❖ Konut ve işyerleri üzerinde cam ve aynalarda bulunan reklamların bozulmasıyla meydana gelebilecek zararlar,
- ❖ Halk hareketleri, kargaşalık, grev ve lokavt gibi olumsuzluklar karşısında emniyet güçlerinin yapmış oldukları müdahale sırasında meydana gelebilecek zararlar,
- ❖ Terör eylemlerinden doğan zararlar ve bu olumsuzlukları ortadan kaldırma amacıyla yetkili merciler tarafından müdahalelerle meydana gelebilecek zararlar.

1.2.10.2.Hırsızlık Sigortası

Hırsızlık sigortası, poliçede temin edilen yer için hırsızlık sonucunda ortaya çıkan kayıplar dikkate alınmaktadır ve bu sigorta 1 Ağustos 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Hırsızlık sigortasının teminatları delme, kırma, devirme, yıkma veya zorlamayla birinin mülküne ait yerdeki araç ve gereçlerin çalınması, kayıp olması ve haksız bir şekilde elde edilmekte olan anahtar veya maymuncuk gibi aletler yardımı ile poliçede temin edilen yerlere saklanarak şiddet, yaralama ve öldürme gibi kıymetlerde ortaya çıkan kayıp zararlar teminata alınmıştır (Özbolat, 2020: 300).

1.2.10.3.Mühendislik Sigortaları

Türkiye’de Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından adı değiştirilmeden önce makine-montaj sigortaları olarak karşımıza çıkan sigorta sınıfı dünyada engineering olarak karşımıza çıkmaktadır. Mühendislik sigortaları dört sınıfa ayrılmıştır (Kaya, 2020: 474);

Şekil 2.1. Mühendislik Sigortaları

Kaynak: (Kaya, 2020: 474)

➤ *İnşaat Sigortası*; Mühendislik sigorta sınıflandırmasında bulunan inşaat sigortası, poliçede teminat altına alınan sigorta süresi içerisinde, şantiye alanına getirilen malzemeler ve inşaat süresi boyunca bilmeden meydana gelen her türlü hasar teminat altına alınmaktadır (Orhaner, 2013: 329). İnşaat sigortası 1 Şubat 2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İnşaat All Risk sigorta sözleşmesinin ana teminatları yangın, hırsızlık, doğal afetler, hava

taşıtları çarpması, sabotaj, insan hataları ve ihmalleri, kötü işçilik ve ehliyetsizliktir (Özbolat, 2020: 307). İnşaat sigortasında ek sözleşme ile teminata dahil edilebilecek riskler şunlardır (TSB, 2009);

- ❖ Şantiye alanında kullanılmakta olan iş makineleri ve ekipmanlar,
- ❖ Şantiyede kullanılan geçici konteynerler, şantiyede bulunan tesisler ve inşaat sırasında kullanılan aletler,
- ❖ Enkaz kaldırma ücretleri,
- ❖ Ortaya çıkabilecek hasarlar ile yapılan nakliye masrafları ve çalışma ücretleri,
- ❖ Sigortalı kişiye düşebilecek hukuki sorumluluklar,
- ❖ Halk hareketleri, kargaşalık, grev ve lokavt gibi olumsuzluklar karşısında emniyet güçlerinin yapmış oldukları müdahale sırasında meydana gelebilecek zararlar,
- ❖ Terör eylemlerinden doğan zararlar ve bu olumsuzlukları ortadan kaldırma amacıyla yetkili merciiler tarafından müdahalelerle meydana gelebilecek zararlar,
- ❖ Şantiye sahasında doğrudan ve dolaylı etkiyle ortaya çıkan çevre kirliliğiyle oluşabilecek zararlar.

İnşaat sigorta poliçesinde teminat dışında kalan haller mevcuttur. Bakım işlerinden kaynaklanmayan; dahili su, kar ağırlığı, duman, yangın, infilak ve her türlü taşıtın çarpması, doğal afetler, hırsızlık veya hırsızlığa teşebbüs teminat dışındadır (Baştürk, vd., 2017: 183).

➤ *Montaj Sigortası*, İnşaat faaliyeti tamamlanmış olan sanayi, fabrika gibi blokların, elektrikli parça ya da mekanik tesisin yerleşmesinde veya montajı esnasında ortaya çıkabilecek zararları temin eden sigorta türüdür (Güvel ve Güvel, 2004: 120). Aksine sözleşmenin bulunmadığı halde teminat dışında kalan haller (TSB, 2006b);

- ❖ Montajın yapılması esnasında kullanılabilecek alet, makine ve teçhizat ile konteynerler, yardımcı tesisler,
- ❖ Üçüncü şahıslara gelecek zararlar karşısında sigortalıya hukuki sorumluluklar,
- ❖ Enkazın kaldırılma ücreti,
- ❖ Halk hareketleri, kargaşalık, grev ve lokavt gibi olumsuzluklar karşısında emniyet güçlerinin yapmış oldukları müdahale sırasında meydana gelebilecek zararlar,
- ❖ Terör eylemlerinden doğan zararlar ve bu olumsuzlukları ortadan kaldırma amacıyla yetkili merciiler tarafından müdahalelerle meydana gelebilecek zararlar,
- ❖ Şantiye sahasında doğrudan ve dolaylı etkiyle ortaya çıkan çevre kirliliğiyle oluşabilecek zararlar.

➤ *Makine Kırılması Sigortası*, Üretimi tamamlanmış veya montajı tamamlanıp deneme süresi sona ermiş makine ve teçhizatların, motorları, kompresörlerin çalışması esnasında hasarın gerçekleşmesi ya da bulundukları yerde temizlenirken, yenilemesi yapılırken veya yerlerinin değiştirilmesi esnasında beklenmeden zarar görmesi durumuna karşı sigorta türüdür (Çipil, 2019: 127). Makine kırılması sigortası 25 Şubat 1967 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Montaj sigortası ile makine kırılması sigortası arasındaki fark montaj sigorta poliçelerinde deneme süreçlerini temin edebilirken makine kırılması sigortasında temin edilen risk deneme sonrasında bulunan riskleri teminat altına almaktadır (Özbolat, 2020: 315).

Makine kırılması sigortasının teminat kapsamı işletme kazalarını, işçiliğin kusuru, yağlama kusuru, elektrik kaynaklı kısa devre, voltaj yükselmesi ile izolasyon hatası, yabancı maddelerin girmesi, su noksanlığı, aşırı ısınma veya aşırı soğuma, kapalı kaplardaki alçak basınç, buz parçalarının erimesiyle hareket etmesi, firma personelini ihmal, hata, dikkatsizliği, kusuru sabotajı, konuta gelen zararlarda tamirat ve ikame masrafları sigortanın teminatı içerisindedir (Baştürk vd., 2017: 181-182).

➤ *Elektronik Cihaz Sigortası*, Mühendislik sigortalarında yer alan elektronik cihaz sigortası 15 Ocak 1989 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sigorta şirketi poliçe ile poliçe ekli listede ürünün cinsi, adeti, üretim yılı, niteliği belirtilmiş elektronik makine normal durumda iken belirli zaman sonrasında beklenmedik ve ani bir şekilde arızalanması ve bozulması halini temin eden sigorta türüdür (Özbolat, 2020: 319). Elektronik cihaz sigortalarının teminatları firma sahipleri veya üçüncü kişilerin ihmali, hatası, kusur ve dikkatsizliği, sigortalı menfaatlerin bulunduğu yerde hırsızlığa teşebbüs ve hırsızlık, kısa devre ve yüksek voltaj etkileri, yangın, yıldırım, infilak gibi olumsuz etkenler ve bunların önüne geçebilmek için kurtarma faaliyetlerinden oluşabilecek zararlardan, kavrulma, duman, deprem, sel, yer kayması, su ve rutubet etkisi sigortanın teminatları içerisindedir (TSB, 2006c).

1.2.10.4.Tarım Sigortaları

Tarımla ilgili olan rizikoları temin eden sigorta ürünüdür. Türkiye’de tarımla ilgili ilk sigorta ürünü 1957 senesinde sözleşme yapılan dolu sigortasıdır. Hayvan hayat sigortası 1960, kümes hayvanları sigortası 1985, kültür balıkçılığı sigortası 1986 ve sera sigortaları 1990 yılında uygulanmaya başlamıştır. Tarım sigortaları yasası ülkemizde 14 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu yasa kapsamında sigorta poliçelerinde standardın olması rizikonun gerçekleşmesi durumunda tazminatın tek elden ödenmesi, sigortanın geliştirilmesi ve yaygınlaşması amacı ile sigorta havuzu kurulmuştur. Sigortacılar sözleşmeleri kendi adına düzenlemekte riziko ile ilgili olan primin tamamını havuza devretmektedir. Ayrıca hükümet

yasa kapsamında çiftçi adına olabilecek sigorta ücretine destek sağlamaktadır (Orhaner, 2013: 331).

➤ *Dolu Sigortası*, Çiftçiler tarafından ekilmekte olan bağ, bahçe ve sera içerisinde bulunan ürünlere karşı temin eden sigorta ürünüdür. Diğer bir ifadeyle, dolu tanelerinin ürünlere vurduğu esnada vermiş olduğu zararlar sonucunda ortaya çıkmakta olan ürün kaybı dolu sigortası teminatı kapsamındadır (Çipil, 2019: 131).

➤ *Sera Sigortası*, Dolu yağışının seraya vermiş olacağı zararlar ile serada yetiştirilmekte olan ürünlerin miktarında ortaya çıkan eksilmeyi sigorta bedeline kadar temin eden sigorta türüdür. Seraların örtüleri, diğer malzemeleri ve işçilik ücretleri gibi toplam değerleri, ısıtma, havalandırma ve sulama sistemleri gibi cihaz ve tesisatın değeri sigorta bedelinin kapsamına alınmıştır (TSB, 2006ç).

➤ *Devlet Destekli Sera Sigortası*, Devlet destekli sera sigorta poliçesi ile 5363 sayılı tarım sigortaları yasasıyla kapsama alınan risklerin, Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) dahil edilmiş risk ve değerlendirmeler yapılmasıyla sözleşme içerisinde bulunan rizikoların doğrudan vermekte olacağı zararlar sigorta bedeline kadar güvence altına alınmaktadır (Baştürk vd., 2017: 185). Sera sigorta poliçesinde bulunan teminatlar devlet destekli sera sigortasında da geçerlidir.

➤ *Hayvan Hayat Sigortası*, Sahibine maddi kazanç sağlamakta olan çiftlik ve ahır hayvanlarının, her şekilde bulaşıcı hastalık veya beklenmedik bir kaza sebebiyle vefat etmesinden dolayı ortaya çıkan ekonomik zararları güvence altına alan sigorta ürünüdür (Şahin, 2018: 179). Hayvan hayat sigortasında sigorta teminatının kapsamı (Kaya ve Kahya, 2017: 254);

- ❖ Her türlü bulaşıcı hastalık, hamilelik, doğum ve ameliyatlar,
- ❖ Kaza, kurt saldırısı, kötü niyetli kişiler tarafından gerçekleştirilen zehirlemeler ve yaralamalar,
- ❖ Güneş geçmesi, donma, çivi, taş gibi sert ve delici cisimlerin yenilmesi, zehirli otların tüketilmesi veya tarım ilacı yapılmış alanlardan beslenme,
- ❖ Fırtına, yer sarsıntısı, toprak kayması, yıldırım ve su baskını,
- ❖ Yangın ve infilak nedeniyle ortaya çıkan zaruri öldürme veya kesim faaliyetlerinden ortaya çıkan zararları temin etmektedir.

Sigorta kapsamına alınabilecek hayvan yaş grupları şunlardır (TSB, 2006d);

- ❖ 1-12 yaş (12 yaş dahil) at, eşek ve katırlar,
- ❖ 1-9 yaş (9 yaş dahil) inekler,

- ❖ 1-14 yaş (14 yaş dahil) camızlar,
- ❖ 1-4 yaş (4 yaş dahil) yerli ve merinos koyunları ve tiftik keçileri,
- ❖ 0.5-3 yaş (3 yaş dahil) domuzlar,
- ❖ 1-8 yaş (8 yaş dahil) köpekler.

Uzun dönemli sigorta sözleşmelerinde sigorta konusu canlı yaş sınırına eriştiği anda hayvana ait olan teminat sona ermektedir.

➤ *Devlet Destekli Hayvan Hayat Sigortası*, Tarım sigortaları yasasında kapsama alınan büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda (Şahin, 2018: 178);

- ❖ Her türlü hayvan rahatsızlıkları, doğum, gebelik veya cerrahi müdahale
- ❖ Her türlü kaza, yılan, haşere ve böcek ısırması,
- ❖ Zehirli otların yenmesine bağlı zehirlenmeler,
- ❖ Doğal afetler ve güneş geçmesi,
- ❖ Yangın, yıldırım ve infilak sebebiyle ortaya çıkan ölümler ve sigorta müşterisinin karşılaştığı maddi zararlar güvence altına alınmaktadır.

➤ *Kümes Hayvanları Hayat Sigortası*, Üretim faaliyetleri yapan ticari firmaların, içlerinde bulunan kümes hayvanları her türlü bulaşıcı hastalık ve kazaya karışması, yabancı hayvan saldırması, kasıtlı zehirlenmeler, doğal afetler, yangın, yıldırım ve infilak sebebiyle ortaya çıkan ölümler ve sigorta müşterisinin karşılaştığı maddi zararlar güvence altına alınmaktadır. Sigorta süresi içerisinde karşılaşılan hastalık sigorta sözleşmesi bitiş tarihinden iki hafta içerisinde ölüme yol açar ise teminata dahil olan sigortadır (TSB, 2006e).

➤ *Devlet Destekli Kümes Hayvanları Hayat Sigortası*, Kapalı tesislerde üretim yapan, hijyen ve bio-güvenlik önlemini alarak tesislerde yetiştirilmekte olan kümes hayvanları her türlü kaza, doğal afetler, zehirlenmeler gibi sebepler ile ölüm ve fiziksel kayıplar sonucunda sigortalı kişinin doğrudan karşılaşacağı maddi hasarlar sigorta teminatı kapsamına dahil edilmektedir (Özbolet, 2020: 210).

➤ *Su Ürünleri Sigortası*, Su ürünleri sigorta branşında, tatlı su ve tuzlu su balıkçılığı yapılan ve balık çiftliklerinde yetiştirilmekte olan somon, alabalık ve çipura gibi balık türlerinin doğal afetler, zehirlenme ve hastalık durumlarını temin eden sigorta sözleşmeleridir (Yazıcı, 1995: 38).

1.2.11.Nakliyat Sigortaları

Nakliyat sigorta sözleşmeleri kara, demiryolu, deniz taşımacılığı ve havayolu taşımacılığı ile yapılan taşıma şeklinde karşılaşılabilecek risklere karşı teminat verilen sözleşmelerdir (Karacan, 1994: 297). Nakliyat sigorta sözleşmelerinde sigorta süresi emtianın

araca yüklenmesiyle başlar ve alıcı kişiye teslim edilmesiyle sona ermektedir (Orhaner, 2013: 327). Nakliyat sigorta sözleşmelerinde diğer sigorta poliçelerinden oldukça farklıdır. Nakliyat harici sigorta branşlarında, sigorta sözleşmesinin süresi genellikle bir sene, nakliyat sigorta poliçelerinde ise süre, nakliye yapan taşıtın yolculuk süresiyle ilgilidir (Özbolet, 2020: 323).

Kıymet nakliyat sigorta sözleşmelerinde birey, kurum ve kuruluşlara ait nakit para, altın, gümüş, tahvil, hisse senedi, bono ve çek gibi kıymetli dosya ve madenlerin taşımaya uygun araçlar ile nakliyesi esnasında ortaya çıkabilecek rizikolara (soygun, gasp, hırsızlık, çalınma, kaybolma, yangın) karşı yapılan sözleşmelerdir (Şahin, 2018: 174).

Tekne sigorta sözleşmesi, deniz araçlarının seyahat halinde iken denizden doğabilecek hasarlara karşı teminat sağlanabilmektedir. Deniz taşıtlarının suya indirilmesi sırasında ortaya çıkabilecek riskler tekne sigorta sözleşmesinde değerlendirilebilmektedir. Tekne sigorta sözleşmelerinde teminat kapsamı “*Londra Sigortacılar Enstitüsü*” tarafından belirlenmektedir (Çipil, 2019: 120).

Marina, tersane ve gemi onarımcıları yasal sorumluluk sigortasında gemi yapımında, üreticinin sorumluluğu dahilindeyken ortaya çıkabilecek risk ve tehlikeler ve marinateda bulunmakta olan gemilerin zararlarını karşılayan sorumluluk sigortası sözleşmesidir. Sigorta sözleşmesi, yapımı devam eden ya da limanda bekleyen deniz taşıtının, makine ve donanımları gemi inşa eden veya müteahhitlerin taşeronların atölyesinde, işyerlerinde veya onların mülküne ait olan başka bir marina veya rasathanedeyken ya da buralardan seyri esnasında ortaya çıkabilecek risk ve tehlikelere karşı güvence vermektedir (Özbolet, 2020: 325).

Navlun sigortalar sözleşmeleri, bir deniz taşıtının kiralanmasında ya da malzemenin taşınması için ödenen navlundur. Navlun sigorta sözleşmesi seyahat başı olabildiği gibi sürede belirlenebilmektedir. Deniz taşıtının zarar görmesi sonucu seyahatin sonlanması amacıyla malın başka bir deniz taşıtına devredilmesi sonucunda meydana gelebilecek ücretlerde navlun sigorta sözleşmelerinden karşılanmaktadır (Şahin, 2018: 174).

Sorumluluk sigortaları, uluslararası malzeme taşıyan kişi ve kuruluşların, nakliye sırasında meydana gelebilecek risklerden dolayı oluşabilecek risk ve tehlikelere ilişkin mesuliyetleri ve bu mesuliyetlerin çerçevesini belirlemede kullanılan sigorta sözleşmeleridir. Ticari malların, belirlenen bir ücret karşılığında ve yalnızca karayolunda belirli araçlar ile nakliyeleri ve nakliye ile ilgili uluslararası ortamda olma koşulu uygulanmaktadır (Kaya, 2020: 464-465).

1.2.11.1.Nakliyat Riskinin Ölçülmesi

Nakliyat sigorta sözleşmelerinde riskin ölçülebilmesi için bazı değişkenler kullanılmaktadır. Nakliyat poliçesinin türlerine göre değişkenler aşağıda verilmektedir (Çipil, 2019: 120);

❖ Tekne sigorta sözleşmelerinde risklerin ölçüm tekniklerinde kullanılan değişkenler: deniz taşıtının cinsi, sigorta bedeli, yaşı ve tonajı, teminatın kapsamı, sefer sahası ve faaliyet alanı.

❖ Kıymet nakliyat sigorta sözleşmelerinde riski belirleyen değişkenler taşınan kıymetin niteliği, değeri, taşınması ve teminatın kapsamı şekli gibi değişkenlerdir.

❖ Emtia nakliyat sigorta sözleşmelerine ilişkin değişkenler ise: taşınan malın cinsi, ambalajı, taşıma şekli, sefer, taşıma aracı ve teminatın kapsamı riskin ölçülmesinde kullanılmaktadır.

1.2.11.2.Incoterms Teslim Şekilleri

Incoterms, uluslararası ticari işlemlerde kullanılan terimlerin belirli bir ölçüde herkes için aynı ifadeyi etmesi amacıyla Uluslararası Ticaret Odasının ortaya çıkarmış olduğu bir uygulamadır. İthalat ve ihracat yapan firmaların taşıma işlemlerindeki yükümlüklerini tanımlamaktadır (58ikipedia, 2024).

Incoterms kuralları 2020 yılında revize edilmiştir. On bir adet teslim şekli yer almaktadır. Bu teslim şekillerinin dördü (CFR, CIF, FAS, FOB) deniz ve iç su yolunda kullanılabilmektedir. Kalan yedi teslim şekli (CIP, CPT, DAP, DDP, DPU, EXW, FCA) tüm taşıma sistemlerinde kullanılabilmektedir. Taşımacılık işlemlerinde hangi ücretlerin alıcı hangi ücretlerinin satıcı tarafında ödeneceği değişebilmektedir. Teslim şekilleri şunlardır (Çalışkan, 2021: 231-259);

❖ *EXW (Ex Works) İşyerinde Teslim;* Satıcı tarafın en az risk aldığı teslim şekli olarak karşımıza çıkmaktadır. İşyerinde teslim şeklinde satıcı kişinin söz konusu malların nakliye aracına yüklemesinin yapılacağı yerde korumalı şekilde hazırda bekletmesi gerekmektedir. Bu teslim şeklinde tüm rizikoları alıcı üstlenmektedir.

❖ *FCA (Free Carrier) Ana Taşıyıcıya Teslim;* Satıcı tarafın üzerinde kalan masraf depodan çıkıp ana taşıyıcıya giderken arada kullanılan nakliye ücretidir. Ana taşıyıcı alıcı tarafın belirlemiş olduğu taşıyıcıdır. Gümrük işlemleri yapılmış olarak teslim edilir.

❖ *FAS (Free Alongside Ship) Gemi Doğrultusunda Teslim;* Incoterms teslim şekillerinde bulunan FAS teslim şekli deniz nakliyesi için geçerlidir. Satıcı taraf kendi

deposundan nakliyeye malları yükler ve limana getirir. Gümrük masraflarını karşılar ve limanın deposuna bırakır. Eğer gemi kenarda değil denizin ortasında ise limandan gemiye olan ara taşıyıcı masrafı da satış yapan kişiye aittir. Alıcı kişinin yükleme, boşaltma, nakliye ve sigorta ücreti masraflarını üstlenmektedir.

❖ *FOB (Free On Board) Gemi Bordasında Teslim;* Satıcının işyerinde çıkardığı malların limana ulaştıktan sonra gemi yüklemesinde küpeşte çizgini geçince yapılan teslim şeklidir. Geminin küpeştesini geçtikten sonra olan masraflar alıcıya aittir. Öncesinde bulunan limana kadar taşıyıcı, liman masrafları ve yükleme masrafları satıcıya aittir.

❖ *CFR (Cost and Freight) Mal bedeli ve navlun ödenmiş;* Satıcı ürünleri gemiye taşır, varış limanına kadar olan navlun ücreti satıcıya aittir.

❖ *CIF (Cost, Insurance, Freight) Mal bedeli, sigorta ve navlun ödenmiş;* Mal bedeli, navlun ve sigorta satıcıya aittir. Satıcının sorumluluğu gemiye yüklenince sona ermektedir.

❖ *CPT (Carriage Paid To) Taşıma ücreti ödenmiş olarak teslim;* Satıcı ürünleri alıcı tarafın belirlediği taşıyıcıya teslim etmektedir. Teslim yerine kadar olan kalan masraflar alıcıya aittir.

❖ *CIP (Carriage and Insurance Paid To) Taşıma ve sigorta ödenmiş;* Satıcı taraf ürünleri mal bedeli, navlun ve sigortayı ödeyerek teslim etmektedir.

❖ *DAP (Delivered At Place) Belirlenen noktada teslim;* bu teslim şeklinde satıcı taraf malları yükleyip işletmesinin bulunduğu ülkede gümrükten geçirir ana taşıyıcıya yükler. Gemi varış noktasına ulaşır. Boşaltma masrafları alıcıya aittir.

❖ *DPU (Delivered At Place Unloaded) Belirlenen noktada eşya boşaltılmış teslim;* DPU teslim şeklinde DAP teslim şekline ek olarak yüklerin boşaltma işlemi de satıcıya aittir. Gümrük vergisi ve KDV alıcıya aittir.

❖ *DDP (Delivered Duty Paid) Gümrük resmi ödenmiş olarak teslim;* Varış limanında olan gümrük işlemleri de satıcı tarafa aittir. Her iki gümrükte bulunan vergi ve masraflar, navlun, ara taşıyıcı organizasyonları ve masrafları satıcıya aittir. EXW' de masrafların hepsi alıcıda bulunan sorumluluk, DDP' de satıcıya geçmektedir.

1.2.12.Genel Sorumluluk Branşı

Sorumluluk sigortaları, kişinin eylemleri sonucunda üçüncü şahıslara verebileceği zararlara karşı teminat sunan sigorta ürünlerini ifade etmektedir. Üçüncü şahısların tazminat talepleri ve bu kişilere ait yasal ücretler bu sigorta sözleşmesiyle karşılanmaktadır (Şahin, 2018: 181).

1.2.12.1.İşveren Mali Sorumluluk Sigortası

İşveren mali sorumluluk sigortası ile işyerinde ortaya çıkabilecek iş kazaları sonrasında işyeri sahibine yasal olarak kendisinin ya da üçüncü kişilerin uğrayacağı zararları tazmin etmek için kesilen sigorta sözleşmesidir. Sigorta şirketi bu sözleşme ile davalı olması halinde mahkeme ve avukatlık masrafları sigorta sözleşmesi ile ödenmesi gerekmektedir (Ölmez, 2016: 2133).

1.2.12.2.Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Sorumluluk Sigortası

Üçüncü şahıslara karşı mali sorumluluk sigortası 6 Nisan 1959 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Birey ve kurumların, kendisinin veya elemanlarının üçüncü şahısların vefat etmesi, yaralanması veya sağlık sorunlarının oluşması, üçüncü kişilerin zarara uğraması ile tazminat talepleriyle ilgili rizikoları temin eden sigorta sözleşmeleridir (Özbolat, 2020: 288-289).

1.2.12.3.Asansör Kazalarında Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Sorumluluk Sigortası

Binalarda bulunan asansörlerin sürekli bakımı yapılması, marka, tip, kullanma amacı, taşıma kapasitesi ile asansörün bulunduğu yerin adresi, sözleşmede konusu geçen asansör veya asansörle ilgili olarak ortaya çıkan kazalar sonucunda üçüncü şahıslar tarafından öne sürülecek tazminat miktarları sözleşmede yazılan bedele kadar temin edilmektedir (Korkmaz, 1993: 429).

1.2.12.4.Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası

Likit Petrol Gazı (LPG) şirketlerinin kendine ait markaları adına doldurttukları veya doldurdıkları ve yetki verdikleri bayiler aracılığıyla ya da kendilerinin satışını gerçekleştirdikleri tüplerin satışa hazır olarak bulunduruldukları depolarda patlaması veya kaçağının olması sonrasında üçüncü kişilere vereceği maddi ve bedeni zararlara karşı teminat verilebilen sigorta sözleşmesidir (Çakır, 2013: 135).

1.2.12.5.Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk Sigortası

Yanıcı, parlayıcı, infilak edici maddeleri üreten, depolayan, nakleden ve satanların, mesleki faaliyetleri nedeniyle bu maddelerin doğrudan doğruya neden olabileceği olaylar sonucu kusurları olsun olmasın, üçüncü kişilerin uğrayacağı bedeni ve maddi zararlardan doğacak sorumluluklarını öncelik olarak tüpgaz sorumluluk sigortası teminata alır. Tüpgaz sigorta sözleşmesinin yetersiz kalması halinde tehlikeli maddeler sorumluluk sigorta sözleşmesindeki limitler ile teminat altına alınmaktadır (Kaya, 2020: 371).

1.2.12.6.Özel Güvenlik Sorumluluk Sigortası

Sigorta ettiren kişi veya kurum tarafından göreve getirilen özel güvenlik personellerinin, özel güvenlik servisine dair kanun çerçevesindeki vazifelerini gerçekleştirmeleri esnasında üçüncü kişilere verebilecekleri ziya ve hasarları temin eden sigorta sözleşmeleridir (Kaya ve Kahya, 2017: 223).

1.2.12.7.Zorunlu Sertifika Mali Sorumluluk Sigortası

Milli veya devletler arası düzeyde vasıflı elektronik yetkinlik belgesi, zaman mührü ve elektronik damgalarla ilgili hizmetleri sağlayan *elektronik sertifika hizmet sağlayıcısının* elektronik imza yasasından doğan sorumluluklarını gerçekleştirmeme sonucunda meydana gelen, vasıflı elektronik yetkinlik sahibi birey, kurum veya kuruluşların ve üçüncü kişilerin uğrayacağı zararlara karşı sözleşmede belirtilen teminata kadar tazmin edilen sigorta sözleşmeleridir (Baştürk vd., 2017: 198).

1.2.12.8.Mesleki Sorumluluk Sigortası

Meslek sahibi bireylerin işleri ile ilgili yapmış oldukları faaliyetler esnasında üçüncü şahıslara verebilecekleri bedeni ve maddi zararlar ile oluşacak yükümlülükleri temin etmektedir. Bu sigorta sözleşmesi ile sigorta acenteleri, avukatlar, muhasebeciler, mimarlar ve emlak ofisi olanlar içinde teminat verilebilmektedir (Vaughan ve Vaughan, 2008: 526). Örnek ile açıklamak gerekirse, sağlık kurum ve kuruluşların da çalışan hekimin yanlış tedavi yöntemi uygulamasıyla hasta üzerinde ortaya çıkan maddi veya bedeni zararlar sonrasında hasta ya da hasta yakınlarının hekimden isteyeceği tazminat sigorta sözleşmesinde yazılı olan değeri geçmemesi şartıyla mesleki sorumluluk sigortası ile tanzim edilmektedir (Orhaner, 2013: 333).

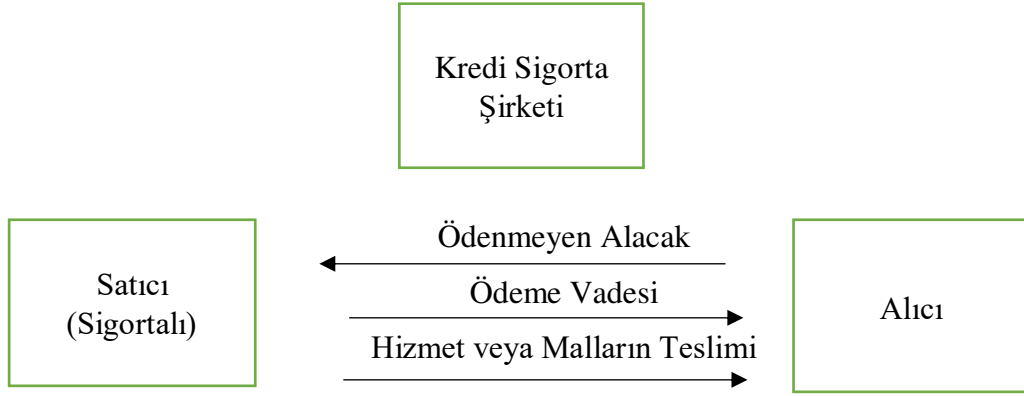
1.2.12.9.Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Mali Sorumluluk Sigortası

Sigorta sözleşmesinde belirtilen kıyı müessesinden meydana gelen olumsuzluk sonucunda ülkemizdeki göl, baraj, nehir, akarsu ve denizlerde meydana gelen kirlenme ile üçüncü kişilerin vefatı ve yaralanması ile meydana gelen ve özel nesnelerde gerçekleşen zararlardan gelen hukuki yükümlülük sözleşmede belirtilmiş limit dahilinde tazmin edilmek üzere hazırlanan sigorta sözleşmeleridir (TSB, 2007).

1.2.13.Kredi Sigortaları

Kredi sigortaları grubu, dış ticaret işlemleri faaliyetinde bulunan sigorta müşterilerinin, satış veya hizmet anlaşmalarından doğan sorumlulukları sözleşmeye dahil edilmiş maddelerden biri sebebiyle ortaya çıkan maddi zararın karşılanmasını temin eden sigorta sözleşmesidir

(Baştürk vd., 2017: 200). Kredi sigorta sözleşmesinde kullanılan kredi süreci Şekil 2.2.’de gösterilmektedir.

Şekil 2.2. Kredi Sigortası Süreci

Kaynak: (İslatince, 2013: 160)

1.2.13.1.Borç Ödeme Sigortası

Borç ödeme sigorta sözleşmesi ile sigortacı, sigortalı tarafın işsizliğe düşmesi, kaza geçirmesi veya rahatsızlığı sebebiyle geçici iş kaybının oluşması sonucu sözleşmede belirtilen ve poliçe uyarınca yapılması gereken harcamaları sözleşmede belirtilen tutar ve süre ile sınırlı kalması kaydıyla temin etmektedir (TSB, 2008).

1.2.13.2.Kredi Sigortası

Kredi kullanılarak yapılan satışlarda, satıcı tarafın yapmış olduğu satışların bedeli bazen kısmi olarak alınamayabilir veya satışlar karşılıksız kalabilmektedir. Bu durumlar şunlardır (Orhaner, 2013: 336);

- ❖ Alıcı kişinin iflas veya konkordato ilan etmesi.
- ❖ Alıcı kişinin hakkında çıkarılan icra takibinin sonuçsuz kalması.

Alıcı tarafın tüzel kişilik olması halinde;

- ❖ Alıcı kurum veya kuruluşun borcunu ödemediği için kapanması durumu.
- ❖ Alıcı kurum veya kuruluş borcunu ödeyememe durumu gerçekleşmesi.
- ❖ Alıcı kurum veya kuruluş borçlarını ödeyememesi sebebiyle konkordato ilan etmiştir.
- ❖ Yetkili bir kurum veya kuruluş tarafınca alıcı tarafın kısıtlayıcı bir karar alması.

Kredi sigorta poliçesi, sigortalı tarafın yaptığı satış işlemlerinde fatura keserek alıcıdan alacağı mal bedelini ödememe durumunda ortaya çıkabilecek maddi zararları temin etmektedir.

1.2.14.Hukuksal Koruma Sigortası

Hukuksal koruma sigorta sözleşmesi genel şartları 1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Özbolet, 2020: 333). Sigortalı kişinin üçüncü şahıslara veya üçüncü şahısların sigortalı kişiye açacağı davalarda sigorta poliçesinde güvence altına alınan teminatlarla sigortalı kişinin dava ile ilgili harcamaların temin edildiği sigorta sözleşmesidir. Bu sigorta ile sigortalı kişinin taraf olduğu ve sözleşmede temin edilen yasal anlaşmazlıkları çözülmesi için avukata verilen vekalet ücreti, duruşma masrafları, icra, temyiz ve karar düzeltme masrafları sigorta poliçesi ile temin edilmektedir (Çipil, 2019: 130-131).

1.2.15.Finansal Kayıplar Sigortası

Ticari olarak kullanılan firmalarda yangın ve diğer rizikolar etkisiyle ortaya çıkabilen maddi zararlar yangın sigorta poliçesi kapsamında yer almaktadır. Fakat bazı sebeplerden kaynaklanan hasarlar sonucunda işletmenin ticari faaliyetlerini yürütememesi bu sebeple kazançlarının düşmesi, rekabet ve kâr kaybı finansal kayıplar sigorta poliçesi ile temin edilmektedir. Sigorta sözleşmesinde kâr kaybı teminatı taraflar arasında belirlenerek sözleşmeye dahil edilmelidir (Şahin, 2018: 182).

1.2.15.1.Bina Tamamlama Sigortası

Bina tamamlama sigortası genellikle kentsel planlama dahilinde olan binalar ve toplu konut projesi yapan inşaat şirketinin iflas veya konkordato ilan etmesi, inşaatı tamamlayamaması ya da müteahhittin kaçması durumunda inşaatın projesinin kaldığı yerden faaliyetlere devam ettirilmesi iki yıl içerisinde müşteriye teslimini temin eden sigorta sözleşmesidir. Yapılan sigorta poliçesinin yasalara uygun olarak tapuya kaydedilmesi gereklidir. Sigorta sözleşmenin prim tutarı yapılan inşaat süresi ve bina değerine göre sigorta firmaları tarafından serbestçe belirlenmektedir (Çipil, 2019: 333-334).

1.2.15.2.Kefalet Sigortası

Kefalet sigorta poliçesiyle sigorta firması borçlu tarafın sözleşmede belirtilen ve yasalara uygun olarak ortaya çıkan sorumluluğu yerine getirmeme riskine karşı kefil olarak sözleşmede belirtilen tutar kadar lehtara teminat sağlamaktadır. Sigorta firması doğrudan kendisi kefil olduğu gibi dolaylı yollardan kredi veren finans ve kredi kuruluşları karşı teminat sağlayabilmektedir (TSB, 2017).

2.FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ

Bir ticari işletmenin mali durumunu doğru bir şekilde değerlendirebilmek için dönem başı ve dönem sonuna ait gelir tablosu ile bilançoya ihtiyaç duyulmaktadır. Bilanço ticari işletmenin aktif-pasif dengesini gösteren bir tablodur (Acar, 2003: 24).

Ticari firmalar faaliyetlerini sürdürürken kârını maksimize etmeyi hedeflemektedir. Firma ortakları, sektörde bulunan diğer işletmeler ticari işletmenin değeriyle ilgili bilgi sahibi olmak istemektedir. Bilgi edinme isteğiyle birlikte ticari faaliyet gösteren firmalar değerlerinin belirlenmesi için birçok yöntem geliştirilmiştir. Bu yöntemler ise beş grupta incelenmektedir (Birgili ve Düzer, 2010: 74-76);

- ❖ Likiditeye Bağlı Oranlar
- ❖ Faaliyetlere Dayalı Oranlar
- ❖ Mali Yapıya Dayalı Oranlar
- ❖ Kârlılığa Dayalı Oranlar
- ❖ Piyasa Performans Oranları

2.1.Likiditeye Bağlı Oranlar

Likiditeye bağlı oranlar varlığın nakde dönüşme hızındaki çabukluğu ifade etmektedir. Likidite oranları kısa vadeli borçların bilançoda yer alan aktif tarafla karşılama gücünü ölçmektedir (Saraç, 2012: 54). Likiditeye bağlı oranlar şunlardır;

- ❖ Cari Oran
- ❖ Asit-Test Oranı
- ❖ Nakit Oranı

2.1.1.Cari Oran

Finansal performans analizi yöntemlerinde likiditeye bağlı oranlar içinde en çok bilinen oranlardan biri cari orandır. Cari oran bilançonun aktif tarafındaki dönen varlıkların pasif tarafta yer alan kısa vadeli borçlarıyla karşılaştırıldığı bir orandır. Cari oran ticari işletmenin kısa süreli borçlarını ödemesinde sermayesinin yeterli düzeyde olup olmadığını ortaya koymaktadır. Finansal performans analizinde kullanılan cari oran çoğunlukla finans kuruluşları tarafından kullanılmaktadır. Literatürde cari oranın 2 olması beklenmektedir. Cari oranın sonucu ülkenin gelişmişlik düzeyine göre değişebilir (Sümer ve Perek, 2013: 48-49).

2.1.2.Asit-Test Oranı

Asit-Test oranı, likiditenin diğer oranlara göre daha doğru değerlendirilmesi amacıyla kullanılmaktadır. ‘Hassas oran’ olarakta isimlendirilmektedir. Asit-test oranının cari orandan farkı nakde dönüşme hızı en düşük olan stoklar kaleminin dönen varlıklardan çıkarılmasıyla elde edilmektedir. Literatürde Asit-test oranının 1 olmasının uygun olduğu değerlendirilmektedir. Eğer asit-test oranı hesaplamasında ortaya çıkan değer birden düşükse ticari firma stoklarına bağlı olarak faaliyetlerine devam etmektedir (Ekinci, 2021: 43).

2.1.3.Nakit Oranı

Nakit oranı, menkul kıymetler ve paranın toplamının kısa vadeli borçları ödeyebilme gücü olarak ifade edilebilmektedir. Nakit oranının 0,20’nin altında olmaması gerekmektedir. Nakit oranı, ticari alacaklar ve stoklar gibi paraya çevrilebilme hızı düşük varlıkların kısa vadeli borçlara oranlanması dikkate alınmadan yapılabilen hassas bir karşılaştırmadır (Bilici, 2019: 179).

2.2.Faaliyetlere Dayalı Oranlar

Faaliyete dayalı oranlar ticari işletmeye ait olan satışlar ile bilançonun aktif tarafında bulunan gruplar arasındaki bağların boyutunu incelemektedir. Faaliyete dayalı olan oranlar verimlilik analizi adıyla da karşımıza çıkabilmektedir (Gümüş vd., 2017: 4). Faaliyete dayalı oranlar şunlardır;

- ❖ Alacak Devir Hızı
- ❖ Alacakların Ortalama Tahsil Süresi
- ❖ Stok Devir Hızı
- ❖ Stok Tutma Süresi
- ❖ Sabit Varlık Devir Hızı
- ❖ Toplam Varlık Devir Hızı
- ❖ Ticari Borç Devir Hızı

2.2.1.Alacak Devir Hızı

Alacak devir hızı oranı, ticari işletmenin dönem içerisinde alacaklarının kaç katı satış yapacağını veya yapıldığını göstermektedir (Çabuk, 2019: 69). Alacak devir hızı oranı yükseldikçe ticari işletmenin alacak tahsilatını daha kısa zamanda yapacağından, işletmenin sermayesini olumlu şekilde etkilemektedir.

2.2.2.Alacakların Ortalama Tahsil Süresi

Alacakların ortalama tahsil süresi, ticari faaliyet gösteren firmaların alacaklarını ne kadar sürede tahsilatını yaptığını ortaya koymaktadır. Alacakların tahsil süresi azalan firmaların tahsil politika hükümlerinin etkin olduğu ve yapmakta olduğu satışları peşin olarak yönlendirdiği görülmektedir (Toraman ve Sönmez, 2021: 387).

2.2.3.Stok Devir Hızı

Stok devir hızı, ticari işletmenin bünyesinde bulunan stokları yıl içerisinde ne kadar sürede satış kazancına dönüştürdüğünü göstermektedir. Stok devir hızı işletmenin bünyesinde bulunan stokları yıl içerisinde kaç defa yenilediğini göstermektedir (Yurdakul ve İç, 2003: 4).

2.2.4.Stok Tutma Süresi

Stok tutma süresi, işletmenin antre, depo vb. yerlerde ürünlerini ne kadar süreyle kaldığını göstermektedir. İşletmelerde stoğun yetmemesi ya da elinde fazladan stok bulunmasında işletmenin satış performansının yüksek olduğu durumlarda antre veya deposunda bulunan mallar tarafından teslimatının gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceğini göstermektedir (Çelik vd., 2023: 174).

2.2.5.Sabit Varlık Devir Hızı

Sabit varlık devir hızı, işletmenin sabit olan varlıklarından ne oranda yararlandığını göstermektedir. Sabit varlık makine, araç ve gereçler, binalar gibi demirbaşlara verilen isimlerdir. Bu oran işletmenin bilançosunda bulunan sabit varlıklara ne kadar yatırım yaptığını göstermektedir (Aydın, 2018: 99).

2.2.6.Toplam Varlık Devir Hızı

Toplam varlık devir hızı, işletmede bulunan varlıklarının hepsinin devrini ya da verimliliğini ölçmektedir. Toplam varlık devir hızı oranının düşük olması işletmenin kapasitesinin tamamını kullanmadığını göstermektedir (Özgülbaş, 2006: 135).

2.2.7.Ticari Borç Devir Hızı

Ticari borç devir hızı, işletmenin borçlarının dönem içerisinde kaç defa ödendiğini göstermektedir. Bu oranın düşük olduğu işletmeler sermaye sorunu yaşamayacaktır. Borçların devir oranının yükselmesi durumunda, işletmenin borçlarını daha sık ödeyebilmesi amacıyla işletme sermayesine sıkça başvuru yapacaktır (Güdelci, 2016: 187). Diğer bir ifadeyle Ticari borç devir hızı oranının yüksek olması işletme sermayesini olumsuz etkilemektedir.

2.3.Mali Yapıya Dayalı Oranlar

Finansal performans analizinde kullanılan oranlar içerisinde bulunan başlıklardan biride mali yapıya dayalı oranlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Mali yapıya dayalı oranlar ticari işletmeye finansman sağlarken yabancı yükümlülüklerini ölçmesine de imkân vermektedir (Yücel ve Durak, 2021: 108). Mali yapıya dayalı oranlar şunlardır;

- ❖ Finansal Kaldıraç Oranı
- ❖ Borç/Özsermaye Oranı
- ❖ Faiz Karşılama Oranı
- ❖ Sabit Yükümlülük Karşılama Oranı

2.3.1.Finansal Kaldıraç Oranı

Finansal kaldıraç oranı, işletmenin kısa ve uzun vadeli yükümlülükleri ile özsermaye hesaplaması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Yabancı kaynakların kullanılmasına karşılık olarak belli bir oranda faiz ödemektedir. Firmalar ödediği faize rağmen kârlılığını artırabilmektedir (Uluyol vd., 2014: 71). Finansal kaldıraç oranının 0,5 olması normal olarak kabul edilebilmektedir. Finansal kaldıraç oranı yüksek olan şirketlerin ödeme riski yükselir ve faizlerin ödenmesi zorlaşabilir (Çabuk ve Lazol, 2005: 194).

2.3.2.Borç Özsermaye Oranı

Mali yapıya dayalı oranlar içinde bir diğeri olan borç özsermaye oranı işletmenin finansmanı yapılırken kısa ve uzun vadeli yükümlülüklerinin, özkaynaklara oranını ifade etmektedir (Aktaş, 2008: 142). Diğer bir ifadeyle işletmenin uzun vadede borcunu ödeme gücünü gösteren bir orandır.

2.3.3.Faiz Karşılama Oranı

Mali yapıya dayalı oranlardan faiz karşılama oranı, ticari faaliyet gösteren işletmenin faiz ödemelerini yapabilme gücünü göstermektedir. Bu oranın artması işletmenin ödemelerini yapabileceğini iflas ve konkordato ilan etmeyeceğinin göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Korkmaz vd., 2008: 574).

2.3.4.Sabit Yükümlülükleri Karşılama Oranı

Sabit yükümlülükleri karşılama oranı, işletmelerin dönem içerisinde yapmış oldukları leasing, borç, faiz gibi sabit borçları dönem içerisinde karşılama gücünü göstermektedir (Kartal, 2017: 443). Sabit yükümlülükleri karşılama oranı işletmenin masraflarını ne ölçüde

karşılayabildiğini göstermektedir. Ticari işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için oranın 1'den büyük olması gerekmektedir (Arat vd., 2018: 107).

2.4.Kârlılığa Dayalı Oranlar

Finansal analiz yöntemlerinde kullanılan kârlılığa dayalı oranlar, yatırım yapan kişiler, işletmeye ortak olmayı düşünenler ve ortakların inceledikleri finansal oranlardır. Kârlılığa dayalı oranlar değerlendirilirken ticari işletmenin yönü ve aynı sektörde bulunan ticari firmaların kârlılıkları değerlendirilmektedir. Kârlılığa dayalı oranlarda enflasyon verileri göz ardı edilmemelidir (Gümüş vd., 2017: 6). Kârlılığa dayalı oranlar şunlardır;

- ❖ Brüt Kâr Marjı
- ❖ Esas Faaliyet Kârlılığı
- ❖ Net Kâr Marjı
- ❖ Özsermaye Kârlılık Oranı
- ❖ Aktif Kârlılığı
- ❖ Hisse Senedi Başına Kâr

2.4.1.Brüt Kâr Marjı

Kârlılığa dayalı oranlar içerisinde yer alan brüt kâr marjı ile işletme içindeki bütün giderler karşılanarak net kâra sağladığı katkı hesaplanmaktadır. Bu oran ile satılan ürünün maliyetinin minimum seviyede kâr marjının ise mümkün oldukça yüksek olması beklenmektedir (Ömürebek ve Özcan, 2016: 70).

2.4.2.Esas Faaliyet Kârlılığı

Kârlılığa dayalı oranlardan bir diğeri olan esas faaliyet kârlılığı ticari işletmenin yapmış olduğu temel faaliyetler neticesinde elde edilen kâr ve satış yapılan ürünler arasında bağ kurularak işletmenin performansı ile ilgili bilgi vermektedir (Daloğlu, 2020: 8). Diğer bir ifadeyle, işletmenin brüt kârından maliyetlerin çıkarılmasıyla ve operasyonel gelirlerin eklenmesiyle hesaplanabilen kârdır. Şirketlerin yapmış olduğu operasyonlardan elde edilebilen kâr olarakta bilinmektedir (TSPB, 2023).

2.4.3.Net Kâr Marjı

Net kâr marjı, işletmenin vergi ve masrafları düşüldükten sonra yaptığı satışlardan elde ettiği net kârı hesaplamaktadır. İşletmeler açısından net kâr marjının yüksek olması beklenmektedir (Bilici, 2019: 42).

2.4.4.Özsermaye Kârlılık Oranı

Ticari işletmelerin kârlılığının ölçülmesine yardımcı olan yöntemlerden bir diğeri özsermaye kârlılık oranıdır. İşletmenin yatırılan özsermayesine karşılık ne kadar kâr elde ettiği bu oran sayesinde belirlenmektedir (Karadeniz vd., 2016: 47). Hisse sahiplerinin ticari işletmeye yapmış oldukları yatırımlar karşısında birim başına elde etmiş oldukları kârlılığı göstermektedir (İskenderoğlu vd., 2012: 294).

2.4.5.Aktif Kârlılık Oranı

Aktif kârlılık oranı, bir işletmenin bilançosunda aktif taraf kalemlerinin başına ne kadar kâr olduğunu göstermektedir. Aktif kârlılık oranı işletmede bulunan varlıkların yönetiminin ne derecede iyi olduğunu ve işletmenin yatırımlarını nasıl doğru bir biçimde yaptığını göstermektedir. Aktif kârlılık oranının yüksek olması işletmenin kârlılığının pozitif yönde olduğunu göstermektedir (Akgül, 2020: 995-996).

2.4.6.Hisse Başına Kâr Oranı

Hisse başına kâr oranı, ticari işletmenin geçmiş performanslarının analizi ya da aynı dönemde farklı işletmeler ile karşılaştırılmasında kullanılan oranlardan biridir (Esen, 2015: 181). Diğer bir ifadeyle hisse başına kâr oranı, her bir hissedenden ne kadar kâr edildiğini göstermektedir.

2.5.Piyasa Performans Oranları

Finansal performans analizinde kullanılan son grup piyasa performans oranları olarak karşımıza çıkmaktadır. Piyasa performans oranları ticari işletmenin sermayedarlarının değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Ayrıca işletmeye yatırımcı olmak isteyenler içinde önemli bir bilgi sağlayıcı olarak piyasa performans oranları kullanılmaktadır (Akıncı ve Erdoğan, 1995: 274). Piyasa performans oranları şunlardır;

- ❖ Fiyat/Kazanç Oranı
- ❖ Piyasa Değeri/Defter Değeri Oranı
- ❖ Tobin Q Oranı

2.5.1.Fiyat/Kazanç Oranı

Piyasa performans oranlarında kullanılan fiyat/kazanç oranı, işletmenin piyasa değerinin firmanın kaç katına denk olduğunu göstermektedir. Hissenin kazanmış olduğu bir birimlik hareket ile sermayedarların ödemeye hazır oldukları karşılığı ifade etmektedir

(Nargelecekenler, 2011: 166). Diğer bir ifadeyle, bir hissenin fiyatının hisse başına kazançla göre kaç katı değerinin olduğunu göstermektedir.

2.5.2. Piyasa Değeri/Defter Değeri Oranı

Piyasa performans oranlarında bir diğeri de piyasa değeri / defter değeri oranıdır. Bilginin zaman ilerledikçe üretime dahil olması işletmenin piyasa değerini pozitif yönde etkilemektedir. Piyasa değeri/ Defter değeri oranı işletmenin piyasa değeri ile defter değeri arasındaki farkı açıklamaktır (Odabaşoğlu, 2019: 5). PD/DD oranına göre aynı sektör grubunda faaliyet yapan şirketlerden oranı düşük olan şirketin hisse senedine yatırım yapması uygun olmaktadır (Akdoğan ve Tenker, 2006: 645).

2.5.3. Tobin Q Oranı

Piyasa performans oranlarından diğeri Tobin Q yöntemidir. İşletmenin Pazar değerinin, varlıklarının ikame maliyetine bölünmesiyle hesap edilebilen ve finans Çalışmalarında performans ölçümü için kullanılan bir ölçüttür (Canbaş vd., 2004: 70). Tobin Q oranının artması piyasa değerinin maliyete kıyasla arttığını azalması ise tersi bir durum olduğunu göstermektedir. Tobin Q oranının artması genellikle olumlu olarak kabul edilebilmektedir (Tobin ve Brainard, 2015: 543-549).

Finansal performans analizi için kullanılan oranlar Tablo 2.9.'da gösterilmektedir.

Tablo 2.9. Finansal Performans Analizinde Kullanılan Oranlar

Oran Sınıfı	Finansal Oranlar	Formül
Likiditeye Dayalı Oranlar	Cari Oran	Dönen Varlıklar/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
	Asit-Test Oranı	(Dönen Varlıklar-Stoklar) /Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
	Nakit Oranı	(Hazır Değerler + Menkul Kıymetler) /Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
Faaliyetlere Dayalı Oranlar	Alacak Devir Hızı	Net Satışlar/Ortalama Alacaklar
	Alacakların Ortalama Tahsil Süresi	360/Alacak Devir Hızı
	Stok Devir Hızı	Satışların Maliyeti/Ortalama Stoklar
	Stok Tutma Süresi	360/Stok Devir Hızı
	Sabit Varlık Devir Hızı	Net Satışlar/Net Sabit Varlıklar
	Toplam Varlık Devir Hızı	Net Satışlar/Varlık Toplamı
	Ticari Borç Devir Hızı	Net Alışlar/Ortalama Ticari Borçlar
	Finansal Kaldıraç Oranı	Toplam Borçlar/Toplam Varlıklar
Mali Yapıya Dayalı Oranlar	Borç/Özsermaye Oranı	Borç/Özsermaye
	Faiz Karşılama Oranı	Dönem Kârı Finansman Gideri/Finansman Gideri
	Sabit Yükümlülük Karşılama Oranı	FVÖK/ (Faiz Giderleri+ Anapara Ödemeleri+ Diğer Ödemeler)

Tablo 2.9. Tablonun Devamı

Kârlılığa Dayalı Oranlar	Brüt Kâr Marjı Oranı	Brüt Satış Kârı/Net Satışlar
	Esas Faaliyet Kârlılığı Oranı	Faaliyet Kârı/Net Satışlar
	Net Kâr Marjı Oranı	Net Kâr/Net Satışlar
	Özsermaye Kârlılık Oranı	Net Kâr/Özsermaye
	Aktif Kârlılık Oranı	Net Kâr/Aktif Toplamı
	Pay Senedi Başına Kâr Oranı	Net Kâr/Hisse Senedi Sayısı
Piyasa Performans Oranları	Fiyat/Kazanç Oranı	Piyasa Değeri/Net Kâr
	Piyasa Değeri/Defter Değeri Oranı	Piyasa Değeri/Özsermaye
	Tobin Q Oranı	Piyasa Değeri/Ürünü Yerine Koyma Maliyeti

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNİN FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ

1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada hayat dışı sigorta şirketlerinin 2014-2023 dönemine ilişkin finansal performanslarının analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Böylece hayat dışı sigorta şirketlerinin belirlenen dönemde finansal performansı ortaya konulacaktır. Sigorta sektörü hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde en önemli sektörlerden biridir. Finansal performans analizi, sigorta sektörünün finansal anlamda yeterlilik kontrolünü sağlamaktadır. Çalışmada Türkiye Sigorta Birliği (TSB)’den elde edilen veriler ile 2014-2023 döneminde faaliyet gösteren tesadüfi olarak seçilmiş on hayat dışı sigorta şirketinin finansal performans sıralaması yapılmıştır.

2. Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Sigorta sektörünün finansal performansının ölçülebilmesi amacıyla finansal oranlardan yararlanılmaktadır. Çalışmada sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren hayat dışı sigorta şirketlerin finansal performans sıralamalarının yapılabilmesi amacıyla likiditeye bağlı oranlardan cari oran ve nakit oranı, mali yapıya dayalı oranlardan finansal kaldıraç oranı ve kârlılığı etkileyen oranlardan aktif kârlılık oranı ve özsermaye kârlılık oranına yer verilmiştir. Çalışmada kullanılan oranlar aynı derecede önem arz etmesi nedeniyle çalışmada eşit ağırlık yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada öncelikle TSB sitesinden 2014-2023 döneminde faaliyet gösteren seçilmiş hayat dışı sigorta şirketlerinin verileri alınmıştır. Şirket verilerinin oranları hesaplanarak karar matrisi haline getirilmiş sonrasında eşit ağırlık yöntemi ile TOPSİS analizi yapılmıştır. Çalışma kapsamında analizin yapılmasında Microsoft Excel programından yararlanılmıştır.

3. Literatür Taraması

Sigorta şirketlerinin finansal performans analizlerinin çok kriterli karar verme teknikleri ile yapıldığı literatürdeki çalışmalar şunlardır;

Tsai vd. (2008) çalışmalarında Tayvan sigorta sektöründe faaliyette bulunan sigorta şirketlerinin 2005 yılındaki finansal performansları analiz edilmiştir. Çalışmada ANP yöntemi ağırlıklandırılmalı TOPSİS yöntemi ile şirketlerin finansal performans sıralamaları yapılmıştır. Çalışmada kullanılan değişkenler hizmet kalitesi, müşteri memnuniyeti ve sigorta takip

alışmalarıdır. Çalışmada Tokio Marznrzue Newa sigorta şirketinin en başarılı sigorta şirketi olduğu sonucunda ulaşılmıştır.

Peker ve Baki (2011) alışmalarında Türk sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren üç sigorta şirketini finansal performanslarına göre sıralamışlardır. Çalışmada kullanılan kriterler (cari oran, asit-test oranı, borç/zsermaye oranı, toplam borç/toplam varlıklar, kısa vadeli borçlar/toplam borçlar, toplam varlıklar/zsermaye, brüt satış kârı/net satışlar, net kâr/net satışlar, net kâr/toplam varlıklar, net kâr/zsermaye)’dir. Likidite oranlarına bakılarak yapılan finansal performans sıralamaları sonucunda en iyi dereceye sahip sigorta şirketleri sıralamasıyla A, C ve B sigorta şirketleridir.

Elitaş vd. (2012) alışmalarında İMKB’de işlem gören sigorta şirketlerinin 2010-2011 döneminde finansal performanslarını analiz etmişlerdir. Çalışmada Gri İlişkisel Analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada on kriter (dönen varlıklar/ kısa vadeli borçlar, dönen varlıklar-stoklar/kısa vadeli borçlar, uzun vadeli borçlar/zsermaye, toplam borçlar/toplam varlıklar, kısa vadeli borçlar/toplam borçlar, toplam varlıklar/zsermaye, brüt satış kârı/net satışlar, net kâr/net satışlar, net kâr/toplam varlıklar, net kâr/zsermaye) kullanılmıştır. Finansal performans açısından Ak sigorta birinci sırada yer almıştır.

Akyüz ve Kaya (2013) alışmalarında 2007-2011 döneminde Türkiye’de hayat/emeklilik ve elementer branşlarda faaliyet gösteren şirketleri analiz etmişlerdir. Sektöre ait on adet finansal performans belirleme oranı (prim/zsermaye, zsermaye/varlık toplamı, zsermaye/teknik karşılıklar, prim alacakları/zsermaye, sermaye yeterliliği oranı, teknik karşılık oranı, cari oran, likidite oranı, zsermaye kârlılık oranı ve aktif kârlılık) ile puanlamalar yaparak uygulamışlardır. Çalışma sonucunda hayat dışı ve hayat emeklilik şirketlerinin en başarılı yılı 2007, hayat dışı sigorta sektörünün en başarısız olduğu yıl 2008 hayat ve emeklilik şirketlerinin en başarısız yılının ise 2009 yılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kula vd. (2016) alışmalarında Borsa İstanbul’da işlem gören yedi sigorta şirketi ve bir emeklilik şirketinin finansal performansını Gri ilişkisel analiz yöntemi ile incelemişlerdir. Çalışmada (cari oran, net kâr marjı, hisse başına kâr, zsermaye oranı, zsermaye kârlılık oranı, aktif kârlılık, piyasa değer, aktif büyüklük, kısa vadeli borçluluk oranı ve borç oranı) kullanılmıştır. Çalışmada 2013 senesinin yıl sonu verileri kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda Ak sigorta, Ray Sigorta ve Yapı kredi sigorta ilk üçte yer almaktadır.

Bülbül ve Köse (2016) alışmalarında Türkiye’deki hayat dışı sigorta şirketlerinin 2010-2013 dönemindeki finansal performansını analiz etmişlerdir. Kriter ağırlığı eşit ağırlık,

performans sıralaması PROMETHEE yöntemiyle yapılmıştır. Çalışmada hayat dışı sigorta sektöründe faaliyet gösteren otuz beş şirket incelenmiştir. Çalışmada sekiz kriter (özkaynaklar/aktif toplamı, özkaynaklar/teknik karşılıklar, likit aktifler/ aktif toplamı, hasar prim oranı, konservasyon, şirket prim üretimi/ sektör toplam prim, teknik kâr/alınan prim ve bilanço kârı/alınan prim oranı) kullanılmıştır. En yüksek performansa sahip şirket Axa sigorta olurken 2. Sıradaki şirket Anadolu sigorta olmuştur. En düşük performansa sahip olan şirket ise Hür sigorta olmuştur.

Ömürbek ve Özcan (2016) çalışmalarında Borsa İstanbul'da işlem gören altı sigorta şirketi (Ak, Anadolu, Aviva, Güneş, Halk ve Ray Sigorta) MULTIMOORA yöntemi ile değerlendirmişlerdir. Çalışmada kullanılan kriterler (cari oran, nakit oranı, varlık devir hızı, borç oranı, brüt kâr marjı, net kâr marjı, özsermaye kârlılık oranı, yatırım kârlılığı, fiyat/kazanç oranı, PD/DD oranı)'dır. Yapılan çalışma sonucunda hayat dışı sigorta sektörünün en başarılı yılı 2007 en başarısız yılı 2008, hayat branşında faaliyet gösteren şirketlerin en başarılı yılı 2007 en başarısız yılı ise 2009 yılıdır.

Bayramoğlu ve Başarır (2016) çalışmalarında Borsa İstanbul'da işlem gören altı sigorta şirketi oran analizi yaklaşımı ile finansal performans analizi yapılmıştır. Çalışma kapsamında 2011-2014 dönemine ilişkin yıllık mali tablolar kullanılmış olup bu tablolardan elde edilen mali oranların TOPSİS yöntemi ile finansal performans analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kullanılan kriterler (toplam prim üretimi, toplam aktifler, ödenen hasarlar, alınan primler/özkaynaklar, özkaynaklar/toplam aktifler, özkaynaklar/teknik karşılıklar, konservasyon oranı, hasar prim oranı, vergi öncesi kâr-zarar/alınan primler, net kâr/özkaynaklar)'dır. Yapılan çalışma sonucuna göre Ak sigortanın ilk sırada yer aldığı Aviva sigortanın ise finansal performans açısından son sırada yer aldığı görülmektedir.

Mandic vd. (2017) çalışmalarında Sırbistan'da yer alan sigorta şirketlerinin 2007-2014 dönemini AHP ağırlıklandırmalı TOPSİS yöntemi ile şirket sıralamalarını yapmışlardır. Çalışma sonucuna göre performans bakımından ilk sırada yer alan sigorta şirketi Dunav Osiguranje (Dunav Insurance) olmuştur.

Akpınar ve Yıldız (2018) çalışmalarında 2007-2016 döneminde elementer branşlarda faaliyet gösteren şirketleri analiz etmiştir. Çalışmada kullanılan değişkenler özsermaye, prim üretimi, varlık toplamı, finansal varlıklar ve yatırım riski sigortalılara ait finansal yatırımlar, sigortacılık teknik karşılıkları, kısa vadeli yükümlülükler, nakitler ve net kârdır. Yapılan analiz sonucunda sigortacılık sektörünün performansının yıllar içinde arttığı gözlemlenmektedir.

Ekonomik kriz etkisinin elementer branşlarda etkisinin yüksek olmadığı ve sınırlı kaldığı görülmektedir.

Perçin ve Sönmez (2018) çalışmalarında Borsa İstanbul'da işlem gören Ak Sigorta, Anadolu Sigorta, Anadolu Hayat Emeklilik, Aviva Emeklilik, Güneş Sigorta şirketlerinin finansal performansını Bütünleşik Entropi Ağırlık ve TOPSİS yöntemi kullanılarak değerlendirmişlerdir. Çalışmada kullanılan kriterler (özsermaye kârlılık oranı, aktif kârlılık, net kâr marjı, aktif devir hızı, özsermaye devir hızı, net çalışma sermayesi devir hızı, toplam borç oranı, borç/özsermaye, kısa vadeli borçlar/aktifler, cari oran, nakit oranı, cari varlıklar/toplam aktifler)'dir. Şirketlerin değerlendirilmesi sonucunda en iyi finansal performansa sahip şirket Ak sigorta iken, en düşük finansal performansa sahip olan sigorta şirketi Aviva Emeklilik ve Hayat A.Ş. olarak tespit edilmiştir.

Altan ve Yıldırım (2019) çalışmalarında 2012-2016 döneminde elementer branşlarda faaliyet gösteren şirketleri Entropi ağırlıklandırılmalı TOPSİS yöntemi ile analiz etmişlerdir. Çalışmada kullanılan oranlar (prim/özsermaye, özsermaye/varlık toplamı, özsermaye/teknik karşılıklar, prim alacakları/özsermaye, sermaye yeterliliği oranı, teknik karşılık oranı, cari oran, likidite oranı, özsermaye kârlılık oranı, aktif kârlılık oranı, prim artış hızı, konservasyon oranı, reasürans komisyon oranı, aracı komisyon oranı, tazminat prim oranı, masraf oranı, bileşik rasyo ve teknik kârlılık oranıdır). Finansal oranlar ve teknik oranlar kullanılarak Entropi ağırlıklandırılmalı TOPSİS yöntemi ile analiz yapılan çalışmanın sonucunda sigorta sektörünün elementer branşlarda en başarılı olduğu yıl 2016, en başarısız olduğu yıl ise 2012 yılıdır.

Acar (2019) çalışmasında 2008-2017 döneminde BIST'te işlem gören sigorta şirketlerini analiz etmiştir. Çalışmada kullanılan değişkenler (likidite oranı, kaldıraç oranı, mali oranlar ve etkinlik oranlarıdır). Çalışmada yöntem olarak TOPSİS yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucuna göre en iyi performans gösteren sigorta şirketi D, ikinci şirket C şirketi olmuştur. E şirketi ise en düşük performans gösteren sigorta şirketi olmuştur.

Işık (2021) çalışmasında sigorta sektöründe öncü şirketlerden olan Axa sigorta şirketinin 2011-2020 dönemini araştırmıştır. Çalışmada kullanılan kriterler (alınan primler, teknik kâr, finansal varlıklar, nakit ve nakit benzerleri, net kâr/zarar, ödenmiş sermaye, toplam aktif, toplam yükümlülük, ödenen hasar)'dır. Söz konusu dönemde Axa sigorta şirketinin önemli istikrarsızlık yaşadığı çalışmada görülmektedir. Çalışmada yöntem olarak AHP-CRITIC-WEBDA modelinden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda finansal açıdan Axa sigortanın en başarılı olduğu yıl 2016 en başarısız olduğu yıl ise 2012 yılı olarak tespit edilmiştir.

Köse ve Dikme (2021) çalışmalarında 2013-2017 döneminde hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerini TOPSİS ile incelemiş ve performanslarını sıralamışlardır. Çalışmada kullanılan girdi değişkenleri özkaynaklar, toplam gider, acente ve broker sayısı, banka acente sayısı ve sabit varlıklardır. Çıktı değişkenleri ise dönem kâr zararı, toplam prim üretimi ve toplam tazminat ödemeleridir. 2017 senesinde en etkin olan sigorta firması son dört yıl boyunca Allianz sigorta olmuştur. Çalışma sonucuna göre en etkin olan şirket Allianz sigortadır. Allianz sigortayı ise sırasıyla Mapfre sigorta, Sompo Japan sigorta, Anadolu sigorta ve Güneş sigorta takip etmektedir. Performans sıralamasında en sonda yer alan sigorta şirketi Türkland firmasıdır.

Dinler (2021) çalışmasında Türkiye’de faaliyette bulunan kırk hayat dışı sigorta şirketini gri ilişkisel analiz ile sıralamasını yapmıştır. Çalışmada 2019 yıl sonu verileri kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan kriterler (bileşik rasyo, faaliyet giderleri/brüt yazılan primler, brüt yazılan primler/toplam aktif, özsermaye/toplam aktifler)’dir. Çalışma sonucunda TMT sigorta kooperatifi finansal performansı en yüksek şirket olarak bulunmuştur. TMT sigortayı sırasıyla Ziraat Sigorta, Bereket Sigorta, Türk P&I Sigorta ve Atlas sigorta takip etmiştir. Çalışma bulgularına göre en düşük finansal performansa sahip sigorta şirketi ise Ergo sigortadır.

Ünal (2021) çalışmasında BIST’de işlem gören yedi sigorta şirketini bütünleşik entropi ve EDAS yöntemi ile finansal performansını araştırmıştır. Çalışmada 2017 yılı verileri kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan kriterler (toplam prim üretimi, özkaynaklar, alınan prim/özkaynaklar, özkaynaklar/teknik karşılık, konservasyon oranı, hasar prim oranı, vergi öncesi kâr/alınan brüt primler, dönem net kârı veya zararı/özkaynaklar)’dır. Çalışma sonucuna göre finansal başarısı en yüksek olan sigorta şirketinin Anadolu Hayat Emeklilik olduğu tespit edilmiştir. Finansal başarı yönünden Anadolu Hayat Emekliliği sırasıyla Aviva Hayat ve Emeklilik, Anadolu Anonim Sigorta, Ak Sigorta, Halk Sigorta, Güneş Sigorta ve Ray Sigorta takip etmektedir.

Koca ve Bingöl (2022) çalışmalarında yirmi altı hayat dışı sigorta şirketinin performanslarını incelemiştir. Çalışmada 2016-2020 dönemi ele alınmış, yöntem olarak ise CRITIC ve MARCOS yöntemi kullanılmıştır. Çalışma da kullanılan kriterler (personel giderleri, yazılan primler, özsermaye, toplam aktifler, ödenen tazminat ve teknik karşılıklar)’dır. Çalışmanın sonucunda en önemli finansal gösterge “ödenen tazminat ve teknik karşılıklar” olarak ortaya koyulmuştur. Çalışmaya dahil edilen dönem içerisinde en yüksek

performansa sahip ilk iki şirket Allianz sigorta ve Anadolu sigorta en düşük performansa sahip üç şirket ise Gulf sigorta, Unico sigorta ve Generali sigortadır.

Bektaş (2022) çalışmasında Türk sigorta sektörünün 2002-2021 dönemi finansal performansını değerlendirmiştir. Çalışmada yöntem olarak MEREC, LOPCOW, COCOSO, EDAS kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan kriterler toplam aktifler, toplam özsermaye, personel sayısı, toplam şirket sayısı, prim üretimi, toplam ödenen tazminatlardır. Bektaş çalışmasında kullandığı COCOSO yönteminin sonucuna göre sigorta sektörünün performans bakımından en iyi olduğu yılı 2020 olarak belirlemiştir. Bu sıralamayı takiben 2014 ve 2017 yılları gelmektedir. EDAS yöntemine göre en iyi performansı sağlayan yılın 2020 olduğu çalışma sonucunda belirlenmiştir. Performans sıralamasını 2003 ve 2002 yılı takip etmektedir.

Pehlivan ve Akpınar (2022) çalışmalarında sigorta sektöründe yer alan otuz üç elementer sigorta şirketinin 2015-2019 dönemini analiz etmişlerdir. Çalışmada Gri Entropi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan kriterler (tazminat tediye oranı, brüt hasar prim oranı, teknik kârlılık oranı, özkaynak/teknik karşılıklar, cari oran, özsermaye oranı, özsermaye kârlılık oranı, toplam borç oranı)'dır. Yıllara göre sigorta şirketleri sıralamasında kendi aralarında değişiklikler mevcuttur. BNP Paribas ve Ziraat sigorta genellikle ilk üç şirket arasında yer almaktadır.

Akbulut ve Gümüşkaya (2022) çalışmalarında 2010-2021 döneminde hayat dışı sigorta sektörünün yıllara ilişkin finansal performanslarını analiz etmişlerdir. Çalışmada 2010-2021 dönemi ele alınmıştır. Çalışmada kullanılan kriterler (özsermaye/varlık toplamı, özsermaye/teknik karşılıklar, sermaye yeterlilik oranı, likidite riski, özsermaye kârlılık oranı, aktif kârlılık, konservasyon oranı, prim/özsermaye, prim alacakları/özsermaye, teknik karşılık oranı ve bileşik oran)'dır. Çalışmada AHP, SV ve MAIRCA yöntemleri kullanılmıştır. Uygulanan model sonucunda elde edilen sonuçlara göre şirketlerin finansal açıdan en başarılı olduğu yıl 2019, en başarısız olduğu yıl ise 2012 olduğu tespit edilmiştir.

Emircan ve Kaya (2023) çalışmalarında 2018-2022 döneminde otuz iki hayat dışı sigorta şirketinin verilerini on beş adet finansal sağlamlık göstergesi ile incelemiştir. Bu göstergeler (sermaye yeterliliği, varlık kalitesi, reasürans, aktüeryal denge, yönetimin sağlamlığı, kazanç ve kârlılık, likidite, piyasa riskine duyarlılık)'tır. Hayat dışı sigorta branşlarında finansal performansın en yüksek olduğu yıl 2019 ve 2020 senesidir.

Gülcemal vd. (2023) çalışmalarında 2020-2021 döneminde altı sigorta şirketinin finansal performansını CRITIC-COCOSO yöntemi kullanarak analiz yapmışlardır. Çalışmada

kullanılan kriterler (kısa vadeli borçlar/toplam aktifler, dönem net kârı/toplam aktifler, cari varlık/kısa vadeli borçlar, faaliyet gideri/toplam varlıklar, hasar/prim, özkaynaklar/toplam aktifler, alınan primler (net)/alınan primler (brüt), vergi öncesi kâr/alınan primler, net kâr/özsermaye, teknik kâr zarar/alınan primler)'dir. Yapılan çalışma sonucunda 2020-2021 döneminde Türkiye sigortanın ilk sırada yer aldığı Ray sigortanın ise performans bakımından son sırada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 3.1. Literatür Özeti

YAZAR/YIL	ÖRNEKLEM/DÖNEM	AĞIRLIKLANDIRMA YÖNTEMİ	SIRALAMA YÖNTEMİ	SONUÇ
Tsai vd. (2008)	2005 yılında Tayvan sigorta sektöründe faaliyet gösteren sigorta şirketleri	ANP	TOPSİS	Tokia Marzrue Newa sigorta şirketi performans açısından en başarılı şirket olduğu Çalışma sonucu ortaya koyulmuştur.
Peker ve Baki (2011)	2008 Yılında İMKB'de Yer Alan Üç Sigorta Şirketi	Eşit Ağırlık	Likidite Oranları	Likidite oranlarına bakılarak yapılan finansal performans sıralamaları sonucuna göre en iyi performansa sahip sigorta şirketleri sırasıyla A, C ve B sigorta şirketleridir.
Elitaş vd. (2012)	2010-2011 İMKB'de Yer Alan Sigorta Şirketleri	Eşit Ağırlık	Gri İlişkisel Analiz	On finansal oran ile şirketlerin finansal performansları ölçülmüştür. Ak sigorta birinci sırada yer almıştır. Çalışmada belirlenen diğer önemli bulgu ise likidite oranı finansal başarıda önemli oranlar içerisinde.
Akyüz ve Kaya (2013)	2007-2011 Yılında Türk Sigorta Sektöründe Yer Alan Şirketler	Eşit Ağırlık	TOPSİS	Hayat dışı, Hayat ve Emeklilik şirketleri en başarılı yılı 2007, en başarısız yıllar ise hayat grubu 2009 hayat dışının ise 2008 yılıdır.
Kula vd. (2016)	2013 Yılında BİST'de İşlem Gören Yedi Sigorta Şirketi	Eşit Ağırlık	Gri İlişkisel Analiz	Sigorta şirketlerinin finansal performansa sıralamaları yapılmıştır. Çalışmada 2013 yılı verileri kullanılarak yapılan analizde Ak Sigorta, Ray Sigorta ve Yapı Kredi sigorta ilk üçte yer almaktadır.

Tablo 3.1. Tablonun Devamı

Bülbül ve Köse (2016)	2010-2013 Yılında Türk Sigorta Sektöründe Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketleri	Eşit Ağırlık	PROMETHEE	Elementer branşlarda istikrarlı ve istikrarsız şirketler bulunmaktadır. Bu şirketlerin iyileşmesi için öneriler sunulmuştur. En yüksek performanslı şirket Axa 2. Sırada Anadolu sigorta en düşük performans gösteren şirket ise Hür sigorta olmuştur.
Bayramoğlu ve Başarır (2016)	Borsa İstanbul'da İşlem Gören Altı Sigorta Şirketi 2011-2014 Dönemi	Eşit Ağırlık	TOPSİS	Çalışmada on değişken kullanılmıştır. Çalışma sonucuna göre Ak Sigorta şirketinin ilk sırada yer aldığı Aviva Sigortanın ise finansal performans açısından son sırada yer aldığı tespit edilmiştir.
Ömürbek ve Özcan (2016)	Borsa İstanbul'da İşlem Gören Altı Sigorta Şirketi	Eşit Ağırlık	MULTIMOORA	Çalışmada on adet değişken kullanılmıştır. Sonuca göre E sigorta şirketi ilk sırada yer almaktadır.
Mandic (2017)	Sırbistan'da faaliyet gösteren 2007-2014 dönemindeki sigorta şirketleri	AHP	TOPSİS	Çalışma sonucuna göre şirketler içinde finansal performans bakımından en yukarıda yer alan sigorta şirketi Dunav Insurance olmuştur.
Akpınar ve Yıldız (2018)	2007-2016 Yılları Arasında Türkiye'de Hayat Dışı Sigortacılık Sektörü	Eşit Ağırlık	TOPSİS	Çalışmada sekiz değişkenle beraber kriz yılları değerlendirilmiştir. Küresel krizin elementer branşlar üzerinde etkisinin çok fazla olmadığı sınırlı kaldığı gözlemlenmiştir.
Perçin ve Sönmez (2018)	Borsa İstanbul'da İşlem Gören beş Sigorta Şirketi	Bütünleşik Entropi	TOPSİS	Çalışma sonucuna göre finansal performansa sahip en iyi şirket Ak sigorta, en düşük performansa sahip şirket ise Aviva Hayat ve Emeklilik şirkettir.
Altan ve Yıldırım (2019)	2012-2016 Hayat Dışı Sigorta Sektörü	Entropi Ağırlıklandırılmalı	TOPSİS	Sigorta sektörünün en başarılı olduğu yıl 2016, en başarısız olduğu yıl ise 2012 olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.1. Tablonun Devamı

Acar (2019)	2008-2017 Yılında BİST’de Yer Alan Sigorta Şirketleri	Kaldıraç Etkisinin Pozitif ve Negatif Durumları	TOPSİS	Yedi sigorta şirketine ait verileri almış. En iyi sigorta şirketlerinin sıralamasını yapmıştır. En iyi performansa sahip sigorta şirketi D, ikinci şirket C olmuştur. E şirketi ise performansı en düşük sigorta şirketi olmuştur.
Işık (2021)	2011-2020 Dönemi Axa Sigorta Şirketi	AHP ve CRITIC	WEBDA	Axa sigortanın finansal istikrarsızlığı üzerinde durulmuştur. Axa sigortanın en başarılı olduğu yıl 2016, en başarısız olduğu yıl ise 2012 olarak tespit edilmiştir.
Ünal (2021)	BİST’de İşlem Gören Yedi Sigorta Şirketinin 2017 Yılı Verileri	Bütünleşik Entropi	EDAS	BİST’de işlem gören yedi sigorta şirketinin 2017 yılı verileri kullanılmıştır. Çalışma sonucuna göre finansal başarısı en iyi şirket Anadolu Hayat ve Emeklilik’tir.
Köse ve Dikme (2021)	2013-2017 Döneminde Faaliyet Gösteren Hayat Dışı Sigorta Şirketleri	Eşit Ağırlık	TOPSİS	2017 senesinde en etkin olan sigorta şirketi Allianz sigorta olmuştur. Allianz sigortayı takiben Mapfre, Sampo Japan, Anadolu ve Güneş Sigorta gelmektedir. Performans sıralamasında en geride kalan şirket ise Türkland’dır.
Dinler (2021)	Türkiye’de Faaliyet Gösteren Kırk Hayat Dışı Sigorta Şirketinin 2019 Yılı Sonu Verileri	Eşit Ağırlık	Gri İlişkisel Analiz	Çalışma sonucunda TMT sigorta kooperatifi finansal başarıda en yüksek şirket olarak belirlenmiştir. TMT sigortayı başarı sırasına göre Ziraat sigorta, Bereket sigorta Türk P&I Sigorta ve Atlas Sigorta takip etmiştir. En düşük finansal performansa sahip şirket ise Ergo sigortadır.
Akbulut ve Gümüşkaya (2022)	Türk Hayat Dışı Sigorta Şirketleri (2010-2021) Dönemi	AHP, SV	MAIRCA	Çalışmada 2010-2021 dönemi ele alınmıştır. Çalışmada uygulanan modele göre sigorta sektörünün en başarılı olduğu sene 2019, en başarısız olduğu sene ise 2012’dir.

Tablo 3.1. Tablonun Devamı

Koca ve Bingöl (2022)	2016-2020 Döneminde Hayat Dışı Branşta Yer Alan Yirmi Altı Sigorta Şirketi	CRITIC	MARCOS	Çalışma sonucuna göre en yüksek performansa sahip iki şirket Allianz ve Anadolu sigorta. En düşük performansa sahip son üç şirket ise Gulf, Generali ve Unico Sigortadır.
Bektaş (2022)	2002-2021 Döneminde Türk Sigorta Sektörü	MEREC ve LOPCOW	COCOSO, EDAS	Altı adet performans kriteri kullanmış. Bu kriterleri kullanmanın amacı ise Çalışmaların farklı boyutlara getirebilmesidir. Bektaş Çalışmasında kullandığı Cocoso yönteminin sonucuna göre sigorta sektörünün performans bakımından en iyi olduğu yılı 2020 olarak belirlemiştir. Bu performansı takiben 2014 ve 2017 yılları olduğunu bulgulamıştır. Edasa göre ise en iyi yılın 2020, sıralamanın ise 2003, 2002 olarak ilerlediğini ortaya koymuştur.
Pehlivan ve Akpınar (2022)	2015-2019 Dönemi Otuz Üç Hayat Dışı Sigorta Şirketi	Gri Entropi Yöntemi	COPRAS	Otuz üç Hayat dışı sigorta şirketinin sergilemiş olduğu performanslar analiz edilmiştir. Yıllara göre sigorta şirketleri sıralamalarında değişiklikler mevcuttur. BNP Paribas ve Ziraat sigorta genellikle ilk 3 şirket arasında yer almaktadır.
Emircan ve Kaya (2023)	2018-2022 Döneminde Türkiye’de Faaliyet Gösteren Otuz İki Hayat Dışı Sigorta Şirketi	Eşit Ağırlık	CARAMELS Modeli	Otuz iki hayat dışı sigorta şirketini Çalışmaya dahil etmiştir. Elementer branşlarda finansal performansın en yüksek olduğu yıl 2019 ve 2020 senesidir.
Gülcemal vd. (2023)	2020-2021 Döneminde BİST’de Kayıtlı altı Sigorta Şirketi	CRITIC	COCOSO	Çalışmada altı sigorta şirketinin performansları analiz edilmiş. Analiz sonucuna göre Türkiye sigortanın ilk sırada yer aldığı Ray sigortanın ise son sırada yer aldığı gözlemlenmiştir.

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4. TOPSİS Yöntemi

Finans sektöründe finansal performans değerlendirmesi genellikle çok kriterli karar verme yöntemleri ile yapılmaktadır. Finans sektörü için literatür incelendiğinde farklı çok kriterli karar verme yöntemleri kullanılsa da TOPSİS yönteminin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada seçilmiş hayat dışı sigorta şirketlerinin finansal performansı TOPSİS yöntemi ile incelenmiştir. TOPSİS modeli Hwang ve Yoon tarafından 1981 yılında geliştirilmiş ve çok kriterli karar verme yöntemleri arasında yerini almış bir metottur. TOPSİS yöntemi alternatifler arasında yakınlık durumunu göze alarak en yakından en uzağa sıralamasını yapmaktadır. Yani pozitif çözüme en yakın, negatif çözüme ise en uzak değerleri seçmeye dayalıdır. TOPSİS yöntemin uygulanması ile ilgili adımlar şunlardır (İç, 2020: 124-128);

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

$$\begin{array}{c|cccc} & C1 & C2 & \dots & Cn \\ \hline A1 & X11 & X12 & \dots & X1n \\ A2 & X21 & X22 & \dots & X2n \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ Am & Xm1 & Xm2 & \dots & Xmn \end{array} \quad (1)$$

Bu tabloda;

a1, a2, am alternatifleri,

c1, c2,cn ölçütleri,

göstermektedir. Buna göre karar matrisi

$$D = \begin{pmatrix} x11, x12 \dots \dots \dots & x1n \\ xm1, xm2 \dots \dots \dots & xmn \end{pmatrix} \text{ şeklinde elde edilebilmektedir.}$$

Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

$$r_{ij} = a_{ij} / \sqrt{\sum_{i=1}^m a_{ij}^2} \quad (2)$$

TOPSİS yönteminde adım 2’de verildiği gibi vektör normalizesi uygulanmaktadır. Bu işlem yapılırken bulundukları yerdeki değerlerin kareleri toplamının kareköke bölünmesiyle normalize matris elemanları (rij) elde edilmektedir.

Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

$$v_{ij} = R_{ij} * w_{ij} \quad (3)$$

Ağırlıklı normalize edilmiş karar matrisinin oluşturulması adımı R matrisinin değerleri, ağırlıklandırma puanları ile çarpılarak ağırlıklandırılmış matris oluşturulmaktadır.

Adım 4: Pozitif İdeal (A+) ve Negatif İdeal (A-) Değerlerinin Elde Edilmesi

Adım 3'te elde edilen sonuçlarla beraber ideal çözüm değerlerini yani her bir kriterin maksimum değeri ve negatif ideal çözüm değerleri yani her bir kriterin minimum değeri belirlenmektedir.

Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Elde Edilmesi

Ağırlıklandırılmış Normalize matrisinden İdeal çözüm değerlerinin çıkarılması ve sonrasında karelerinin alınmasıyla ve tüm değerlerin toplanmasıyla ortaya çıkmaktadır. Bu adımın formülü şu şekilde ifade edilmektedir.

$$S_i^+ = [\sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^+)^2]^{1/2} \quad (4)$$

$$S_i^- = [\sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^-)^2]^{1/2} \quad (5)$$

S_i^+ İfadesi ideal noktaya olan uzaklık değerini ifade etmektedir

S_i^- İfadesi ideal olmayan noktaya olan uzaklık değerini ifade etmektedir.

Adım 6: İdeal Çözüme Uzaklıklara Göre Sıralama Puanlarının Hesaplanması

İdeal çözüme göre hesaplanabilmesi için kullanılan formül şu şekildedir;

$$C_i^* = S_i^- / (S_i^- + S_i^+) \quad (6)$$

TOPSİS yöntemin sıralamaların yapılabilmesi için C_i^* değerini maksimumdan minimuma sıralayarak sonucu elde edilebilmektedir.

5. Çalışmanın Uygulanması

Çalışmada hayat dışı sigorta sektöründe faaliyet gösteren on sigorta şirketi tesadüfi olarak seçilmiştir. Tesadüfi olarak seçilen sigorta şirketleri Tablo 3.2.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.2. Çalışma İçin Seçilen Hayat Dışı Sigorta Şirketleri

Sigorta Şirketi Sırası	Sigorta Şirketi	Kod
1	Ak	S1
2	Allianz	S2
3	Anadolu	S3
4	Ankara	S4
5	Axa	S5

Tablo 3.2. Tablonun Devamı

6	HDI	S6
7	Mapfre	S7
8	Neova	S8
9	Unico (Aviva) ³	S9
10	Sompo	S10

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Çalışmada sigorta şirketlerinin finansal performanslarını belirlemeye yönelik olarak şirketin borçlarını ödeme gücünü gösteren cari oran ve nakit oranı kullanılmıştır. Finansal kaldıraç oranı şirketin borçlarıyla varlıklarının ne kadarının finanse edildiğini göstermektedir. Kârlılığa yönelik oranlar içerisinde ise aktif kârlılık oranı ve özsermaye kârlılık oranı hesaplanmıştır. Aktif kârlılık oranı, işletmenin kâr yaratma konusunda varlıklarını ne kadar verimli kullanılabileceğini açıklamaktadır. Özsermaye kârlılık oranı ise şirketlerin kârlılığını ölçmek için kullanılan bir orandır. Çalışmada hayat dışı sigorta şirketlerinin finansal performansına yönelik literatürde sektörün son on yılının araştırıldığı güncel bir çalışmanın olmamasına bağlı olarak 2014-2023 dönemi seçilmiş ve bu dönem analiz edilmiştir. Çalışma 2014-2023 dönemi için yapılmış olup kullanılan finansal performans oranları Tablo 3.3.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.3. Finansal Performans Belirlemede Kullanılan Oranlar

Çalışmada Kullanılan Oranlar	Çalışmada Kullanılan Oranların Formülü	Çalışmada Kullanılan Oranların Yer Verildiği Literatürdeki Çalışmalar
Cari Oran	Cari Varlıklar/ Kısa Vadeli Borçlar	Peker ve Baki (2011) Elitaş vd. (2012)
Nakit Oranı	Nakit ve Benzeri Varlıklar/ Kısa Vadeli Borçlar	Ömürbek ve Özcan (2016) Perçin ve Sönmez (2018)
Finansal Kaldıraç Oranı	Toplam Borçlar/ Toplam Varlıklar	Acar (2019) Pala (2022)
Aktif Kârlılık Oranı	Net Kâr/ Toplam Varlık	Akyüz ve Kaya (2013) Kula vd. (2016)
Özsermaye Kârlılık Oranı	Net Kâr/ Özsermaye	Peker ve Baki (2011) Altan ve Yıldırım (2019)

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

³ 2014 yılında Aviva sigorta olarak faaliyet gösteren sigorta şirketi, 2015 yılı itibarıyla Unico sigorta olarak unvanı değişmiş ve ticari faaliyetlerine yeni ismiyle devam etmektedir.

5.1. 2014 Yılı Verileri

Hayat dışı sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemiyle finansal performansının analizi altı adımdan oluşmaktadır. Bu adımlara aşağıda yer verilmiştir;

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

Bu adımda hayat dışı alanda faaliyet gösteren seçilmiş sigorta şirketlerinin karar matrisi oluşturulmuştur. 2014 yılı için sigorta şirketlerinin karar matrisi Tablo 3.4.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.4. 2014 Yılı Karar Matrisi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	1,44314	0,74079	0,69361	0,01846	0,06025
S2	1,39745	0,50566	0,69072	0,06579	0,21273
S3	1,22115	0,60091	0,72973	0,01896	0,07017
S4	1,25639	0,94445	0,80617	0,01657	0,08548
S5	1,37843	0,41715	0,71882	0,05728	0,20371
S6	1,53183	1,11080	0,65597	0,03789	0,11014
S7	1,47809	0,50094	0,66965	0,02727	0,08254
S8	1,30128	0,91720	0,76214	0,05274	0,22172
S9	1,08692	0,78910	0,98370	-0,26196	-16,0693
S10	1,42988	0,95395	0,70389	0,04662	0,15743

Kaynak: (TSB, 2015)

Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Uygulamanın bu adımında karar matrisindeki verilerin kareleri alınmış her bir veri toplanıp kök dışına çıkarılmış ve ilgili değerle oranlaması yapılarak veriler normalize edilmiştir. Normalize edilmiş karar matrisi Tablo 3.5.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.5. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye kârlılık Oranı
S1	0,33592	0,30018	0,29363	0,06357	0,00375
S2	0,32529	0,20490	0,29241	0,22655	0,01323
S3	0,28425	0,24349	0,30892	0,06530	0,00436
S4	0,29245	0,38270	0,34128	0,05705	0,00532
S5	0,32086	0,16903	0,30430	0,19724	0,01267
S6	0,35657	0,45011	0,27769	0,13048	0,00685
S7	0,34406	0,20299	0,28349	0,09389	0,00513
S8	0,30290	0,37166	0,32264	0,18160	0,01379
S9	0,25301	0,31975	0,41643	-0,90202	-0,99962
S10	0,33284	0,38655	0,29798	0,16051	0,00979

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Çalışmanın bu adımında Tablo 3.5.'de elde edilen veriler ile belirtilen ağırlıklar çarpılarak ağırlıklandırılmış ve normalize edilmiş karar matrisi elde edilmiştir. Bu veriler Tablo 3.6.'da gösterilmiştir.

Tablo 3.6. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Ağırlık	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye kârlılık Oranı
S1	0,06718	0,06003	0,05873	0,01272	0,00074
S2	0,06505	0,04098	0,05848	0,04531	0,00264
S3	0,05684	0,04869	0,06178	0,01307	0,00087
S4	0,05849	0,07653	0,06826	0,01141	0,00106
S5	0,06417	0,03380	0,06086	0,03945	0,00253
S6	0,07131	0,09002	0,05554	0,02612	0,00137
S7	0,06881	0,04059	0,05670	0,01879	0,00102
S8	0,06058	0,07433	0,06453	0,03635	0,00275
S9	0,05060	0,06394	0,08329	-0,18040	-0,19992
S10	0,06656	0,07731	0,05960	0,03213	0,00195

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi

Adım 3'te yer alan ağırlık matrisinin değerleri ile ağırlık değerleri çarpılarak sütunların maksimum değeri (A*) ve minimum değerleri (A-) bulunmuştur. 2014 yılına ait değerler kümesi Tablo 3.7.'de yer almaktadır.

Tablo 3.7. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması

A*	0,07131	0,09002	0,08329	0,04531	0,00276
A-	0,05060	0,03380	0,05554	-0,18040	-0,19992

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı

Pozitif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden pozitif ideal olan çözüm değerini çıkartıp karesi alınarak bulunmuştur. Seçilmiş hayat dışı sigorta şirketlerinin pozitif ideal noktalara olan uzaklığı Tablo 3.8.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.8. Pozitif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Karlılık Oranı	Si Toplamı	Si*
S1	0,00002	0,00090	0,00060	0,00106	0,00000	0,00257	0,05085

Tablo 3.8. Tablonun Devamı

S2	0,00004	0,00241	0,00062	0,00000	0,00000	0,00304	0,05531
S3	0,00021	0,00171	0,00046	0,00104	0,00000	0,00341	0,05850
S4	0,00016	0,00018	0,00023	0,00115	0,00000	0,00192	0,04152
S5	0,00005	0,00316	0,00050	0,00003	0,00000	0,00374	0,06122
S6	0,00000	0,00000	0,00077	0,00037	0,00000	0,00112	0,03378
S7	0,00001	0,00244	0,00071	0,00071	0,00000	0,00385	0,06215
S8	0,00012	0,00025	0,00035	0,00008	0,00000	0,00079	0,02818
S9	0,00043	0,00068	0,00000	0,05095	0,04108	0,09325	0,30518
S10	0,00002	0,00016	0,00056	0,00017	0,00000	0,00091	0,03034

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Negatif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden negatif ideal çözüm değerlerinin çıkartılıp karesinin alınması ile oluşturulmuştur. Negatif ideal uzaklıklar Tablo 3.9.'da gösterilmektedir.

Tablo 3.9. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si-
S1	0,00028	0,00068	0,00001	0,03737	0,0402	0,07854	0,28025
S2	0,00021	0,00005	0,00001	0,05105	0,04103	0,09225	0,30373
S3	0,00004	0,00022	0,00004	0,03750	0,04031	0,07805	0,27937
S4	0,00006	0,00182	0,00016	0,03503	0,04039	0,07924	0,28149
S5	0,00018	0	0,00003	0,04843	0,04098	0,08954	0,29923
S6	0,00042	0,00316	0	0,04273	0,04051	0,08675	0,29453
S7	0,00033	0,00005	0	0,03975	0,04038	0,08043	0,28361
S8	0,00010	0,00164	0,00008	0,04707	0,04108	0,08987	0,29979
S9	0	0,00090	0,00077	0	0	0,00168	0,04097
S10	0,00025	0,00189	0,00002	0,04525	0,04075	0,08808	0,29678

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Çalışmanın son adımı olarak (Si-) değeri ile (Si*) değeri toplanmış çıkan sonucun (Si-) değerine oranlanması ile çalışmanın son adımı tamamlanmış hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin finansal performans sıralaması yapılmıştır. İdeal çözüme göre yakınlığın hesaplanmasında kullanılan değerler Tablo 3.10.'da gösterilmekte olup elde edilen değerlere göre (S8) Neova sigorta finansal performans sıralamasında ilk sırada yer alırken, (S9) Unico (Aviva) sigorta son sırada yer almıştır.

Tablo 3.10. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Sigorta Şirketleri	Si*	Si-	Si- + Si*	Ci*
S8	0,02818	0,29979	0,32796	0,91408
S10	0,03034	0,29678	0,32712	0,90726

Tablo 3.10. Tablonun Devamı

S6	0,03378	0,29453	0,32831	0,89711
S4	0,04152	0,28149	0,32302	0,87145
S1	0,05085	0,28025	0,33110	0,84641
S2	0,05531	0,30373	0,35904	0,84594
S5	0,06122	0,29923	0,36045	0,83014
S3	0,05850	0,27937	0,33787	0,82685
S7	0,06215	0,28361	0,34576	0,82025
S9	0,30518	0,04097	0,34615	0,11836

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

5.2.2015 Yılı Verileri

Hayat dışı sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemiyle finansal performans analizi altı adımdan oluşmaktadır. Bu adımlara aşağıda yer verilmiştir.

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

Bu adımda hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin karar matrisi oluşturulmuştur. Elementer branşlarda seçilmiş ve faaliyet gösteren şirketlerin karar matrisi Tablo 3.11.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.11. 2015 Yılı Karar Matrisi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	1,19946	0,36950	0,81628	-0,07164	-0,38993
S2	1,18921	0,33908	0,74673	0,04219	0,16657
S3	1,18083	0,64362	0,75409	0,01305	0,05309
S4	1,25868	0,96963	0,79597	0,03756	0,18411
S5	1,19581	0,25383	0,81194	-0,05735	-0,30495
S6	1,43988	1,01707	0,69094	0,01840	0,05955
S7	1,24022	0,60811	0,74859	0,01406	0,05594
S8	1,22681	0,88201	0,80998	0,02302	0,12114
S9	1,00246	0,81401	0,94550	-0,07088	-1,30070
S10	1,30282	0,92072	0,77287	0,02220	0,09773

Kaynak: (TSB, 2016)

Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Uygulamanın bu adımında karar matrisindeki verilerin kareleri alınmış her bir veri toplanıp kök dışına çıkarılmış ve ilgili değerle oranlaması yapılarak veriler normalize edilmiştir. Karar matrisinin normalize edilmesi ile ilgili değerler Tablo 3.12.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.12. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,30887	0,15956	0,32598	-0,52862	-0,27353
S2	0,30624	0,14642	0,29820	0,31130	0,11685
S3	0,30408	0,27793	0,30114	0,09633	0,03724
S4	0,32412	0,41870	0,31787	0,27719	0,12915
S5	0,30793	0,10961	0,32425	-0,42317	-0,21392
S6	0,37079	0,43919	0,27592	0,13580	0,04177
S7	0,31937	0,26260	0,29894	0,10377	0,03924
S8	0,31592	0,38087	0,32346	0,16987	0,08498
S9	0,25814	0,35150	0,37758	-0,52305	-0,91241
S10	0,33549	0,39758	0,30864	0,16380	0,06856

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Çalışmanın bu adımımda Tablo 3.12.'de elde edilen veriler ile belirtilen ağırlıklar çarpılarak ağırlıklandırılmış ve normalize edilmiş karar matrisi elde edilmiştir. Bu veriler Tablo 3.13.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.13. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Ağırlık	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,06177	0,03191	0,06520	-0,10572	-0,05471
S2	0,06125	0,02928	0,05964	0,06226	0,02337
S3	0,06082	0,05559	0,06023	0,01927	0,00745
S4	0,06482	0,08374	0,06357	0,05544	0,02583
S5	0,06159	0,02192	0,06485	-0,08463	-0,04278
S6	0,07416	0,08784	0,05518	0,02716	0,00835
S7	0,06387	0,05252	0,05979	0,02075	0,00785
S8	0,06318	0,07617	0,06469	0,03397	0,01700
S9	0,05163	0,07030	0,07552	-0,10461	-0,18248
S10	0,06710	0,07952	0,06173	0,03276	0,01371

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi

Adım 3'te yer alan ağırlık matrisinin değerleri ile ağırlık değerleri çarpılarak sütunların maksimum değeri (A*) ve minimum değerleri (A-) bulunmuştur. 2015 yılına ait değerler kümesi Tablo 3.14.'te yer almaktadır.

Tablo 3.14. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması

A*	0,07415	0,08783	0,07552	0,06226	0,02583
A-	0,05162	0,02192	0,05518	-0,10572	-0,18248

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı

Pozitif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden pozitif ideal olan çözüm değerini çıkartıp karesi alınarak bulunmuştur. Pozitif ideal olan uzaklık değerleri Tablo 3.15.'te gösterilmektedir.

Tablo 3.15. Pozitif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si*
S1	0,00015	0,00313	0,00011	0,02822	0,00649	0,03809	0,19517
S2	0,00017	0,00343	0,00025	0,00000	0,00001	0,00385	0,06207
S3	0,00018	0,00104	0,00023	0,00185	0,00034	0,00364	0,06032
S4	0,00009	0,00002	0,00014	0,00005	0,00000	0,00029	0,01712
S5	0,00016	0,00435	0,00011	0,02158	0,00471	0,03090	0,17579
S6	0,00000	0,00000	0,00041	0,00123	0,00031	0,00195	0,04417
S7	0,00011	0,00125	0,00025	0,00172	0,00032	0,00365	0,06039
S8	0,00012	0,00014	0,00012	0,00080	0,00008	0,00125	0,03538
S9	0,00051	0,00031	0,00000	0,02785	0,04339	0,07205	0,26843
S10	0,00005	0,00007	0,00019	0,00087	0,00015	0,00133	0,03642

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Negatif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden negatif ideal çözüm değerlerinin çıkartılıp karesinin alınması ile oluşturulmuştur. Negatif ideal noktalara uzaklık değerleri Tablo 3.16.'da gösterilmektedir.

Tablo 3.16. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si-
S1	0,00010	0,00010	0,00010	0,00000	0,01633	0,01663	0,12896
S2	0,00009	0,00005	0,00002	0,02822	0,04238	0,07076	0,26601
S3	0,00008	0,00113	0,00003	0,01562	0,03607	0,05294	0,23008
S4	0,00017	0,00382	0,00007	0,02597	0,04339	0,07343	0,27099
S5	0,00010	0,00000	0,00009	0,00044	0,01952	0,02015	0,14196
S6	0,00051	0,00435	0,00000	0,01766	0,03642	0,05893	0,24275
S7	0,00015	0,00094	0,00002	0,01600	0,03623	0,05333	0,23093
S8	0,00013	0,00294	0,00009	0,01952	0,03979	0,06247	0,24995
S9	0,00000	0,00234	0,00041	0,00000	0,00000	0,00276	0,05249
S10	0,00024	0,00332	0,00004	0,01918	0,03849	0,06127	0,24753

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Çalışmanın son adımı olarak (Si-) değeri ile (Si*) değeri toplanmış çıkan sonucun (Si-) değerine oranlanması ile çalışmanın son adımı tamamlanmış hayat dışı alanda faaliyet gösteren

sigorta şirketlerinin finansal performans sıralaması yapılmıştır. İdeal çözüme göre yakınlığın hesaplanmasında kullanılan değerler Tablo 3.17.'de gösterilmekte olup elde edilen değerlere göre (S4) Ankara sigorta finansal performans sıralamasında ilk sırada yer alırken, (S9) Unico sigorta son sırada yer almıştır.

Tablo 3.17. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Sigorta Şirketleri	Si*	Si-	Si- + Si*	Ci*
S4	0,01712	0,27099	0,28810	0,94058
S8	0,03538	0,24995	0,28533	0,87600
S10	0,03642	0,24753	0,28394	0,87174
S6	0,04417	0,24275	0,28692	0,84606
S2	0,06207	0,26601	0,32808	0,81080
S7	0,06039	0,23093	0,29132	0,79271
S3	0,06032	0,23008	0,29040	0,79229
S5	0,17579	0,14196	0,31775	0,44677
S1	0,19517	0,12896	0,32413	0,39786
S9	0,26843	0,05249	0,32092	0,16356

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

5.3. 2016 Yılı Verileri

Hayat dışı sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemiyle finansal performans analizi altı adımdan oluşmaktadır. Bu adımlara aşağıda yer verilmiştir.

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

Bu adımda hayat dışı alanda faaliyet gösteren seçilmiş sigorta şirketlerinin karar matrisi oluşturulmuştur. Elementer branşlarda faaliyet gösteren seçilmiş hayat dışı sigorta şirketlerinin karar matrisi Tablo 3.18.'de verilmektedir.

Tablo 3.18. 2016 Yılı Karar Matrisi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	1,23329	0,29911	0,80625	0,02317	0,11957
S2	1,18050	0,38010	0,77755	0,05096	0,22908
S3	1,16163	0,69695	0,79526	0,01471	0,07184
S4	1,31345	0,92564	0,76283	0,08652	0,36478
S5	1,18492	0,24139	0,82850	0,01833	0,10688
S6	1,41647	1,03623	0,70874	0,03583	0,12301
S7	1,20544	0,65659	0,78137	0,03181	0,14548
S8	1,22148	0,86777	0,81634	0,08430	0,45903
S9	1,10807	0,76908	0,87535	-0,05917	-0,47471
S10	1,21317	0,98920	0,82674	0,05861	0,33826

Kaynak: (TSB, 2017)

Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Uygulamanın bu adımında karar matrisindeki verilerin kareleri alınmış her bir veri toplanıp kök dışına çıkarılmış ve ilgili değer ile oranlaması yapılarak veriler normalize edilmiştir. Karar matrisinin normalize edilmesindeki değerler Tablo 3.19.'da gösterilmektedir.

Tablo 3.19. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,31797	0,12798	0,31909	0,13968	0,13342
S2	0,30435	0,16263	0,30773	0,30724	0,25560
S3	0,29949	0,29819	0,31474	0,08868	0,08015
S4	0,33863	0,39604	0,30190	0,52162	0,40703
S5	0,30549	0,10328	0,32789	0,11052	0,11926
S6	0,36519	0,44336	0,28050	0,21601	0,13726
S7	0,31078	0,28093	0,30924	0,19177	0,16232
S8	0,31492	0,37128	0,32308	0,50829	0,51218
S9	0,28568	0,32906	0,34644	-0,35677	-0,52969
S10	0,31278	0,42324	0,32720	0,35335	0,37743

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Çalışmanın bu adımında Tablo 3.19.'dan elde edilen veriler ile belirtilen ağırlıklar çarpılarak ağırlıklandırılmış ve normalize edilmiş karar matrisi elde edilmiştir. Bu veriler Tablo 3.20.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.20. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Ağırlık	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,06359	0,02560	0,06382	0,02794	0,02668
S2	0,06087	0,03253	0,06155	0,06145	0,05112
S3	0,05990	0,05964	0,06295	0,01774	0,01603
S4	0,06773	0,07921	0,06038	0,10432	0,08141
S5	0,06110	0,02066	0,06558	0,02210	0,02385
S6	0,07304	0,08867	0,05610	0,04320	0,02745
S7	0,06216	0,05619	0,06185	0,03835	0,03246
S8	0,06298	0,07426	0,06462	0,10166	0,10244
S9	0,05714	0,06581	0,06929	-0,07135	-0,10594
S10	0,06256	0,08465	0,06544	0,07067	0,07549

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi

Her bir değişkenin blokuna uygun olarak pozitif ideal değerlerin maksimum değeri ve negatif ideal değerlerin minimum değerleri bulunmuştur. İdeal çözüm değerleri Tablo 3.21.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.21. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması

A*	0,07304	0,08867	0,06929	0,10432	0,10244
A-	0,05714	0,02066	0,05610	-0,07135	-0,10594

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı

Pozitif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden pozitif ideal olan çözüm değerini çıkartıp karesi alınarak bulunmuştur. Pozitif ideal olan uzaklık değerleri Tablo 3.22.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.22. Pozitif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si*
S1	0,00009	0,00398	0,00003	0,00584	0,00574	0,01567	0,12519
S2	0,00015	0,00315	0,00006	0,00184	0,00263	0,00783	0,08850
S3	0,00017	0,00084	0,00004	0,00750	0,00747	0,01602	0,12657
S4	0,00003	0,00009	0,00008	0,00000	0,00044	0,00064	0,02529
S5	0,00014	0,00463	0,00001	0,00676	0,00618	0,01772	0,13311
S6	0,00000	0,00000	0,00017	0,00374	0,00562	0,00953	0,09764
S7	0,00012	0,00106	0,00006	0,00435	0,00490	0,01048	0,10236
S8	0,00010	0,00021	0,00002	0,00001	0,00000	0,00034	0,01838
S9	0,00025	0,00052	0,00000	0,03086	0,04342	0,07506	0,27397
S10	0,00011	0,00002	0,00001	0,00113	0,00073	0,00200	0,04472

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Negatif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden negatif ideal çözüm değerlerinin çıkartılıp karesinin alınması ile oluşturulmuştur. Negatif ideal noktalara uzaklık Tablo 3.23.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.23. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si-
S1	0,00004	0,00002	0,00006	0,00986	0,01759	0,02757	0,16605
S2	0,00001	0,00014	0,00003	0,01764	0,02467	0,04249	0,20613
S3	0,00001	0,00152	0,00005	0,00794	0,01488	0,02439	0,15616
S4	0,00011	0,00343	0,00002	0,03086	0,03510	0,06952	0,26366

Tablo 3.23. Tablonun Devamı

S5	0,00002	0,00000	0,00009	0,00873	0,01685	0,02569	0,16027
S6	0,00025	0,00463	0,00000	0,01312	0,01779	0,03579	0,18919
S7	0,00003	0,00126	0,00003	0,01204	0,01916	0,03251	0,18031
S8	0,00003	0,00287	0,00007	0,02993	0,04342	0,07633	0,27628
S9	0,00000	0,00204	0,00017	0,00000	0,00000	0,00221	0,04704
S10	0,00003	0,00409	0,00009	0,02017	0,03291	0,05730	0,23937

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)**Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması**

Çalışmanın son adımı olarak (Si-) değeri ile (Si*) değeri toplanmış çıkan sonucun (Si-) değerine oranlanması ile çalışmanın son adımı tamamlanmış hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin finansal performans sıralaması yapılmıştır. İdeal çözüme göre yakınlığın hesaplanmasında kullanılan değerler Tablo 3.24.'de gösterilmekte olup elde edilen değerlere göre (S8) Neova sigorta finansal performans sıralamasında ilk sırada yer alırken, (S9) Unico sigorta son sırada yer almıştır.

Tablo 3.24. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Sigorta Şirketleri	Si*	Si-	Si- + Si*	Ci*
S8	0,01838	0,27628	0,29466	0,93762
S4	0,02529	0,26366	0,28895	0,91249
S10	0,04472	0,23937	0,28409	0,84259
S2	0,08850	0,20613	0,29463	0,69962
S6	0,09764	0,18919	0,28683	0,65961
S7	0,10236	0,18031	0,28267	0,63788
S1	0,12519	0,16605	0,29124	0,57015
S3	0,12657	0,15616	0,28273	0,55234
S5	0,13311	0,16027	0,29338	0,54628
S9	0,27397	0,04704	0,32101	0,14654

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)**5.4. 2017 Yılı Verileri**

Hayat dışı sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemiyle finansal performans analizi altı adımdan oluşmaktadır. Bu adımlara aşağıda yer verilmiştir.

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

Bu adımda hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin karar matrisi oluşturulmuştur. 2017 yılında elementer branşlarda seçilmiş şirketlerin verilerinin karar matrisi Tablo 3.25.'de verilmektedir.

Tablo 3.25. 2017 Yılı Karar Matrisi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	1,29994	0,65202	0,77379	0,04566	0,20185
S2	1,29734	0,49366	0,70376	0,07500	0,25319
S3	1,17666	0,67092	0,76693	0,02619	0,11238
S4	1,41957	1,03434	0,70536	0,07293	0,24752
S5	1,18806	0,22216	0,83217	-0,05575	-0,33220
S6	1,44206	1,04814	0,69939	0,03015	0,10028
S7	1,28776	0,58296	0,73665	0,05494	0,20861
S8	1,29345	0,59273	0,77392	0,07104	0,31420
S9	1,16993	0,74259	0,85859	0,02768	0,19573
S10	1,35127	1,14933	0,73973	0,08540	0,32813

Kaynak: (TSB, 2018)**Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi**

Uygulamanın bu adımında karar matrisindeki verilerin kareleri alınmış her bir veri toplanıp kök dışına çıkarılmış ve ilgili değerle oranlaması yapılarak veriler normalize edilmiştir. Karar matrisinin normalize edilmesinde kullanılan denklemler Tablo 3.26.'da gösterilmektedir.

Tablo 3.26. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,31725	0,26843	0,32165	0,24816	0,15812
S2	0,31661	0,20323	0,29254	0,40763	0,19833
S3	0,28716	0,27620	0,31880	0,14235	0,08803
S4	0,34645	0,42582	0,29321	0,39635	0,19389
S5	0,28995	0,09146	0,34592	-0,30300	-0,26022
S6	0,35193	0,43150	0,29072	0,16383	0,07855
S7	0,31428	0,23999	0,30621	0,29857	0,16341
S8	0,31567	0,24402	0,32170	0,38606	0,24612
S9	0,28552	0,30571	0,35690	0,15042	0,15332
S10	0,32978	0,47316	0,30749	0,46415	0,25704

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)**Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi**

Çalışmanın bu adımında Tablo 3.26.'dan elde edilen veriler ile belirtilen ağırlıklar çarpılarak ağırlıklandırılmış ve normalize edilmiş karar matrisi elde edilmiştir. Bu veriler Tablo 3.27.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.27. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Ağırlık	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,06345	0,05369	0,06433	0,04963	0,03162
S2	0,06332	0,04065	0,05851	0,08153	0,03967
S3	0,05743	0,05524	0,06376	0,02847	0,01761
S4	0,06929	0,08516	0,05864	0,07927	0,03878
S5	0,05799	0,01829	0,06918	-0,06060	-0,05204
S6	0,07039	0,08630	0,05814	0,03277	0,01571
S7	0,06286	0,04800	0,06124	0,05971	0,03268
S8	0,06313	0,04880	0,06434	0,07721	0,04922
S9	0,05710	0,06114	0,07138	0,03008	0,03066
S10	0,06596	0,09463	0,06150	0,09283	0,05141

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi

Her bir değişkenin blokuna uygun olarak pozitif ideal değerlerin maksimum değeri ve negatif ideal değerlerin minimum değerleri bulunmuştur. Pozitif ideal ve negatif ideal çözüm değerleri Tablo 3.28.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.28. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması

A*	0,07039	0,09463	0,07138	0,09283	0,05141
A-	0,05710	0,01829	0,05814	-0,06060	-0,05204

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı

Pozitif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden pozitif ideal olan çözüm değerini çıkartıp karesi alınarak bulunmuştur. Pozitif ideal olan uzaklık değeri Tablo 3.29.'da gösterilmektedir.

Tablo 3.29. Pozitif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si*
S1	0,00005	0,00168	0,00005	0,00187	0,00039	0,00403	0,06350
S2	0,00005	0,00291	0,00017	0,00013	0,00014	0,00340	0,05827
S3	0,00017	0,00155	0,00006	0,00414	0,00114	0,00706	0,08404
S4	0,00000	0,00009	0,00016	0,00018	0,00016	0,00060	0,02442
S5	0,00015	0,00583	0,00000	0,02354	0,01070	0,04023	0,20057
S6	0,00000	0,00007	0,00018	0,00361	0,00127	0,00513	0,07160
S7	0,00006	0,00217	0,00010	0,00110	0,00035	0,00378	0,06149
S8	0,00005	0,00210	0,00005	0,00024	0,00000	0,00245	0,04951

Tablo 3.29. Tablonun Devamı

S9	0,00018	0,00112	0,00000	0,00394	0,00043	0,00567	0,07527
S10	0,00002	0,00000	0,00010	0,00000	0,00000	0,00012	0,01083

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Negatif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden negatif ideal çözüm değerlerinin çıkartılıp karesinin alınması ile Tablo 3.30.'da oluşturulmuştur.

Tablo 3.30. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si-
S1	0,00004	0,00125	0,00004	0,01215	0,00700	0,02048	0,14312
S2	0,00004	0,00050	0,00000	0,02020	0,00841	0,02915	0,17073
S3	0,00000	0,00137	0,00003	0,00793	0,00485	0,01418	0,11909
S4	0,00015	0,00447	0,00000	0,01956	0,00825	0,03243	0,18009
S5	0,00000	0,00000	0,00012	0,00000	0,00000	0,00012	0,01107
S6	0,00018	0,00463	0,00000	0,00872	0,00459	0,01811	0,13457
S7	0,00003	0,00088	0,00001	0,01448	0,00718	0,02258	0,15026
S8	0,00004	0,00093	0,00004	0,01899	0,01026	0,03025	0,17393
S9	0,00000	0,00184	0,00018	0,00822	0,00684	0,01708	0,13067
S10	0,00008	0,00583	0,00001	0,02354	0,01070	0,04016	0,20040

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Çalışmanın son adımı olarak (Si-) değeri ile (Si*) değeri toplanmış çıkan sonucun (Si-) değerine oranlanması ile çalışmanın son adımı tamamlanmış hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin finansal performans sıralaması yapılmıştır. İdeal çözüme göre yakınlığın hesaplanmasında kullanılan değerler Tablo 3.31.'de gösterilmekte olup elde edilen değerlere göre (S10) Sompo sigorta finansal performans sıralamasında ilk sırada yer alırken, (S5) Axa sigorta son sırada yer almıştır.

Tablo 3.31. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Sigorta Şirketleri	Si*	Si-	Si- + Si*	Ci*
S10	0,01083	0,20040	0,21123	0,94873
S4	0,02442	0,18009	0,20451	0,88058
S8	0,04951	0,17393	0,22344	0,77843
S2	0,05827	0,17073	0,22900	0,74554
S7	0,06149	0,15026	0,21176	0,70960
S1	0,06350	0,14312	0,20662	0,69268
S6	0,07160	0,13457	0,20617	0,65272
S9	0,07527	0,13067	0,20594	0,63452
S3	0,08404	0,11909	0,20312	0,58628
S5	0,20057	0,01107	0,21165	0,05232

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

5.5. 2018 Yılı Verileri

Hayat dışı sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemiyle finansal performans analizi altı adımdan oluşmaktadır. Bu adımlara aşağıda yer verilmiştir.

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

Bu adımda hayat dışı alanda faaliyet gösteren seçilmiş sigorta şirketlerinin karar matrisi oluşturulmuş ve değerler Tablo 3.32.'de verilmiştir.

Tablo 3.32. 2018 Yılı Karar Matrisi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	1,26057	0,72162	0,79705	0,06434	0,31704
S2	1,29649	0,49985	0,71365	0,06477	0,22618
S3	1,18267	0,67357	0,79173	0,03891	0,18684
S4	1,37931	0,97691	0,72407	0,04808	0,17424
S5	1,19589	0,21551	0,83799	0,05558	0,34305
S6	1,32687	0,91185	0,76761	0,02771	0,11924
S7	1,17733	0,38801	0,80942	0,00524	0,02750
S8	1,28268	0,54963	0,77844	0,05841	0,26364
S9	1,05105	0,62987	0,98705	-0,18249	-14,09681
S10	1,40358	1,11236	0,71043	0,07337	0,25336

Kaynak: (TSB, 2019)

Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Uygulamanın bu adımında karar matrisindeki verilerin kareleri alınmış her bir veri toplanıp kök dışına çıkarılmış ve ilgili değerle oranlaması yapılarak veriler normalize edilmiştir. 2018 yılının normalize edilmiş verileri Tablo 3.33.'de verilmektedir.

Tablo 3.33. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,31645	0,31819	0,31687	0,26684	0,02246
S2	0,32547	0,22040	0,28371	0,26861	0,01603
S3	0,29690	0,29701	0,31475	0,16138	0,01324
S4	0,34626	0,43076	0,28785	0,19939	0,01235
S5	0,30021	0,09503	0,33314	0,23049	0,02431
S6	0,33310	0,40207	0,30516	0,11492	0,00845
S7	0,29555	0,17109	0,32179	0,02173	0,00195
S8	0,32200	0,24236	0,30947	0,24225	0,01868
S9	0,26385	0,27773	0,39240	-0,75682	-0,99879
S10	0,35235	0,49048	0,28243	0,30427	0,01795

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Çalışmanın bu adımında Tablo 3.33.'den elde edilen veriler ile belirtilen ağırlıklar çarpılarak ağırlıklandırılmış ve normalize edilmiş karar matrisi elde edilmiştir. Bu veriler Tablo 3.34.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.34. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Ağırlık	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,06329	0,06364	0,06337	0,05337	0,00449
S2	0,06509	0,04408	0,05674	0,05372	0,00321
S3	0,05938	0,05940	0,06295	0,03228	0,00265
S4	0,06925	0,08615	0,05757	0,03988	0,00247
S5	0,06004	0,01901	0,06663	0,04610	0,00486
S6	0,06662	0,08041	0,06103	0,02298	0,00169
S7	0,05911	0,03422	0,06436	0,00435	0,00039
S8	0,06440	0,04847	0,06189	0,04845	0,00374
S9	0,05277	0,05555	0,07848	-0,15136	-0,19976
S10	0,07047	0,09810	0,05649	0,06085	0,00359

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi

Her bir değişkenin blokuna uygun olarak pozitif ideal değerlerin maksimum değeri ve negatif ideal değerlerin minimum değerleri bulunmuştur. Bu değerlere Tablo 3.35.'de yer verilmiştir.

Tablo 3.35. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması

A*	0,07047	0,09810	0,07848	0,06085	0,00486
A-	0,05277	0,01901	0,05649	-0,15136	-0,19976

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı

Pozitif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden pozitif ideal olan çözüm değerini çıkartıp karesi alınarak bulunmuştur. Bu değerler Tablo 3.36.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.36. Pozitif İdeal Noktalara Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si*
S1	0,00005	0,00119	0,00023	0,00006	0,00000	0,00152	0,03903
S2	0,00003	0,00292	0,00047	0,00005	0,00000	0,00347	0,05893

Tablo 3.36. Tablonun Devamı

S3	0,00012	0,00150	0,00024	0,00082	0,00000	0,00268	0,05180
S4	0,00000	0,00014	0,00044	0,00044	0,00001	0,00103	0,03205
S5	0,00011	0,00626	0,00014	0,00022	0,00000	0,00672	0,08199
S6	0,00001	0,00031	0,00030	0,00143	0,00001	0,00208	0,04557
S7	0,00013	0,00408	0,00020	0,00319	0,00002	0,00762	0,08731
S8	0,00004	0,00246	0,00028	0,00015	0,00000	0,00293	0,05413
S9	0,00031	0,00181	0,00000	0,04504	0,04187	0,08903	0,29838
S10	0,00000	0,00000	0,00048	0,00000	0,00000	0,00049	0,02203

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Negatif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden negatif ideal çözüm değerlerinin çıkartılıp karesinin alınması ile oluşturulmuştur. Negatif ideal noktalara uzaklık değerleri Tablo 3.37.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.37. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si-
S1	0,00011	0,00199	0,00005	0,04192	0,04172	0,08578	0,29289
S2	0,00015	0,00063	0,00000	0,04206	0,04119	0,08403	0,28989
S3	0,00004	0,00163	0,00004	0,03372	0,04097	0,07641	0,27642
S4	0,00027	0,00451	0,00000	0,03657	0,04090	0,08225	0,28679
S5	0,00005	0,00000	0,00010	0,03899	0,04187	0,08102	0,28463
S6	0,00019	0,00377	0,00002	0,03040	0,04058	0,07496	0,27379
S7	0,00004	0,00023	0,00006	0,02425	0,04006	0,06464	0,25424
S8	0,00014	0,00087	0,00003	0,03993	0,04141	0,08237	0,28700
S9	0,00000	0,00134	0,00048	0,00000	0,00000	0,00182	0,04265
S10	0,00031	0,00626	0,00000	0,04504	0,04135	0,09296	0,30489

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Çalışmanın son adımı olarak (Si-) değeri ile (Si*) değeri toplanmış çıkan sonucun (Si-) değerine oranlanması ile çalışmanın son adımı tamamlanmış hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin finansal performans sıralaması yapılmıştır. İdeal çözüme göre yakınlığın hesaplanmasında kullanılan değerler Tablo 3.38.'de gösterilmekte olup elde edilen değerlere göre (S10) Somp sigorta finansal performans sıralamasında ilk sırada yer alırken, (S9) Unico sigorta son sırada yer almıştır.

Tablo 3.38. İdeal Çözüme Göre Yakınlık Hesaplaması

Sigorta Şirketleri	Si*	Si-	Si- + Si*	Ci*
S10	0,02203	0,30489	0,32692	0,93261
S4	0,03205	0,28679	0,31884	0,89948

Tablo 3.38. Tablonun Devamı

S1	0,03903	0,29289	0,33192	0,88241
S6	0,04557	0,27379	0,31936	0,85732
S3	0,05180	0,27642	0,32822	0,84218
S8	0,05413	0,28700	0,34113	0,84133
S2	0,05893	0,28989	0,34882	0,83106
S5	0,08199	0,28463	0,36662	0,77636
S7	0,08731	0,25424	0,34155	0,74438
S9	0,29838	0,04265	0,34103	0,12506

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

5.6. 2019 Yılı Verileri

Hayat dışı sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemiyle finansal performans analizi altı adımdan oluşmaktadır. Bu adımlara aşağıda yer verilmiştir.

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

Bu adımda hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin karar matrisi oluşturulmuştur. 2019 yılında seçilmiş şirketlerin karar matrisi Tablo 3.39.'da verilmektedir.

Tablo 3.39. 2019 Yılı Karar Matrisi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	1,24772	0,57121	0,80634	0,07895	0,40767
S2	1,35956	0,46037	0,69728	0,06808	0,22490
S3	1,21222	0,63492	0,77933	0,04127	0,18701
S4	1,29082	0,83961	0,77467	0,02236	0,09923
S5	1,29723	0,20533	0,78165	0,03892	0,17825
S6	1,23314	0,63066	0,81837	0,02855	0,15719
S7	1,18918	0,53019	0,80467	0,00118	0,00605
S8	1,25356	0,76110	0,79339	0,05184	0,25089
S9	1,02772	0,63207	0,94729	-0,06289	-1,19318
S10	1,42149	1,00724	0,68789	0,09081	0,29094

Kaynak: (TSB, 2020)

Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Uygulamanın bu adımında karar matrisindeki verilerin kareleri alınmış her bir veri toplanıp kök dışına çıkarılmış ve ilgili değerle oranlaması yapılarak veriler normalize edilmiştir. Normalize edilmiş karar matrisi verileri Tablo 3.40.'da verilmektedir.

Tablo 3.40. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,31383	0,27354	0,32197	0,45361	0,29658

Tablo 3.40. Tablonun Devamı

S2	0,34196	0,22046	0,27842	0,39118	0,16362
S3	0,30490	0,30405	0,31118	0,23711	0,13605
S4	0,32467	0,40207	0,30932	0,12847	0,07219
S5	0,32629	0,09833	0,31211	0,22363	0,12968
S6	0,31016	0,30201	0,32677	0,16404	0,11436
S7	0,29911	0,25390	0,32130	0,00679	0,00440
S8	0,31530	0,36447	0,31680	0,29784	0,18253
S9	0,25850	0,30268	0,37825	-0,36137	-0,86805
S10	0,35754	0,48235	0,27467	0,52175	0,21166

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Çalışmanın bu adımında Tablo 3.40.'dan elde edilen veriler ile belirtilen ağırlıklar çarpılarak ağırlıklandırılmış ve normalize edilmiş karar matrisi elde edilmiştir. Bu veriler Tablo 3.41.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.41. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Ağırlık	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,06277	0,05471	0,06439	0,09072	0,05932
S2	0,06839	0,04409	0,05568	0,07824	0,03272
S3	0,06098	0,06081	0,06224	0,04742	0,02721
S4	0,06493	0,08041	0,06186	0,02569	0,01444
S5	0,06526	0,01967	0,06242	0,04473	0,02594
S6	0,06203	0,06040	0,06535	0,03281	0,02287
S7	0,05982	0,05078	0,06426	0,00136	0,00088
S8	0,06306	0,07289	0,06336	0,05957	0,03651
S9	0,05170	0,06054	0,07565	-0,07227	-0,17361
S10	0,07151	0,09647	0,05493	0,10435	0,04233

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi

Her bir değişkenin blokuna uygun olarak pozitif ideal değerlerin maksimum değeri ve negatif ideal değerlerinin minimum değerleri bulunmuştur. Pozitif ideal ve negatif ideal değerleri Tablo 3.42.'de verilmektedir.

Tablo 3.42. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Değerlerin Hesaplanması

A*	0,07151	0,09647	0,07565	0,10435	0,05932
A-	0,05170	0,01967	0,05493	-0,07227	-0,17361

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı

Pozitif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden pozitif ideal olan çözüm değerini çıkartıp karesi alınarak Tablo 3.43.'de verilmektedir.

Tablo 3.43. Pozitif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketi/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılığı Oranı	Toplam	Si*
S1	0,00008	0,00174	0,00013	0,00019	0,00000	0,00213	0,04618
S2	0,00001	0,00274	0,00040	0,00068	0,00071	0,00454	0,06739
S3	0,00011	0,00127	0,00018	0,00324	0,00103	0,00583	0,07638
S4	0,00004	0,00026	0,00019	0,00619	0,00201	0,00869	0,09323
S5	0,00004	0,00590	0,00017	0,00355	0,00111	0,01078	0,10384
S6	0,00009	0,00130	0,00011	0,00512	0,00133	0,00794	0,08912
S7	0,00014	0,00209	0,00013	0,01061	0,00341	0,01638	0,12797
S8	0,00007	0,00056	0,00015	0,00201	0,00052	0,00330	0,05748
S9	0,00039	0,00129	0,00000	0,03120	0,05425	0,08713	0,29519
S10	0,00000	0,00000	0,00043	0,00000	0,00029	0,00072	0,02679

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Negatif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden negatif ideal çözüm değerlerinin çıkartılıp karesinin alınması ile oluşturulmuştur. Negatif ideal noktalara uzaklık değerleri Tablo 3.44.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.44. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si-
S1	0,00012	0,00123	0,00009	0,02657	0,05425	0,08226	0,28682
S2	0,00028	0,00060	0,00000	0,02265	0,04257	0,06610	0,25711
S3	0,00009	0,00169	0,00005	0,01433	0,04033	0,05649	0,23767
S4	0,00018	0,00369	0,00005	0,00960	0,03536	0,04887	0,22107
S5	0,00018	0,00000	0,00006	0,01369	0,03982	0,05375	0,23184
S6	0,00011	0,00166	0,00011	0,01104	0,03861	0,05152	0,22699
S7	0,00007	0,00097	0,00009	0,00542	0,03045	0,03699	0,19233
S8	0,00013	0,00283	0,00007	0,01738	0,04415	0,06456	0,25410
S9	0,00000	0,00167	0,00043	0,00000	0,00000	0,00210	0,04582
S10	0,00039	0,00590	0,00000	0,03120	0,04663	0,08412	0,29003

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Çalışmanın son adımı olarak (Si-) değeri ile (Si*) değeri toplanmış çıkan sonucun (Si-) değerine oranlanması ile çalışmanın son adımı tamamlanmış hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin finansal performans sıralaması yapılmıştır. İdeal çözüme göre yakınlığın

hesaplanmasında kullanılan değerler Tablo 3.45.'de gösterilmekte olup elde edilen değerlere göre (S10) Somp sigorta finansal performans sıralamasında ilk sırada yer alırken, (S9) Unico sigorta son sırada yer almıştır.

Tablo 3.45. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Sigorta Şirketleri	Si*	Si-	Si- + Si*	Ci*
S10	0,02679	0,29003	0,31682	0,91545
S1	0,04618	0,28682	0,33300	0,86131
S8	0,05748	0,25410	0,31157	0,81552
S2	0,06739	0,25711	0,32449	0,79234
S3	0,07638	0,23767	0,31405	0,75679
S6	0,08912	0,22699	0,31611	0,71806
S4	0,09323	0,22107	0,31430	0,70338
S5	0,10384	0,23184	0,33567	0,69066
S7	0,12797	0,19233	0,32030	0,60047
S9	0,29519	0,04582	0,34101	0,13437

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

5.7. 2020 Yılı Verileri

Hayat dışı sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemiyle finansal performans analizi altı adımdan oluşmaktadır. Bu adımlara aşağıda yer verilmiştir.

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

Bu adımda hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin karar matrisi oluşturulmuştur. 2020 yılının karar matrisi Tablo 3.46.'da verilmektedir.

Tablo 3.46. 2020 Yılı Karar Matrisi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	1,25645	0,51493	0,80161	0,07638	0,38500
S2	1,32494	0,39854	0,71882	0,06810	0,24218
S3	1,23815	0,36817	0,76727	0,03815	0,16391
S4	1,24243	0,54923	0,79160	0,04292	0,20593
S5	1,32619	0,16032	0,76347	0,05395	0,22807
S6	1,23927	0,66640	0,81329	0,03705	0,19845
S7	1,24855	0,63953	0,76849	0,04544	0,19626
S8	1,25722	0,58828	0,81050	0,05416	0,28583
S9	0,89959	0,50514	0,84526	0,09470	0,61198
S10	1,48109	0,67090	0,66195	0,07233	0,21396

Kaynak: (TSB, 2021)

Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Uygulamanın bu adımında karar matrisindeki verilerin kareleri alınmış her bir veri toplanıp kök dışına çıkarılmış ve ilgili değerle oranlaması yapılarak veriler normalize edilmiştir. Normalize edilmiş karar matrisi verileri Tablo 3.47.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.47. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,31562	0,30821	0,32674	0,39576	0,40402
S2	0,33282	0,23854	0,29299	0,35283	0,25415
S3	0,31102	0,22036	0,31274	0,19765	0,17200
S4	0,31210	0,32874	0,32266	0,22236	0,21610
S5	0,33314	0,09596	0,31119	0,27952	0,23934
S6	0,31130	0,39887	0,33150	0,19198	0,20825
S7	0,31363	0,38278	0,31324	0,23543	0,20596
S8	0,31581	0,35211	0,33036	0,28065	0,29995
S9	0,22598	0,30235	0,34453	0,49065	0,64221
S10	0,37205	0,40156	0,26981	0,37476	0,22453

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)**Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi**

Çalışmanın bu adımında Tablo 3.47.'den elde edilen veriler ile belirtilen ağırlıklar çarpılarak ağırlıklandırılmış ve normalize edilmiş karar matrisi elde edilmiştir. Bu veriler Tablo 3.48.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.48. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Ağırlık	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,06312	0,06164	0,06535	0,07915	0,08080
S2	0,06656	0,04771	0,05860	0,07057	0,05083
S3	0,06220	0,04407	0,06255	0,03953	0,03440
S4	0,06242	0,06575	0,06453	0,04447	0,04322
S5	0,06663	0,01919	0,06224	0,05590	0,04787
S6	0,06226	0,07977	0,06630	0,03840	0,04165
S7	0,06273	0,07656	0,06265	0,04709	0,04119
S8	0,06316	0,07042	0,06607	0,05613	0,05999
S9	0,04520	0,06047	0,06891	0,09813	0,12844
S10	0,07441	0,08031	0,05396	0,07495	0,04491

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)**Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi**

Her bir değişkenin blokuna uygun olarak pozitif ideal değerlerin maksimum değeri ve negatif ideal değerlerin minimum değerleri bulunmuştur. Pozitif ideal ve negatif ideal çözüm değerleri Tablo 3.49.'da yer almaktadır.

Tablo 3.49. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi

A*	0,07441	0,08031	0,06891	0,09813	0,12844
A-	0,04520	0,01919	0,05396	0,03840	0,03440

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı

Pozitif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden pozitif ideal olan çözüm değerini çıkartıp karesi alınarak bulunmuştur. Pozitif ideal olan uzaklık değerleri Tablo 3.50.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.50. Pozitif İdeal Uzaklık Değerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si*
S1	0,00013	0,00035	0,00001	0,00036	0,00227	0,00312	0,05584
S2	0,00006	0,00106	0,00011	0,00076	0,00602	0,00801	0,08952
S3	0,00015	0,00131	0,00004	0,00343	0,00884	0,01378	0,11739
S4	0,00014	0,00021	0,00002	0,00288	0,00726	0,01052	0,10255
S5	0,00006	0,00374	0,00004	0,00178	0,00649	0,01212	0,11007
S6	0,00015	0,00000	0,00001	0,00357	0,00753	0,01126	0,10609
S7	0,00014	0,00001	0,00004	0,00261	0,00761	0,01041	0,10202
S8	0,00013	0,00010	0,00001	0,00176	0,00469	0,00668	0,08175
S9	0,00085	0,00039	0,00000	0,00000	0,00000	0,00125	0,03532
S10	0,00000	0,00000	0,00022	0,00054	0,00698	0,00774	0,08797

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Negatif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden negatif ideal çözüm değerlerinin çıkartılıp karesinin alınması ile oluşturulmuştur. Negatif uzaklık değerleri Tablo 3.51.'de verilmektedir.

Tablo 3.51. Negatif İdeal Uzaklık Değerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si-
S1	0,00032	0,00180	0,00013	0,00166	0,00215	0,00607	0,07789
S2	0,00046	0,00081	0,00002	0,00103	0,00027	0,00260	0,05095
S3	0,00029	0,00062	0,00007	0,00000	0,00000	0,00098	0,03136
S4	0,00030	0,00217	0,00011	0,00004	0,00008	0,00269	0,05187
S5	0,00046	0,00000	0,00007	0,00031	0,00018	0,00102	0,03187
S6	0,00029	0,00367	0,00015	0,00000	0,00005	0,00417	0,06455
S7	0,00031	0,00329	0,00008	0,00008	0,00005	0,00380	0,06160
S8	0,00032	0,00262	0,00015	0,00031	0,00065	0,00406	0,06374
S9	0,00000	0,00170	0,00022	0,00357	0,00884	0,01434	0,11975
S10	0,00085	0,00374	0,00000	0,00134	0,00011	0,00604	0,07769

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Çalışmanın son adımı olarak (Si-) değeri ile (Si*) değeri toplanmış çıkan sonucun (Si-) değerine oranlanması ile çalışmanın son adımı tamamlanmış hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin finansal performans sıralaması yapılmıştır. İdeal çözüme göre yakınlığın hesaplanmasında kullanılan değerler Tablo 3.52.'de gösterilmekte olup elde edilen değerlere göre (S9) Unico sigorta finansal performans sıralamasında ilk sırada yer alırken, (S3) Anadolu sigorta son sırada yer almıştır.

Tablo 3.52. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Sigorta Şirketleri	Si*	Si-	Si- + Si*	Ci*
S9	0,03532	0,11975	0,15506	0,77225
S1	0,05584	0,07789	0,13373	0,58244
S10	0,08797	0,07769	0,16566	0,46897
S8	0,08175	0,06374	0,14549	0,43813
S6	0,10609	0,06455	0,17064	0,37826
S7	0,10202	0,06160	0,16363	0,37650
S2	0,08952	0,05095	0,14048	0,36271
S4	0,10255	0,05187	0,15442	0,33590
S5	0,11007	0,03187	0,14194	0,22453
S3	0,11739	0,03136	0,14875	0,21081

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

5.8. 2021 Yılı Verileri

Hayat dışı sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemiyle finansal performans analizi altı adımdan oluşmaktadır. Bu adımlara aşağıda yer verilmiştir.

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

Bu adımda hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin karar matrisi oluşturulmuştur. 2021 yılı seçilmiş sigorta şirketlerinin karar matrisi verileri hesaplandıktan sonra Tablo 3.53.'de verilmektedir.

Tablo 3.53. 2021 Yılı Karar Matrisi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	1,16068	0,35435	0,85797	0,02564	0,18050
S2	1,31441	0,38401	0,73403	0,08587	0,32284
S3	1,16401	0,24195	0,80903	0,03111	0,16289
S4	1,18222	0,43431	0,83005	0,04296	0,25278
S5	1,34876	0,15435	0,74611	0,12385	0,48781
S6	1,20761	0,66724	0,82594	0,03104	0,17831
S7	1,16638	0,46783	0,82480	-0,00130	-0,00743

Tablo 3.53. Tablonun Devamı

S8	1,22189	0,37939	0,81121	0,05355	0,28366
S9	0,96664	0,53240	0,76971	0,09980	0,43336
S10	1,32888	0,51047	0,71834	0,04415	0,15674

Kaynak: (TSB, 2022)**Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi**

Uygulamanın bu adımında karar matrisindeki verilerin kareleri alınmış her bir veri toplanıp kök dışına çıkarılmış ve ilgili değerle oranlaması yapılarak veriler normalize edilmiştir. Normalize edilmiş veriler Tablo 3.54.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.54. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,30315	0,25734	0,34171	0,12521	0,20309
S2	0,34331	0,27888	0,29235	0,41937	0,36326
S3	0,30403	0,17571	0,32222	0,15192	0,18328
S4	0,30878	0,31541	0,33059	0,20981	0,28442
S5	0,35228	0,11209	0,29716	0,60488	0,54887
S6	0,31541	0,48457	0,32895	0,15158	0,20063
S7	0,30465	0,33975	0,32850	-0,00635	-0,00836
S8	0,31914	0,27553	0,32309	0,26154	0,31917
S9	0,25247	0,38664	0,30656	0,48741	0,48761
S10	0,34709	0,37072	0,28610	0,21560	0,17636

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)**Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi**

Çalışmanın bu adımında Tablo 3.54.'dan elde edilen veriler ile belirtilen ağırlıklar çarpılarak ağırlıklandırılmış ve normalize edilmiş karar matrisi elde edilmiştir. Bu veriler Tablo 3.55.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.55. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Ağırlık	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,06063	0,05147	0,06834	0,02504	0,04062
S2	0,06866	0,05578	0,05847	0,08387	0,07265
S3	0,06081	0,03514	0,06444	0,03038	0,03666
S4	0,06176	0,06308	0,06612	0,04196	0,05688
S5	0,07046	0,02242	0,05943	0,12098	0,10977
S6	0,06308	0,09691	0,06579	0,03032	0,04013
S7	0,06093	0,06795	0,06570	-0,00127	-0,00167

Tablo 3.55. Tablonun Devamı

S8	0,06383	0,05511	0,06462	0,05231	0,06383
S9	0,05049	0,07733	0,06131	0,09748	0,09752
S10	0,06942	0,07414	0,05722	0,04312	0,03527

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi

Her bir değişkenin blokuna uygun olarak pozitif ideal değerlerin maksimum değeri ve negatif ideal değerlerin minimum değerleri bulunmuştur. Bu değerler Tablo 3.56.'da gösterilmektedir.

Tablo 3.56. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması

A*	0,07046	0,09691	0,06834	0,12098	0,10977
A-	0,05049	0,02242	0,05722	-0,00127	-0,00167

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı

Pozitif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden pozitif ideal olan çözüm değerini çıkartıp karesi alınarak bulunmuştur. Pozitif ideal noktalara olan uzaklık değeri Tablo 3.57.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.57. Pozitif İdeal Uzaklığın Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si*
S1	0,00010	0,00207	0,00000	0,00920	0,00478	0,01615	0,12707
S2	0,00000	0,00169	0,00010	0,00138	0,00138	0,00455	0,06744
S3	0,00009	0,00382	0,00002	0,00821	0,00535	0,01748	0,13220
S4	0,00008	0,00114	0,00000	0,00624	0,00280	0,01027	0,10132
S5	0,00000	0,00555	0,00008	0,00000	0,00000	0,00563	0,07503
S6	0,00005	0,00000	0,00001	0,00822	0,00485	0,01313	0,11459
S7	0,00009	0,00084	0,00001	0,01494	0,01242	0,02830	0,16823
S8	0,00004	0,00175	0,00001	0,00472	0,00211	0,00863	0,09291
S9	0,00040	0,00038	0,00005	0,00055	0,00015	0,00153	0,03916
S10	0,00000	0,00052	0,00012	0,00606	0,00555	0,01226	0,11070

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Negatif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden negatif ideal çözüm değerlerinin çıkartılıp karesinin alınması ile oluşturulmuştur. Negatif İdeal uzaklık değerleri Tablo 3.58.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.58. Negatif İdeal Uzaklığın Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si-
S1	0,00010	0,00084	0,00012	0,00069	0,00179	0,00355	0,05959
S2	0,00033	0,00111	0,00000	0,00725	0,00552	0,01422	0,11924
S3	0,00011	0,00016	0,00005	0,00100	0,00147	0,00279	0,05283
S4	0,00013	0,00165	0,00008	0,00187	0,00343	0,00716	0,08460
S5	0,00040	0,00000	0,00000	0,01494	0,01242	0,02777	0,16664
S6	0,00016	0,00555	0,00007	0,00100	0,00175	0,00853	0,09234
S7	0,00011	0,00207	0,00007	0,00000	0,00000	0,00225	0,04748
S8	0,00018	0,00107	0,00005	0,00287	0,00429	0,00846	0,09199
S9	0,00000	0,00302	0,00002	0,00975	0,00984	0,02262	0,15041
S10	0,00036	0,00268	0,00000	0,00197	0,00136	0,00637	0,07981

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Çalışmanın son adımı olarak (Si-) değeri ile (Si*) değeri toplanmış çıkan sonucun (Si-) değerine oranlanması ile çalışmanın son adımı tamamlanmış hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin finansal performans sıralaması yapılmıştır. İdeal çözüme göre yakınlığın hesaplanmasında kullanılan değerler Tablo 3.59.'da gösterilmekte olup elde edilen değerlere göre (S9) Unico sigorta finansal performans sıralamasında ilk sırada yer alırken, (S7) Mapfre sigorta son sırada yer almıştır.

Tablo 3.59. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Sigorta Şirketleri	Si*	Si-	Si- + Si*	Ci*
S9	0,03916	0,15041	0,18957	0,79342
S5	0,07503	0,16664	0,24166	0,68954
S2	0,06744	0,11924	0,18668	0,63874
S8	0,09291	0,09199	0,18490	0,49753
S4	0,10132	0,08460	0,18592	0,45504
S6	0,11459	0,09234	0,20693	0,44623
S10	0,11070	0,07981	0,19051	0,41891
S1	0,12707	0,05959	0,18667	0,31924
S3	0,13220	0,05283	0,18504	0,28554
S7	0,16823	0,04748	0,21571	0,22010

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

5.9. 2022 Yılı Verileri

Hayat dışı sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemiyle finansal performans analizi altı adımdan oluşmaktadır. Bu adımlara aşağıda yer verilmiştir.

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

Bu adımda hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin karar matrisi oluşturulmuştur. 2022 yılında seçilmiş sigorta şirketlerinin verileri Tablo 3.60.'da gösterilmektedir.

Tablo 3.60. 2022 Yılı Karar Matrisi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	1,15533	0,48260	0,84810	-0,00944	-0,06216
S2	1,26291	0,46406	0,69309	0,04167	0,13579
S3	1,16205	0,38624	0,80302	0,03690	0,18735
S4	1,03923	0,34078	0,90356	0,03023	0,31350
S5	1,38114	0,30396	0,72935	0,08022	0,29641
S6	1,15283	0,45228	0,85650	-0,02025	-0,14111
S7	1,00596	0,41874	0,93810	-0,05672	-0,91629
S8	1,09949	0,25110	0,89260	0,00094	0,00873
S9	0,93630	0,53343	0,77938	0,10295	0,46665
S10	1,21395	0,22464	0,79677	0,03860	0,18992

Kaynak: (TSB, 2023)

Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Uygulamanın bu adımında karar matrisindeki verilerin kareleri alınmış her bir veri toplanıp kök dışına çıkarılmış ve ilgili değerle oranlaması yapılarak veriler normalize edilmiştir. 2022 yılında normalize edilmiş karar matrisi verileri Tablo 3.61.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.61. 2022 Yılı Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,31838	0,38346	0,32415	-0,05827	-0,05336
S2	0,34803	0,36873	0,26490	0,25719	0,11657
S3	0,32023	0,30690	0,30692	0,22776	0,16083
S4	0,28639	0,27077	0,34535	0,18658	0,26913
S5	0,38061	0,24152	0,27876	0,49510	0,25445
S6	0,31769	0,35937	0,32736	-0,12497	-0,12114
S7	0,27722	0,33272	0,35855	-0,35006	-0,78659
S8	0,30299	0,19952	0,34116	0,00579	0,00749
S9	0,25802	0,42385	0,29788	0,63538	0,40060
S10	0,33454	0,17849	0,30453	0,23821	0,16304

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Çalışmanın bu adımında Tablo 3.61.'den elde edilen veriler ile belirtilen ağırlıklar çarpılarak ağırlıklandırılmış ve normalize edilmiş karar matrisi elde edilmiştir. Bu veriler Tablo 3.62.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.62. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Ağırlık	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,06368	0,07669	0,06483	-0,01165	-0,01067
S2	0,06961	0,07375	0,05298	0,05144	0,02331
S3	0,06405	0,06138	0,06138	0,04555	0,03217
S4	0,05728	0,05415	0,06907	0,03732	0,05383
S5	0,07612	0,04830	0,05575	0,09902	0,05089
S6	0,06354	0,07187	0,06547	-0,02499	-0,02423
S7	0,05544	0,06654	0,07171	-0,07001	-0,15732
S8	0,06060	0,03990	0,06823	0,00116	0,00150
S9	0,05160	0,08477	0,05958	0,12708	0,08012
S10	0,06691	0,03570	0,06091	0,04764	0,03261

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi

Her bir değişkenin blokuna uygun olarak pozitif ideal değerlerin maksimum değeri ve negatif ideal değerlerin minimum değerleri bulunmuştur. İdeal çözüm değerleri Tablo 3.63.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.63. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması

A*	0,07612	0,08477	0,07171	0,12708	0,08012
A-	0,05160	0,03570	0,05298	-0,07001	-0,15732

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı

Pozitif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden pozitif ideal olan çözüm değerini çıkartıp karesi alınarak bulunmuştur. Pozitif uzaklık değerleri Tablo 3.64.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.64. Pozitif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si*
S1	0,00015	0,00007	0,00005	0,01925	0,00824	0,02776	0,16660
S2	0,00004	0,00012	0,00035	0,00572	0,00323	0,00946	0,09728
S3	0,00015	0,00055	0,00011	0,00665	0,00230	0,00975	0,09872

Tablo 3.64. Tablonun Devamı

S4	0,00036	0,00094	0,00001	0,00806	0,00069	0,01005	0,10024
S5	0,00000	0,00133	0,00025	0,00079	0,00085	0,00323	0,05680
S6	0,00016	0,00017	0,00004	0,02313	0,01089	0,03438	0,18541
S7	0,00043	0,00033	0,00000	0,03884	0,05638	0,09598	0,30981
S8	0,00024	0,00201	0,00001	0,01586	0,00618	0,02430	0,15589
S9	0,00060	0,00000	0,00015	0,00000	0,00000	0,00075	0,02736
S10	0,00008	0,00241	0,00012	0,00631	0,00226	0,01118	0,10572

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Negatif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden negatif ideal çözüm değerlerinin çıkartılıp karesinin alınması ile oluşturulmuştur. Negatif ideal uzaklık değerleri Tablo 3.65.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.65. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si-
S1	0,00015	0,00168	0,00014	0,00341	0,02151	0,02688	0,16394
S2	0,00032	0,00145	0,00000	0,01475	0,03263	0,04915	0,22170
S3	0,00015	0,00066	0,00007	0,01335	0,03590	0,05014	0,22393
S4	0,00003	0,00034	0,00026	0,01152	0,04458	0,05673	0,23819
S5	0,00060	0,00016	0,00001	0,02857	0,04335	0,07269	0,26961
S6	0,00014	0,00131	0,00016	0,00203	0,01771	0,02135	0,14611
S7	0,00001	0,00095	0,00035	0,00000	0,00000	0,00132	0,03629
S8	0,00008	0,00002	0,00023	0,00506	0,02522	0,03062	0,17498
S9	0,00000	0,00241	0,00004	0,03884	0,05638	0,09767	0,31253
S10	0,00023	0,00000	0,00006	0,01384	0,03607	0,05021	0,22408

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Çalışmanın son adımı olarak (Si-) değeri ile (Si*) değeri toplanmış çıkan sonucun (Si-) değerine oranlanması ile çalışmanın son adımı tamamlanmış hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin finansal performans sıralaması yapılmıştır. İdeal çözüme göre yakınlığın hesaplanmasında kullanılan değerler Tablo 3.66.'da gösterilmekte olup elde edilen değerlere göre (S9) Unico sigorta finansal performans sıralamasında ilk sırada yer alırken, (S7) Mapfre sigorta son sırada yer almıştır.

Tablo 3.66. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Sigorta Şirketleri	Si*	Si-	Si- + Si*	Ci*
S9	0,02736	0,31253	0,33988	0,91951
S5	0,05680	0,26961	0,32641	0,82599
S4	0,10024	0,23819	0,33842	0,70381
S2	0,09728	0,22170	0,31897	0,69503
S3	0,09872	0,22393	0,32265	0,69404

Tablo 3.66. Tablonun Devamı

S10	0,10572	0,22408	0,32980	0,67944
S8	0,15589	0,17498	0,33088	0,52885
S1	0,16660	0,16394	0,33055	0,49598
S6	0,18541	0,14611	0,33152	0,44072
S7	0,30981	0,03629	0,34610	0,10486

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

5.10. 2023 Yılı Verileri

Hayat dışı sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemiyle finansal performans analizi altı adımdan oluşmaktadır. Bu adımlara aşağıda yer verilmiştir.

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

Bu adımda hayat dışı alanda faaliyet gösteren seçilmiş sigorta şirketlerinin karar matrisi oluşturulmuştur. 2023 yılı karar matrisi Tablo 3.67.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.67. 2023 Yılı Karar Matrisi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	1,14339	0,29426	0,84496	0,05608	0,36174
S2	1,24128	0,40335	0,68859	0,10740	0,34489
S3	1,23204	0,26087	0,75665	0,10124	0,41604
S4	1,06695	0,60825	0,86438	0,05581	0,41148
S5	1,30111	0,29643	0,75978	0,09193	0,38268
S6	1,14669	0,55429	0,82200	0,10169	0,57132
S7	1,06732	0,35325	0,82526	0,05486	0,31393
S8	1,11774	0,30742	0,87223	0,04343	0,33992
S9	1,11461	0,47641	0,76970	0,12774	0,55466
S10	1,27798	0,30982	0,76340	0,12065	0,50991

Kaynak: (TSB, 2024)

Adım 2: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Uygulamanın bu adımında karar matrisindeki verilerin kareleri alınmış her bir veri toplanıp kök dışına çıkarılmış ve ilgili değerle oranlaması yapılarak veriler normalize edilmiştir. Normalize edilmiş karar matrisi Tablo 3.68.'de verilmektedir.

Tablo 3.68. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,30805	0,23086	0,33458	0,19514	0,26619
S2	0,33443	0,31645	0,27266	0,37369	0,25379
S3	0,33194	0,20467	0,29961	0,35226	0,30614
S4	0,28746	0,47720	0,34227	0,19417	0,30278
S5	0,35055	0,23256	0,30085	0,31985	0,28159

Tablo 3.68. Tablonun Devamı

S6	0,30894	0,43487	0,32549	0,35382	0,42040
S7	0,28756	0,27714	0,32678	0,19087	0,23101
S8	0,30115	0,24119	0,34538	0,15111	0,25013
S9	0,30030	0,37376	0,30478	0,44445	0,40815
S10	0,34432	0,24307	0,30228	0,41977	0,37522

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 3: Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Çalışmanın bu adımında Tablo 3.68.'den elde edilen veriler ile belirtilen ağırlıklar çarpılarak ağırlıklandırılmış ve normalize edilmiş karar matrisi elde edilmiştir. Bu veriler Tablo 3.69.'da gösterilmiştir.

Tablo 3.69. Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisinin Elde Edilmesi

Ağırlık	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı
S1	0,06161	0,04617	0,06692	0,03903	0,05324
S2	0,06689	0,06329	0,05453	0,07474	0,05076
S3	0,06639	0,04093	0,05992	0,07045	0,06123
S4	0,05749	0,09544	0,06845	0,03883	0,06056
S5	0,07011	0,04651	0,06017	0,06397	0,05632
S6	0,06179	0,08697	0,06510	0,07076	0,08408
S7	0,05751	0,05543	0,06536	0,03817	0,04620
S8	0,06023	0,04824	0,06908	0,03022	0,05003
S9	0,06006	0,07475	0,06096	0,08889	0,08163
S10	0,06886	0,04861	0,06046	0,08395	0,07504

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 4: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Elde Edilmesi

Her bir değişkenin blokuna uygun olarak pozitif ideal değerlerin maksimum değeri ve negatif ideal değerlerin minimum değerleri bulunmuştur. Bu değerler Tablo 3.70.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.70. Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Hesaplanması

A*	0,07011	0,09544	0,06908	0,08889	0,08408
A-	0,05749	0,04093	0,05453	0,03022	0,04620

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 5: Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerlerinin Uzaklığı

Pozitif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden pozitif ideal olan çözüm değerini çıkartıp karesi alınarak bulunmuştur ve bu değerler Tablo 3.71.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.71. Pozitif İdeal Olan Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si*
S1	0,00007	0,00243	0,00000	0,00249	0,00095	0,00594	0,07708
S2	0,00001	0,00103	0,00021	0,00020	0,00111	0,00257	0,05066
S3	0,00001	0,00297	0,00008	0,00034	0,00052	0,00393	0,06270
S4	0,00016	0,00000	0,00000	0,00251	0,00055	0,00322	0,05673
S5	0,00000	0,00239	0,00008	0,00062	0,00077	0,00387	0,06217
S6	0,00007	0,00007	0,00002	0,00033	0,00000	0,00049	0,02203
S7	0,00016	0,00160	0,00001	0,00257	0,00143	0,00578	0,07603
S8	0,00010	0,00223	0,00000	0,00344	0,00116	0,00693	0,08323
S9	0,00010	0,00043	0,00007	0,00000	0,00001	0,00060	0,02451
S10	0,00000	0,00219	0,00007	0,00002	0,00008	0,00237	0,04873

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Negatif ideal noktalara olan uzaklık, ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisinden negatif ideal çözüm değerlerinin çıkartılıp karesinin alınması ile oluşturulmuştur. Bu değerler Tablo 3.72.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.72. Negatif İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması

Sigorta Şirketleri/Değişkenler	Cari Oran	Nakit Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Aktif Kârlılık Oranı	Özsermaye Kârlılık Oranı	Toplam	Si-
S1	0,00002	0,00003	0,00015	0,00008	0,00005	0,00032	0,01802
S2	0,00009	0,00050	0,00000	0,00198	0,00002	0,00259	0,05090
S3	0,00008	0,00000	0,00003	0,00162	0,00023	0,00195	0,04419
S4	0,00000	0,00297	0,00019	0,00007	0,00021	0,00345	0,05869
S5	0,00016	0,00003	0,00003	0,00114	0,00010	0,00146	0,03825
S6	0,00002	0,00212	0,00011	0,00164	0,00143	0,00533	0,07300
S7	0,00000	0,00021	0,00012	0,00006	0,00000	0,00039	0,01976
S8	0,00001	0,00005	0,00021	0,00000	0,00001	0,00029	0,01694
S9	0,00001	0,00114	0,00004	0,00344	0,00126	0,00589	0,07674
S10	0,00013	0,00006	0,00004	0,00289	0,00083	0,00394	0,06279

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Adım 6: İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Çalışmanın son adımı olarak (Si-) değeri ile (Si*) değeri toplanmış çıkan sonucun (Si-) değerine oranlanması ile çalışmanın son adımı tamamlanmış hayat dışı alanda faaliyet gösteren

sigorta şirketlerinin finansal performans sıralaması yapılmıştır. İdeal çözüme göre yakınlığın hesaplanmasında kullanılan değerler Tablo 3.73.'de gösterilmekte olup elde edilen değerlere göre (S6) HDİ sigorta finansal performans sıralamasında ilk sırada yer alırken, (S8) Neova sigorta son sırada yer almıştır.

Tablo 3.73. İdeal Çözüme Göre Yakınlığın Hesaplanması

Sigorta Şirketleri	Si*	Si-	Si- + Si*	Ci*
S6	0,02203	0,07300	0,09502	0,76817
S9	0,02451	0,07674	0,10125	0,75789
S10	0,04873	0,06279	0,11152	0,56303
S4	0,05673	0,05869	0,11543	0,50850
S2	0,05066	0,05090	0,10156	0,50117
S3	0,06270	0,04419	0,10688	0,41341
S5	0,06217	0,03825	0,10042	0,38093
S7	0,07603	0,01976	0,09579	0,20629
S1	0,07708	0,01802	0,09511	0,18950
S8	0,08323	0,01694	0,10017	0,16912

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

2014-2023 döneminde tesadüfi olarak seçilmiş hayat dışı sigorta şirketleri içerisinde finansal performansı en yüksek olan (S10) Sompo sigorta on yıllık dönemde sekiz defa ilk üçte yer almıştır. Bu sıralamayı takiben (S8) Neova sigorta ve (S4) Ankara sigorta beşer yıl ilk üçte yer almıştır. En düşük finansal performans gösteren hayat dışı sigorta şirketi ise (S7) Mapfre sigorta olmuştur. Mapfre sigorta analiz döneminde altı defa son üç sırada yer alırken dört defa orta sıralarda yer aldığı görülmektedir. Tablo 3.74.'de 2014-2023 döneminde seçilmiş hayat dışı sigorta şirketlerinin finansal performans sıralamaları gösterilmektedir.

Tablo 3.74. Seçilmiş Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Finansal Performans Sıralaması (2014-2023)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
S1	5	9	7	6	3	2	2	8	8	9
S2	6	5	4	4	7	4	7	3	4	5
S3	8	7	8	9	5	5	10	9	5	6
S4	4	1	2	2	2	7	8	5	3	4
S5	7	8	9	10	8	8	9	2	2	7
S6	3	4	5	7	4	6	5	6	9	1
S7	9	6	6	5	9	9	6	10	10	8
S8	1	2	1	3	6	3	4	4	7	10
S9	10	10	10	8	10	10	1	1	1	2
S10	2	3	3	1	1	1	3	7	6	3

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Hayat dışı sigorta şirketlerinin 2014-2023 dönemi için finansal performans sıralamaları TOPSİS yöntemiyle yapılmıştır. Sigorta şirketlerinin finansal performans sıralamalarının genel olarak yıldan yıla değişiklik gösterdiği görülmektedir. Bu amaçla analizden bağımsız olarak sonucun daha iyi yorumlanabilmesi amacıyla TOPSİS yöntemine göre en iyi finansal performans göstererek birinci olan şirkete on puan, sonuncu olan şirkete ise bir puan verilerek araştırma döneminin genel değerlendirmesi yapılmıştır. Puanlama sonrası hayat dışı sigorta şirketleri için hesaplanan ortalama değer ve ortaya çıkan sıralamalar Tablo 3.75.'te gösterilmektedir.

Tablo 3.75. 2014-2023 Dönemi Seçilmiş Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Puanlama Tablosu

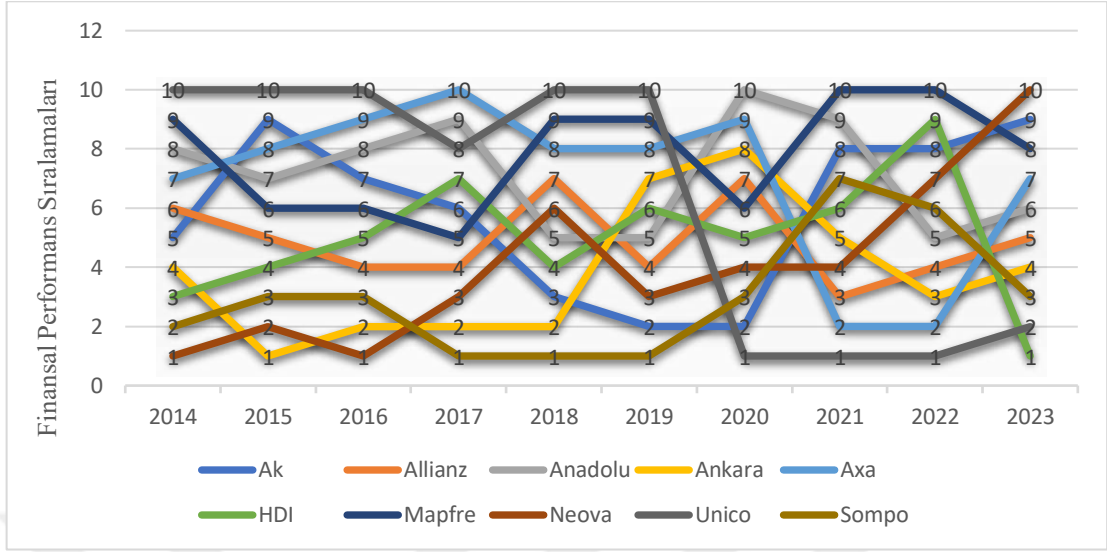
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toplam Değer	Toplam Değerin Ortalaması	Sıralama
S1	6	2	4	5	8	9	9	3	3	2	51	5,1	6
S2	5	6	7	7	4	7	4	8	7	6	61	6,1	4
S3	3	4	3	2	6	5	1	2	6	5	37	3,7	9
S4	7	10	9	9	9	4	3	6	8	7	72	7,2	2
S5	4	3	2	1	3	3	2	9	9	4	40	4	8
S6	8	7	6	4	7	5	6	5	2	10	60	6	5
S7	2	5	5	6	2	2	5	1	1	3	32	3,2	10
S8	10	9	10	8	5	8	7	7	4	1	69	6,9	3
S9	1	1	1	3	1	1	10	10	10	9	47	4,7	7
S10	9	8	8	10	10	10	8	4	5	8	80	8	1

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

2014-2023 dönemi için tesadüfi olarak seçilmiş hayat dışı sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemine göre finansal performans sıralaması en iyi performanstan en düşük performansa sırasıyla Somp, Ankara, Neova, Ak, Allianz, HDI, Unico (Aviva), Axa, Anadolu ve Mapfre sigorta şeklindedir. TOPSİS yönteminden bağımsız olarak yapılan puanlama sisteminde hayat dışı sigorta şirketlerinin finansal performans sıralamaları esas alınmıştır. Puanlama sistemine göre en iyi performans gösteren hayat dışı sigorta şirketinin Somp sigorta (S10) olduğu en düşük performansı gösteren sigorta şirketinin ise Mapfre sigorta (S7) olduğu görülmektedir. Her iki sıralama birlikte değerlendirildiğinde de finansal performans olarak ilk sırada Somp sigorta (S10) yer alırken, Mapfre sigortanın (S7) son sırada yer aldığı görülmektedir.

2014-2023 döneminde tesadüfi olarak seçilmiş hayat dışı (elementer) sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemine göre sıralamalarının değişimi Grafik 3.1.'de gösterilmektedir.

Grafik 3.1. Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin TOPSİS Yöntemine Göre Finansal Performans Sıralamalarının Değişimi (2014-2023)

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

2014-2023 dönemi genel olarak değerlendirildiğinde şirketlerin finansal performans sıralamalarının yıldan yıla değişiklik gösterdiği görülmektedir. Grafik 3.1.'de görüleceği üzere tesadüfi olarak seçilen hayat dışı sigorta şirketlerinin on yıllık dönemde bazı kırılma noktaları mevcuttur. Bu kırılma noktalarının hayat dışı sigorta şirketlerinin kendi bünyesinde yapmış olduğu değişiklikler sonucu olduğu değerlendirilmektedir. Örneğin Unico sigortanın finansal performansı 2014-2019 döneminde son sıralarda seyretmiştir. 2020 yılında ise yönetim kadrosunun değişimiyle sigorta şirketi yeniden yapılanmıştır. Şirket bünyesinde çalışanların birbirleriyle olan dayanışması, aracı ilişkileri, sunmuş olduğu ürün ve hizmetler bu şirketin performansının artmasını sağlamıştır (Sigortacı Gazetesi, 2021).

SONUÇ

Finansal bakımdan bir ülkenin güçlü olması için ekonomisinin de güçlü olması gerekir. Finans sektörünün çeşitli kolları bulunmaktadır. Finans sektörü içerisinde yer alan önemli yapı taşlarından birisi de sigorta sektörüdür. Sigortacılık sektörü, yaratmış olduğu fon kapasitesi ile ülkenin ekonomik kalkınmasına doğrudan katkı sağlamaktadır. Sigortacılık sektörünün yaratmış olduğu fonlar ülkemizde her geçen gün artmaktadır. Finansal sistem içerisinde yer alan sigorta sektörü yatırım alanında da kendini göstermektedir. Sigortacılıkla ilgili faaliyet gösteren şirketler primlerden elde ettikleri kazancın belirli bir kısmını yatırım yaparak ekonominin büyümesine katkı sağlamaktadır.

Sigorta şirketleri yapmış oldukları sözleşmeler karşısında hak etmiş oldukları primler ile ekonomik büyümeyi destekleyerek finansal sistemin istikrarına katkıda bulunmaktadır. Sigorta şirketleri aynı zamanda işletmelerin büyüüp gelişmesine de yardımcı olmaktadır. Sigorta şirketleri rizikoları transfer etmesi işleviyle işletmelere finansal anlamda da güven sağlamaktadır. Bunun neticesinde ticari işletmeler yatırım yapma ve büyüme ile ilgili daha kararlı adımlar atabilmektedirler. Sigorta sektörü, yapmış olduğu faaliyetler neticesinde ekonomik istikrara katkıda bulunmakta bu da sigorta sektörünün gerek yurt içinde gerekse uluslararası ekonomide ki öneminin artmasına yol açmaktadır.

Sigorta branşları hayat sigortaları (bireysel emeklilik sigortaları) ve hayat dışı (elementer) sigortalar olarak ikiye ayrılmaktadır. Sigorta beklenmedik olaylar karşısında birey, kurum ve kuruluşların maddi ölçülebilir değerlerini tehdit eden risklere karşı güven sağlamaktadır. Hayat dışı sigortalar tazminat sigortaları olarakta adlandırılmaktadır. Elementer branşların önemli unsurlarından biri risk kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır. Güvence altına alınan risk gerçekleştiğinde sözleşmede yazılı olan teminat dahilinde sigortacı tarafından sigortalıya ödeme yapılmaktadır.

Literatürde finansal sektörün analizle yönelik yapılan çalışmalarda farklı tekniklerin kullanıldığı ve bu çalışmaların daha çok bankacılık sektörü ile ilgili olduğu görülmektedir. Finans sektörü içerisinde önemi ve sektördeki rekabetin her geçen gün artması nedeniyle sigortacılık sektörünün performans ölçümü de önemli bir konu olarak görülmeye başlanmıştır.

Ticari işletmelerde finansal performansların belirlenmesi ve değerlendirilmesi önemli olsa da firmaların performans hesaplanmasında kullanılan oranlarında bir o kadar önemli olduğu görülmektedir. Finansal oranlar ticari işletmelerin mali durumunu ve kârlılığını değerlendirmede kullanılmaktadır. İşletmelerin finansal performansının hesaplanması ile

işletmelerin mali durumları ortaya konulmaktadır. İşletmelerin mali tablolarının incelenerek performanslarının değerlendirilmesi yatırımcılar ve analiz uzmanları tarafından tercih edilen bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sigorta şirketleri kendilerinin ve rekabette bulundukları şirketlerin finansal performanslarını değerlendirmek için verileri kontrol etmektedir. şirketlerin verileri incelendiğinde kendi performanslarının yetersiz oldukları alanda düzeltmeler yaparak finansal tablolarını iyileştirebilmektedirler. Bu sayede şirketler piyasada, rekabet ortamında başarılarını yükseltebilmektedirler. Bunu gerçekleştiren şirketlerin ise finansal performanslarını güçlendirebilmesi mümkün olabilmektedir.

Yapılan çalışmada hayat dışı (elementer) branşlarda faaliyet gösteren on sigorta şirketi tesadüfi olarak seçilmiş, 2014-2023 dönemindeki finansal verileri Türkiye Sigorta Birliği (TSB) sitesinden alınarak sigorta şirketlerinin finansal performans sıralaması yapılmıştır. Çalışmanın ilk kısmında hayat dışı sigorta şirketlerinin performans sıralamasının yapılmasında kullanılacak olan finansal performans oranları belirlenmiştir. Oranlar belirlenirken şirketlerin borç ödeme gücünü gösteren cari oran ve nakit oranı, varlıklarıyla borç ödeme gücünü gösteren finansal kaldıraç oranı ve özellikle kârlılıklarını gösteren aktif kârlılık oranı ve özsermaye kârlılık oranı kullanılmıştır. Finansal oranların belirlenip hesaplanması sonrasında TOPSİS yöntemi ile hayat dışı sigorta şirketlerinin finansal performans sıralaması yapılmıştır. TOPSİS yönteminden elde edilen finansal performans sıralaması sonuçlarına göre yıllar itibarıyla finansal performansı en etkili olandan etkisi en aza doğru sıralama şu şekildedir;

❖ 2014 yılında finansal performans açısından en etkili hayat dışı sigorta şirketi Neova sigorta olmuştur. Bu şirketi sırasıyla Sampo, HDI, Ankara, Ak, Allianz, Axa, Anadolu, Mapfre takip etmektedir. 2014 yılında finansal performans açısından son sırada yer alan şirket ise Unico (Aviva) sigortadır.

❖ 2015 yılında finansal performans açısından en etkili hayat dışı sigorta şirketi Ankara sigorta olmuştur. Neova, Sampo, HDI, Allianz, Mapfre, Anadolu, Axa ve Ak sigorta sıralamayı takip etmektedir. Finansal performans açısından 2015 yılında son sırada yer alan şirket ise Unico sigorta olarak karşımıza çıkmaktadır.

❖ 2016 yılında finansal performans açısından en etkili hayat dışı sigorta şirketi Neova sigorta olmuştur. Bu şirketi sırasıyla Ankara, Sampo, Allianz, HDI, Mapfre, Ak, Anadolu ve Axa sigorta takip etmektedir. Finansal performans açısından 2016 yılında son sırada yer alan şirket ise Unico sigortadır.

❖ 2017 yılında finansal performans açısından en etkili hayat dışı sigorta şirketi Sampo sigorta olmuştur. Ankara, Neova, Allianz, Mapfre, Ak, HDI, Unico, Anadolu sigorta sıralamayı takip etmektedir. Finansal performans açısından 2017 yılında son sırada yer alan şirket ise Axa sigortadır.

❖ 2018 yılında finansal performans açısından en etkili hayat dışı sigorta şirketi Sampo sigorta olmuştur. Ankara, Ak, HDI, Anadolu, Neova, Allianz, Axa, Mapfre sigorta sıralamayı takip etmektedir. Finansal performans açısından 2018 yılında son sırada yer alan şirket ise Unico sigortadır.

❖ 2019 yılında finansal performans açısından en etkili hayat dışı sigorta şirketi Sampo sigorta olmuştur. Bu şirketi sırasıyla Ak, Neova, Allianz, Anadolu, HDI, Ankara, Axa, Mapfre sigorta takip etmektedir. Finansal performans açısından 2019 yılında son sırada yer alan şirket ise Unico sigortadır.

❖ 2020 yılında finansal performans açısından en etkili hayat dışı sigorta şirketi Unico sigorta olmuştur. Bu şirketi sırasıyla Ak, Sampo, Neova, HDI, Mapfre, Allianz, Ankara, Axa sigorta takip etmektedir. Finansal performans açısından 2020 yılında son sırada yer alan şirket ise Anadolu sigortadır.

❖ 2021 yılında finansal performans açısından en etkili hayat dışı sigorta şirketi Unico sigorta olmuştur. Bu şirketi sırasıyla Axa, Allianz, Neova, Ankara, HDI, Sampo, Ak, Anadolu sigorta takip etmektedir. Finansal performans açısından 2021 yılında son sırada yer alan şirket ise Mapfre sigortadır.

❖ 2022 yılında finansal performans açısından en etkili hayat dışı sigorta şirketi Unico sigorta olmuş ve bu sıralamayı Axa, Ankara, Allianz, Anadolu, Sampo, Neova, Ak, HDI sigorta takip etmektedir. Finansal performans açısından 2022 yılında son sırada yer alan şirket ise Mapfre sigortadır.

❖ 2023 yılında finansal performans açısından en etkili hayat dışı sigorta şirketi HDI sigorta olmuştur. Bu şirketi sırasıyla Unico, Sampo, Ankara, Allianz, Anadolu, Axa, Mapfre, Ak sigorta takip etmektedir. Finansal performans açısından 2023 yılında son sırada yer alan şirket ise Neova sigortadır.

2014-2023 dönemi genel olarak değerlendirildiğinde, 2014 yılında finansal performans sıralamasında birinci sırada Neova sigorta yer alırken son sırada ise Unico (Aviva) sigorta, 2015 yılında birinci sırada Ankara sigorta yer alırken son sırada ise Unico sigorta, 2016 yılında birinci sırada Neova sigorta yer alırken son sırada ise Unico sigorta yer almaktadır. 2017 yılında

birinci sırada Sompo sigorta yer alırken son sırada Axa sigorta, 2018 yılında birinci sırada Sompo sigorta yer alırken son sırada Unico sigorta, 2019 yılında birinci sırada Sompo sigorta yer alırken son sırada ise Unico sigorta, 2020 yılında birinci sırada Unico sigorta yer alırken son sırada ise Anadolu sigorta yer almaktadır. 2021 yılında ilk sırada Unico sigorta yer alırken son sırada Mapfre sigorta, 2022 yılında birinci sırada Unico sigorta yer alırken son sırada Mapfre sigorta ve 2023 yılında birinci sırada HDI sigorta yer alırken son sırada ise Neova sigorta yer almıştır.

2014-2023 dönemi bir bütün olarak ele alındığında seçilmiş hayat dışı sigorta şirketlerinin TOPSİS yöntemine göre ortaya çıkan sıralamalarının yıldan yıla değişiklik gösterdiği görülmektedir. Bu sebeple TOPSİS yöntemine göre birinci olan sigorta şirketine on, son sırada yer alan sigorta şirketine ise bir puan verilmek suretiyle seçilmiş hayat dışı sigorta şirketlerinin 2014-2023 dönemi genel sıralaması yapılmıştır. Yapılan puanlama sonrası en yüksek puana sahip olan sigorta şirketi Sompo sigorta (S10) olurken bu şirketi sırasıyla Ankara sigorta (S4), Neova sigorta (S8), Allianz sigorta (S2), HDI sigorta (S6), Ak sigorta (S1), Unico sigorta (S9), Axa sigorta (S5), Anadolu sigorta (S3) ve Mapfre sigorta (S7) takip etmektedir. TOPSİS yöntemi ile puanlama sisteminden elde edilen sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde finansal performans olarak ilk sırada Sompo sigortanın (S10) yer aldığı görülmektedir. Diğer taraftan hem TOPSİS yöntemine göre hem de puanlama sistemine göre son sırada Mapfre sigorta (S7) yer almıştır.

Çalışma kapsamında 2014-2023 döneminde faaliyet gösteren rassal olarak seçilmiş hayat dışı (elementer) sigorta şirketlerinin verileri kullanılarak eşit ağırlıklandırılmalı TOPSİS yöntemiyle finansal performans sıralamaları yapılmıştır. Çalışmanın sınırlarını kullanılan çok kriterli karar verme yöntemi, araştırma dönemi ve performans kriteri sayısı oluşturmaktadır. Yapılacak sonraki çalışmalarda hayat dışı sigorta şirketlerine yönelik farklı çok kriterli karar verme yöntemleriyle şirket sayısı, araştırma dönemi ve kriter sayısı değiştirilerek yeni değerlendirmeler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, M.** (2003). Tarımsal İşletmelerde Finansal Performans Analizi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (20), 21-37.
- Acar, M.** (2019). Finansal Performansın Belirlenmesinde ve Sıralanmasında TOPSİS Çok Kriterli Karar Verme Yönteminin Kullanılması: BIST Sigorta Şirketleri Uygulaması. *Finansal Çalışmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 11(21), 136-162.
- Akay, H.** (2001). *Hayat Sigorta Şirketlerinde Hesap İşleri Düzeni*. Türkmen Kitabevi.
- Akbay, O. S.** (2010). Sigortacılık, Ferudun Kaya (Ed.), *Dünya 'da ve Türkiye 'de Sigortacılığın Tarihçesi*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, s. 41-47.
- Akbay, O. S.** (2020). Sigortacılık, Ferudun Kaya (Ed.), *Dünya 'da ve Türkiye 'de Sigortacılığın Tarihçesi*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, s. 75-95.
- Akbulut, O. Y., & Gümüşkaya, T.** (2022). Hayat Dışı Sigorta Sektöründe Finansal Performansın Bütünleşik AHP-SV ve MAIRCA Yöntemleri ile Analizi. *Third Sector Social Economic Review*, 57(3), 2426-2448.
- Akdere, İ.** (2018). *Geleceğin Sigorta*. Trend Yayınevi.
- Akdoğan, N. & Tenker, N.** (2006). Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri. Gazi Kitabevi.
- Akgül, Y.** (2020). Şirket Büyüklüğünün Aktif Kârlılığı Üzerindeki Etkisi: Türk Sigortacılık Sektöründen Kanıtlar. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(39), 993-1006.
- Akgül, Y., Çamlıbel, F., & Çamlıbel, S.** (2021). Hayat Dışı Sigorta Sektöründe Kârı Etkileyen Firma İçi Faktörlerin İncelenmesi: Bulanık Hedef Programlama Örneği. *Ekonomi Politika ve Finans Çalışmaları Dergisi*, 6(2), 332-355.
- Akın, F.** (2018). Sigortacılığa Giriş, Faruk Akın (Ed.), *Bireysel Emeklilik Sistemi ve Otomatik Katılım*, Ekin Yayınevi, Bursa, s. 191-210.
- Akın, F.** (2018). Sigortacılığa Giriş, Faruk Akın (Ed.), *Sigortanın Genel Prensipleri ve İşlevleri*, Ekin Yayınevi, Bursa, s. 35-52.
- Akıncı, N. & Erdoğan, N.** (1995). Finansal Tablolar ve Analizi. Barış Yayınları.
- Akkoyun, V.** (2017). *Banka Sigortacılığı Uygulamaları (Bankasürans) ve Türkiye 'de Bankasürans Analizi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.

Akpınar, Ö. (2017). Sigorta Sektöründe Pazarlama Süreci: Acentelerin Rolü ve Önemi. *Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 1.

Akpınar, Ö., & Yıldız, A. (2018). Küresel Ekonomik Krizin Sigortacılık Sektörüne Etkisi ve Kriz Sonrası Hayat Dışı Sigortacılık Sektörü Performans Analizi (2007-2016). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (39), 263-282.

Aktas, M. (2008). İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında Hisse Senedi Getirilileri ile İlişkili Olan Finansal Oranların Araştırılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 37(2), 137-150.

Akyüz, Y., & Kaya, Z. (2013). Türkiye'de Hayat Dışı ve Hayat/Emeklilik Sigorta Sektörünün Finansal Performans Analiz ve Değerlendirilmesi. *Sosyal Ekonomik Çalışmalar Dergisi*, 13(26), 355-371.

Altan, İ. M., & Yıldırım, M. (2019). Sigorta Sektörünün Hayat Dışı Branşının Finansal ve Teknik Performanslarının Analizi. *Uluslararası Afro-Avrasya Çalışmaları Dergisi*, 4(7), 36-46.

Altundal, V. (2018) Sigortacılığa Giriş, Faruk Akın (Ed.), *Sigorta Sözleşmesi ve Sözleşmede Kullanılan Belgeler*, Ekin Yayınevi, Bursa, s. 72-92.

Anabilgi Anadolu Üniversitesi. *Piyasa Performans Oranı*. [Erişim: 05.02.2024, <https://anabilgi.anadolu.edu.tr/?contentId=97211>]

Arat, M. E., Çetin, A. & Keleş, E. (2018). İşletmelerde Finansal Analiz ve Uygulamaları. Beta Yayınevi.

Aydın, N. (2018). Finansal Yönetim I, Güven Sevil & Mehmet Başar (Ed.), *Finansal Analiz*, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, s. 88-117

Aydın, S., & Balsever, S. (2018). Sigorta Acentelerinin Ücret Hakkı. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Çalışmaları Dergisi*, 24(2), 1019-1044.

Bahar, E. (2020). Sigortacılık, Ferudun Kaya (Ed.), *Broker*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, s. 679-720.

Banton, C. (2022). *Bancassurance*. [Erişim: 13.04.2023, <https://www.investopedia.com/terms/b/bancassurance.asp>]

Barlas, N. (2011). Afet Sigortaları Kanunu'na Göre Zorunlu Deprem Sigortası Sözleşmesinin Tarafları. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(3-4), 113-156.

- Baskıcı, M.** (2002). Osmanlı Anadolu'sunda Sigorta Piyasası: 1860-1918. *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 6-7.
- Baştürk, H. F.** (2013). Hayat Dışı Sigortalar, Aslı Afşar (Ed.), *Yangın ve Doğal Afet Sigortaları*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Ankara, s. 2-31.
- Baştürk, Hayırsever, F., Çakmak, D., & Demirtaş, B.** (2017). Sigortacılığa Giriş. Bankacılık Akademisi Yayınları.
- Bayramoğlu, M. F., & Başarır, Ç.** (2016). Borsa İstanbul'da işlem gören sigorta şirketlerinin karşılaştırmalı finansal performans analizi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(4), 135-144.
- Bektaş, S.** (2022). Türk sigorta sektörünün 2002-2021 dönemi için MEREC, LOPCOW, COCOSO, EDAS ÇKKV yöntemleri ile performansının değerlendirilmesi. *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi*, 16(2), 247-283.
- Bilici, N.** (2019). Turizm Sektöründe Özsermaye Kârlılığının Değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (82), 41-54.
- Bilici, N.** (2019). Turizm Sektörünün Finansal Performansının Oran Analizi ve TOPSİS Yöntemiyle Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 173-194.
- Birgili, E., & Düzer, M.** (2010). Finansal Analizde Kullanılan Oranlar ve Firma Değeri İlişkisi: İMKB'de Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (46), 74-83.
- Bölükbaşı, G. A., & Pamukçu, E. B.** (2009). Sigortanın Temel Prensipleri. Türkmen Kitabevi.
- Budak, S.** (2022). Doğal Afetler ve Sigortacılık İlişkisinin Ekonomik Bakımdan İncelenmesi. *3. Uluslararası Afet Yönetimi Kongresi*, 270-291.
- Bülbül, S. E., & Köse, A.** (2016). Türk Sigorta Sektörünün PROMETHEE Yöntemi ile Finansal Performans Analizi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 38(1), 187-210.
- Canbaş, S., Doğukanlı, H., & Düzakın, H.** (2004). Tobin Q Oranı ve Günümüzde İşletme Kararları Açısından Önemi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 57-73.
- Çabuk, A. & Lazol, İ.** (2005). Mali Tablolar Analizi. Nobel Yayınevi.

- Çabuk, A.** (2019). Finansal Tablolar Analizi, Saime Önce (Ed.), *Finansal Analiz Teknikleri*. Anadolu Üniversitesi Yayınevi, Eskişehir, s. 46-79.
- Çakar, R., & Yıldırım, İ.** (2015). Türkiye’de Sigorta Dağıtım Kanalları ve Sigorta Acentelerinin Sorunlarına Yönelik Bir Çalışma. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 51, 424-435.
- Çakır, T.** (2013). Hayat Dışı Sigortalar, Aslı Afşar (Ed.), *Genel Zararlar ve Mühendislik Sigortaları*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Ankara, s. 96-127.
- Çalışkan, Y.** (2021). Uluslararası Satımda 2020 Incoterms Kuralları ve Hasarın Geçışı. *Public And Private International Law Bulletin*, 41(1), 231-259.
- Çelik, C., Aladağ, Z., & Alkan, A.** (2023). Veri Madenciliği ve Stok Tutma Süresi Teknikleri ile Depolar İçin Dinamik Ürün Analizi Modelinin Geliştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 29(2), 172-182.
- Çipil, M.** (2019). *Sigortacılık ve Risk Yönetimi*. Seçkin Yayıncılık.
- Dalkılıç, N.** (2014). Risk Yönetimi ve Sigortacılık, Erdem Kırkbeşoğlu (Ed.), *Sigorta Gereksinimi ve Sigortalabilirlik*, Gazi Kitabevi, Ankara, s. 55-74.
- Daloğlu, P.** (2020). Entellektüel Sermaye Unsurlarının Kârlılık Üzerine Etkisi. *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 3(1), 1-12.
- Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK)** (2012). *Doğal Afet Sigorta Kurumunun Görevleri*. [Erişim: 20.12.2022, <https://dask.gov.tr/tr/kanun>]
- Dorfman, S. M.,** (1991). *Indroduction to Risk Managament and Insurance*. Prentice Hall.
- Duygulu, E.** (2012). *Sigorta İşletmeciliği*. Detay Yayıncılık.
- Ekinci, M.** (2021). Güncel Finansal Yönetim Yaklaşımları, (Ed.) Ömer Faruk Aslan& Bahattin Erden, *Finansal Tablolar ve Analiz; Bir Firmanın Örnek Oran Analizi*, Efe Akademi Yayınları, İstanbul, s.31-54.
- Elitaş, C., Eleren, A., Yıldız, F., & Doğan, M.** (2012). Gri İlişkisel Analiz ile Sigorta Şirketlerinin Performanslarının Belirlenmesi, 16. *Finans Sempozyumu*, 10-13 Ekim, Erzurum.
- Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM)** (2023). *Bireysel Emeklilikte Devlet Katkısı*. [Erişim: 04.05.2023, <https://www.egm.org.tr/>]

Emircan, M., & Kaya, E. Ö. (2023). Türkiye’de Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Finansal Sağlamlığının CAMELS Modeli ile Analizi. *Journal Of Banking And Financial Research*, 10(2), 143-165.

Erdal, F. & Erdal, L. (2015). Bankacılık ve Sigortacılığa Giriş, Metin Toprak ve Metin Coşkun (Ed.), *Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi, Doğal Afet Sigortaları Kurumu*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, s. 140-175.

Erdal, F., & Erdal, L. (2012). Bankacılık ve Sigortacılığa Giriş, Metin Toprak ve Metin Coşkun (Ed.), *Azami Tazminat*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, s. 140-175.

Erkök, B. & Yıldırım, S. (2019). Alacak Sigortasında Reasürans Uygulamaları. *Bankacılar Dergisi*, 108, 79-96.

Ersoy, B. (2018). Sigortacılığa Giriş, Faruk Akın (Ed.), *Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi*, Ekin Yayınevi, Bursa, s. 53-69.

Esen, Ö. M. (2015). Muhasebe Enstitüsü, Göksel Yücel (Ed.), *Hisse Başına Kâr (Kazanç)*. Extra Fikir Reklamevi, İstanbul, s.181-208.

Güdelci, E. N. (2016). İşletme Düzeyinde Çalışma Sermayesi ve Kârlılık İlişkisi-BİST’de Faaliyet Gösteren Gübre İşletmeleri Üzerine Bir Çalışma. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6(2/1), 183-192.

Gülcemal, T., İzci, A. Ç., & Taşcı, M. Z. (2023). BİST 100’de İşlem Gören Sigorta Şirketlerinin CRITIC COCOSO Yöntemiyle Performans Analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (97), 63-78.

Gümüş, F., & Uzekmek, F. (2019). Yangın Sigortası Risk ve Prim Hesaplaması Üzerine Bir Uygulama. *Journal Of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 5(1), 269-297.

Gümüş, U. T., Şakar, Z., AKKIN, G., & Şahin, M. (2017). Finansal Analizde Kullanılan Oranlar ve Firma Değer İlişkisi: BİST’de İşlem Gören Çimento Firmaları Üzerine Bir Analiz. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(16), 1-23.

Güvel, E. A., & Güvel, A. Ö. (2004). *Sigortacılık*. Seçkin Yayıncılık.

Güvel, E. A., & Güvel, A. Ö. (2010). *Sigortacılık*, Seçkin Yayıncılık.

Güvence Hesabı (2023). *01.01.2023 Tarihinden İtibaren Trafik Sigortasının Teminat Limitleri*.

[Erişim:

15.05.2023,

https://www.guvencehesabi.org.tr/source/Teminatlar/TrafikTarife2022_2023V2.pdf]

Harrington E. S., & Niehaus R. G., (1999). *Risk Management and Insurance*. McGraw-Hill International Editions.

HDI Sigorta (2006). *Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartları*. [Erişim: 01.05.2023, <https://www.hdisigorta.com.tr/Upload/document/68988189-af74-4ade-b34d-a813eef4467b.pdf>]

Incoterms (2024). *Incoterms Nedir*. [Erişim: 27.02.2024, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Incoterms>]

Işık, Ö. (2022). AHP, CRITIC ve WEDBA Yöntemlerini İçeren Entegre Bir ÇKKV Modeli ile Axa Sigorta Şirketinin Finansal Performansının Analizi. *Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi*, 5(2), 892-908.

İç, Y. T. (2020). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri MS Excel Çözümlü Uygulamalar, Mehmet Kabak& Yetkin Çınar (Ed.), Covid-19 Yayılımının Ülke Bazında Etkilerinin Analizine Yönelik Bir TOPSİS Modeli, Atlas Akademik Basım Yayım Dağıtım Tic. LTD. ŞTİ., Ankara, s. 123-141.

İnneci, A. (2013). Bireysel Emeklilik Sisteminde Yapılan Yeni Düzenlemeler ve Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 105-120.

İskenderoğlu, Ö., Karadeniz, E., & Atioğlu, E. (2012). Türk Bankacılık Sektöründe Büyüme, Büyüklük ve Sermaye Yapısı Kararlarının Kârlılığa Etkisinin Analizi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(1), 291-311.

İslatince, N. (2013). Hayat Dışı Sigortalar, Aslı Afşar (Ed.), *Kara Araçları ve Kaza Sigortaları ve Kredi, Finansal Kayıplar, Hukuksal Koruma ve Tarım Sigortaları*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Ankara, s.32-61& 62-95& 158-199.

Karacan, İ. A. (1994). *Sigortacılık ve Sigorta Şirketleri*. Bağlam Yayıncılık.

Karaçay, Ş. (2021). *Borsa İstanbul (BIST)'da İşlem Gören Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin 2015-2019 Dönemine Ait Verilerinin Finansal Oran Analizleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karadeniz, E., Koşan, L., & Uzpak, B. D. (2016). Türkiye’de En Yüksek Satış Gelirine Sahip 20 Şirketin Satış Geliri ve Kârlılık Performansının Karşılaştırmalı Analizi. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 16(48), 45-58.

- Karagöz, Y., Demir, M., & Günel, Y.** (2019). Araç Kasko Sigortası Yaptırırken Şirket Seçimini Etkileyen Faktörlerin Tespitine Yönelik Ölçek Geliştirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(42), 227-254.
- Karaman, D.** (2010). Sigortacılık, Ferudun Kaya (Ed.), *Sigortanın Genel İlkeleri*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, s. 15-24.
- Karaman, D.** (2020). Sigortacılık, Ferudun Kaya (Ed.), *1. Bölüm Sigorta ve Sigortacılığa Giriş, 2. Bölüm Sigortanın Genel İlkeleri, 4. Bölüm Sigortanın Temel Kavramları*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, s. 1-73.
- Kartal T. M.** (2017). *Finansal Yönetim, Sermaye Yapısı*, Seçkin Yayınevi, Ankara, s. 423-448.
- Kaya, F.** (2020). Sigortacılık, Ferudun Kaya (Ed.), *Türkiye’de Uygulanan Sigorta Türleri (Branşları)*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, s. 327-559.
- Kaya, F., & Kahya, M.** (2017). *Sigorta ve Sigortacılık*. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Kılağız, Y., Baran, A., & Ulusu, İ.** (2006). Deprem Sigortası Primi Hesaplamasında Kullanılmak Üzere Geliştirilmiş Deprem Hasar Görebilirlik Riski Bulan Bir Bulanık Uzman Sistem Tasarımı. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(2), 239-253.
- Koca, G., & Bingöl, M. S.** (2022). Hayat-Dışı Sigorta Şirketlerinin Performanslarının CRITIC Tabanlı MARCOS Yöntemi ile Değerlendirilmesi. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 70-83.
- Korkmaz, H.** (1993). Asansör Kazalarında Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk Sigortasının Genel Şartları. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(6), 427-455.
- Korkmaz, T., Uygurtürk, H., Gökbulut, R., & Güğərçin, G.** (2008). İMKB’de İşlem Gören Çimento İşletmelerinin Varlık Performansına Etki Eden Finansal Faktörlerin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 25(2), 565-587.
- Köse, A., & Dikme, B.** (2021). Türk Sigorta Sektöründe Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren Şirketlerin Performanslarının Değerlendirilmesi. *Finansal Çalışmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 13(24), 171-188.
- Kubilay, H.** (2014). Education Of Insurance Agent Technical Personnel In Turkey. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), 1-21.

- Kula, V., Kandemir, T., & Baykut, E.** (2016). Borsa İstanbul'da İşlem Gören Sigorta ve BES Şirketlerinin Finansal Performansının Gri İlişkisel Analiz Yöntemi ile İncelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 37-53.
- Mandić, K., Delibašić, B., Knežević, S., & Benković, S.** (2017). Analysis of The Efficiency of Insurance Companies in Serbia Using The Fuzzy AHP and TOPSIS Methods. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 30(1), 550-565.
- Memiş, T.** (2001). *Yangın Sigortasında Riziko*. Seçkin Yayıncılık.
- Memiş, T.** (2012). Güvence Hesabının Taşımının 100 Km. Altında Olması Nedeniyle Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Kapsamında Ödeme Yapmayı Reddetmesi Hukuka Uygun Mudur, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(1), 120-150.
- Meral, H. & Arıcan, E.** (2020). Bireysel Emeklilik Sistemine Otomatik Katılım: Türkiye İçin Bir Uygulama, *Finansal Çalışmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 12(22), 190-212.
- Milli Reasürans** (2011). Milli Reasürans Tarihçe. [Erişim: 4.11.2022, <https://www.millire.com/Tarihce.html>]
- Narbay, Ş., & Güllüce, M. A.** (2016). Türk Hukukunda Sigorta Acenteleri. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Çalışmaları Dergisi*, 22(3), 1963-2005.
- Nargelecekenler, M.** (2011). Hisse Senedi Fiyatları ve Fiyat/Kazanç Oranı İlişkisi: Panel Verilerle Sektörel Bir Analiz. *Business And Economics Research Journal*, 2(2), 165-184.
- Nomer, H.** (2011). Halefiyet ile Rücu Hakkı Arasındaki İlişki, Özellikle Sosyal Sigortalar ile Özel Sigortaların Rücu Hakları Bakımından Halefiyetin Rolü. *Journal Of Istanbul University Law Faculty*, 55(3), 243-260.
- Odabaşoğlu, Ş.** (2019). Havayolu İşletmelerinde Entelektüel Sermayenin Piyasa Değeri-Defter Değeri Oranına Etkileri. *Journal Of Aviation Research*, 1(1), 1-23.
- Orhaner, E.** (2013). *Sigortacılık*. Siyasal Kitabevi.
- Ölmez, F.** (2016). İşveren Sorumluluk Sigortası. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Çalışmaları Dergisi*, 22(3), 2131-2149.
- Ömürbek, N., & Özcan, A.** (2016). BİST'de İşlem Gören Sigorta Şirketlerinin MULTIMOORA Yöntemiyle Performans Ölçümü. *Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi*, 1(2), 64-75.

Ömürbek, N., & Özcan, A. (2016). BİST’de İşlem Gören Sigorta Şirketlerinin MULTIMOORA Yöntemiyle Performans Ölçümü. *Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi*, 1(2), 64-75.

Özbolat, M. (2004). *Türkiye’de Hayat Sigortaları & Bireysel Emeklilik Sistemi*. Detay Yayıncılık.

Özbolat, M. (2008). *Temel Sigortacılık*. Seçkin Yayıncılık.

Özbolat, M. (2020). *Temel Sigortacılık*. Seçkin Yayıncılık.

Özcan, H. (2020). Yolcuların Seyahat Sigortası Satın Alma Şekilleri Üzerine Bir Çalışma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39, 91-104.

Özdamar, M. (2008). Sigorta Brokeri ve Hukukî Niteliği, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 57(3), 525-560.

Özgülbaş, N. (2006). Türkiye’de Kamu Hastanelerinin Finansal Durum Değerlendirmede Kullanılabilecekleri Bir Yöntem: Trend Analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (29), 129-139.

Özkan, E. (2020). Sigortacılık, Ferudun Kaya (Ed.), *Sigortacılık, Reasürans*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, s. 97-261.

Özkan, M. (1998). *Sigorta İşlemleri ve Muhasebesi*. Bilim Teknik Yayınevi.

Pehlivan, E., & Akpınar, Ö. (2022). Türk Sigorta Sektöründe Faaliyet Gösteren Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Performans Değerlendirmesine Yönelik Ampirik Bir Uygulama. *Öneri Dergisi*, 17(58), 516-548.

Peker, İ., & Baki, B. (2011). Gri İlişkisel Analiz Yöntemiyle Türk Sigortacılık Sektöründe Performans Ölçümü. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (7), 1-17.

Perçin, S., & Sönmez, Ö. (2018). Bütünleşik Entropi Ağırlık ve TOPSİS Yöntemleri Kullanılarak Türk Sigorta Şirketlerinin Performansının Ölçülmesi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 565-582.

Polat, A. (2018). Sigortacılığa Giriş, Faruk Akın (Ed.), *Risk Yönetimi ve Sigortacılık, Temel Sigortacılık Kavramları ve Sigortacılık*, Ekin Yayınevi, Bursa, s. 1-34.

Resmî Gazete (2023). *Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Tarife Uygulama Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*. [Erişim: 16.05.2023, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/04/20230404-2.htm>]

- Rubin, H.** (1995). *Dictinory of Insurance Terms*. Barron's Educational Series.
- Saka, E.** (2017). Türkiye’de Sigortacılık Faaliyetleri ve Bankasürans. *Bankacılık ve Sermaye Piyasası Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 33-52.
- Saraç, M.** (2012). *Finansal Yönetim*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Ders Notları.
- Savi, Zehra, F.** (2020). Sigortacılık, Ferudun Kaya (Ed.), *Türk Sigortacılık Sektöründe Kurum ve Kuruluşlar*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, s. 115-141.
- Seyfullahoğulları, Ç. A., Özpek, H. B., & Demirhan, B.** (2017). Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sistemi ve Otomatik Katılımın Sisteme Katkıları Açısından Değerlendirilmesi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(14), 105-131.
- Sigortacı Gazetesi** (2021). Unico Sigorta 2020 Yılında 745 Milyon TL Brüt Prim Üretti. [Erişim: 07.12.2024, <https://sigortacigazetesi.com.tr/unico-sigorta-2020-yilinda-745-milyon-tl-brut-prim-uretti/>]
- Sigortacı Gazetesi** (2023). *Zorunlu Trafik Sigortasında Yeni Dönem Başlıyor*. [Erişim: 01.05.2023, <https://sigortacigazetesi.com.tr/zorunlu-trafik-sigortasinda-yeni-donem-basliyor/>]
- Sigortacılık Eğitim Merkezi (SEGEM)** (2012). *Sigorta Acenteleri Teknik Personel Eğitim Programı*. [Erişim: 28.10.2022, https://www.segem.org.tr/Acente/acenteders_2208.pdf]
- Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDĐK)** (2020). *Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu*. [Erişim: 1.11.2022, <https://www.seddk.gov.tr/tr>]
- Sümer, H., & Perek, A.** (2013). Bilançolarda Cari Oranın Önemi ve Hesaplanması. *Journal Of Accounting and Taxation Studies*, 6(1), 47-62.
- Şahin, C.** (2018). Sigortacılığa Giriş, Faruk Akın (Ed.), *Sigorta Branşları*, Ekin Yayınevi, Bursa, s. 165-190.
- Şahin, Y. & Pehlivan, A.** (2007). Doğal Afet Risklerini Paylaşma Aracı Olarak “Deprem Sigortası”. *Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Afet Sempozyumu*, 5(7), s. 443-451.
- Şentürk, F. K., & Eker, H. A.** (2017). Algılanan Hizmet Kalitesinin Müşteri Sadakati Üzerine Etkisi: Kasko Sigorta Müşterileri Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 1(1), 54-74.

Terzioğlu, O. (2018). Sigortacılığa Giriş, Faruk Akın (Ed.), *Reasürans*, Ekin Yayınevi, Bursa, s. 143-163.

Tetik, N. & Albulut. İ. İ. (2023). Kahramanmaraş Merkezli Depremler Sonrası İçin Akademik Öneriler, Musa Öztürk & Mustafa Kırca (Ed.), *6 Şubat 2023'te Yaşanan Deprem Ekonomik ve Finansal Etkileri: İhracat Üzerinden Bir İnceleme*, Özgür Yayınları, Gaziantep, s. 93-103.

Tobin, J., & Brainard, W. (1990). On Crotty's critique of q-theory. *Journal of Post Keynesian Economics*, 12(4), 543-549.

Toraman, C., & Sönmez, A. R. (2021). Çalışma Sermayesi Bileşenlerinin Sektörel Ortalamalar Üzerindeki Etkisi: İmalat Sektörü Üzerine Bir Uygulama. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (68), 384-396.

Tsai, H. Y. Huang, B. H. & Wang, A. S. (2008). Combining ANP and TOPSİS Concepts For Evaluation The Performance Of Property-Liability Insurance Companies, *The Journal Of Grey System*, (1), 65-78.

Tunay, N. (2014). Türkiye'de Bankasürans Uygulamaları ve Türk Banka ve Sigorta Sektörüne Dinamik Etkileri. *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi*, 8(1), 35-62.

Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği. (2023). *Esas Faaliyet Kârı*. [Erişim: 08.03.2024, <https://tspb.org.tr/yatirimcisoszlugu/esas-faaliyet-kari/>]

Türkiye Sigorta Birliği (1993). *Yangın Sigortası Genel Şartları*. [Erişim: 17.05.2023, https://www.tsb.org.tr/media/attachments/Yang%C4%B1n_Sigortas%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf]

Türkiye Sigorta Birliği (2006a). *Cam Kırılmasına Karşı Sigorta Genel Şartları*. [Erişim: 22.05.2023, https://www.tsb.org.tr/media/attachments/Cam_K%C4%B1r%C4%B1lmas%C4%B1na_Kars%C4%B1_Sigorta_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf]

Türkiye Sigorta Birliği (2006b). *Montaj Sigortaları Genel Şartları*. [Erişim: 22.05.2023, https://www.tsb.org.tr/media/attachments/Montaj_Sigortalar%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf]

Türkiye Sigorta Birliği (2006c). *Elektronik Cihaz Sigortaları Genel Şartları*. [Erişim: 22.05.2023, https://www.tsb.org.tr/media/attachments/Elektronik_Cihaz_Sigortalar%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf]

Türkiye Sigorta Birliği (2006ç). *Sera Sigortası Genel Şartları*. [Erişim: 22.05.2023, https://www.tsb.org.tr/media/attachments/Sera_Sigortas%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf]

Türkiye Sigorta Birliği (2006d). *Hayvan Hayat Sigortası Genel Şartları*. [Erişim: 22.05.2023, https://www.tsb.org.tr/media/attachments/Hayvan_Hayat_Sigortas%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf]

Türkiye Sigorta Birliği (2006e). *Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Genel Şartları*. [Erişim: 22.05.2023, https://www.tsb.org.tr/media/attachments/Kumes_Hayvanlar%C4%B1_Hayat_Sigortas%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf]

Türkiye Sigorta Birliği (2007). *Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları*. [Erişim: 23.05.2023, https://tsb.org.tr/media/attachments/K%C4%B1y%C4%B1_Tesisleri_Deniz_Kirliligi_Zorunlu_Mali_Sorumluluk_Sigortas%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf]

Türkiye Sigorta Birliği (2008). *Borç Ödeme Sigortası Genel Şartları* [Erişim: 20.05.2023, https://www.tsb.org.tr/media/attachments/Borc_Odeme_Sigortas%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf]

Türkiye Sigorta Birliği (2009). *İnşaat Sigortası Genel Şartları* (Bütün Riskler). [Erişim: 22.05.2023, https://www.tsb.org.tr/media/attachments/Insaat_Sigortas%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf]

Türkiye Sigorta Birliği (2014-2023). *Sigorta Şirketlerinin Mali Tablolar ve İstatistikleri*. [Erişim: 15.07.2024, <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistik/finansal-tablolar/sirket-bazinda-mali-ve-teknik-tablolar>]

Türkiye Sigorta Birliği (2017). *Kefalet Sigortası Genel Şartları* [Erişim: 30.05.2023, https://www.tsb.org.tr/media/attachments/Kefalet_Sigortas%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf]

Türkiye Sigorta Birliği (TSB) (2012). *Türkiye Sigorta Birliği*. [Erişim: 4.11.2022, <https://tsb.org.tr/tr/hakkimizda-1>]

- Uluyol, O., Lebe, F., & Akbaş, Y. E.** (2014). Firmaların Finansal Kaldıraç Oranları ile Öz Sermaye Kârlılığı Arasındaki İlişki: Hisseleri Borsa İstanbul (BİST)'da İşlem Gören Şirketler Üzerinde Sektörler Bazında Bir Çalışma. *İşletme Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 70-89.
- Uralcan, Ş.** (2011a). *Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi*. Hiperlink Yayınları.
- Uralcan, Ş.** (2011b). Sigortacılık Uygulamaları, Ahmet Özmen (Ed.), *Risklerin Yasalara ve Ahlakla Aykırı Olamaması*, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, s. 8-18.
- Ünal, E. A.** (2019). Bütünleşik Entropi ve EDAS Yöntemleri Kullanılarak BİST Sigorta Şirketlerinin Performansının Ölçülmesi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Çalışmalar Dergisi*, 4(4), 555-566.
- Vaughan J. E., & Vaughan, T.** (2008). *Fundamentals of Risk and Insurance*. John Wiley & Sons, Inc.
- Yayar, R., & Daşcı, A.** (2019). Kasko Sigortası Tercihini Etkileyen Faktörler: Kars İli Örneği. *Bankacılık ve Sigortacılık Çalışmaları Dergisi*, (13), 8-21.
- Yayla, Ş. O.** (2019). Sigortacılık ve Türkiye'de Sigorta Sektörünün Durumu. *Liberal Düşünce Dergisi*, 24(94), 107-125.
- Yazıcı, S.** (1995). *Türkiye 'de Tarım Sigortasının Önemi ve Geliştirme Yolları*. Milli Reasürans.
- Yılmaz, G.** (2018). Sigorta Şirketleri ile Yapılan İbra Sözleşmelerinin Karayolları Trafik Kanunu M. 111/2 Uyarınca İptali, *İzmir Barosu Dergisi*, 83(1), 59-86.
- Yurdakul, M., & İç, Y.** (2003). Türk Otomotiv Firmalarının Performans Ölçümü ve Analizine Yönelik TOPSİS Yöntemini Kullanan Bir Örnek Çalışma. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 18(1), 1-18.
- Yücel, B.** (2005). Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı Üzerine Düşünceler. *Maliye Dergisi*, 149, 124-138.
- Yücel, S., & Durak, İ.** (2021). COVID-19'un BIST İmalat Sektörü Firmalarına Olan Finansal Etkilerinin Finansal Oranlar ve İstatistiksel Tekniklerle İncelenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (90), 101-126.

EKLER

EK-1: 2014 YILI SEÇİLMİŞ HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİ VERİLERİ

Sigorta Şirketleri	Cari Varlık	Nakit ve Benzeri Varlık	Kısa Vadeli Borçlar	Özsermaye	Toplam Borç	Toplam Varlık	Net Kâr
S1	1.596.964.720,00	819.757.469,00	1.106.586.407,00	507.980.900,00	1.149.948.998,00	1.657.929.898,00	30.607.482,00
S2	4.068.390.039,00	1.472.139.944,00	2.911.277.735,00	1.336.249.913,00	2.984.303.486,00	4.320.553.399,00	284.258.888,00
S3	3.263.740.662,00	1.606.048.714,00	2.672.676.821,00	1.019.833.212,00	2.753.557.573,00	3.773.390.785,00	71.559.946,00
S4	277.258.448,00	208.419.503,00	220.677.444,00	54.236.192,00	225.582.456,00	279.818.648,00	4.635.907,00
S5	4.522.953.745,00	1.368.760.025,00	3.281.224.316,00	1.312.157.251,00	3.354.391.122,00	4.666.548.373,00	267.302.910,00
S6	738.024.586,00	535.176.364,00	481.791.220,00	257.910.457,00	491.765.833,00	749.676.290,00	28.407.398,00
S7	1.694.150.209,00	574.173.361,00	1.146.173.822,00	581.523.862,00	1.178.819.007,00	1.760.342.869,00	47.998.255,00
S8	364.067.894,00	256.611.450,00	279.774.837,00	87.439.122,00	280.174.495,00	367.613.617,00	19.387.403,00
S9	431.548.201,00	313.301.107,00	397.035.833,00	7.108.354,00	428.939.038,00	436.047.392,00	-114.226.527,00
S10	825.468.836,00	550.717.185,00	577.296.101,00	251.136.425,00	596.989.897,00	848.126.322,00	39.536.089,00

EK-2: 2015 YILI SEÇİLMİŞ HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİ VERİLERİ

Sigorta Şirketleri	Cari Varlık	Nakit ve Benzeri Varlık	Kısa Vadeli Borçlar	Özsermaye	Toplam Borç	Toplam Varlık	Net Kâr
S1	1.789.636.261,00	551.303.764,00	1.492.036.475,00	348.639.711,00	1.549.032.853,00	1.897.672.564,00	-135.945.560,00
S2	4.812.129.334,00	1.372.098.992,00	4.046.485.964,00	1.400.720.502,00	4.129.878.031,00	5.530.598.533,00	233.322.815,00
S3	4.228.734.485,00	2.304.904.212,00	3.581.158.515,00	1.201.893.043,00	3.685.651.932,00	4.887.544.975,00	63.806.242,00
S4	322.345.810,00	248.320.045,00	256.098.764,00	66.857.448,00	260.830.992,00	327.688.440,00	12.309.385,00
S5	4.630.418.457,00	982.865.348,00	3.872.193.096,00	919.216.453,00	3.968.772.343,00	4.887.988.796,00	-280.315.868,00
S6	919.918.647,00	649.790.888,00	638.884.607,00	291.065.697,00	650.696.605,00	941.762.302,00	17.332.397,00
S7	2.111.945.053,00	1.035.542.462,00	1.702.873.987,00	586.670.740,00	1.746.810.139,00	2.333.480.879,00	32.816.871,00
S8	532.274.870,00	382.675.804,00	433.869.660,00	101.900.459,00	434.350.235,00	536.250.694,00	12.344.621,00
S9	401.918.775,00	326.364.201,00	400.934.161,00	25.214.121,00	437.463.865,00	462.677.986,00	-32.796.072,00
S10	1.201.830.065,00	849.346.419,00	922.485.094,00	278.220.893,00	946.736.073,00	1.224.956.966,00	27.191.911,00

EK-3: 2016 YILI SEÇİLMİŞ HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİ VERİLERİ

Sigorta Şirketleri	Cari Varlık	Nakit ve Benzeri Varlık	Kısa Vadeli Borçlar	Özsermaye	Toplam Borç	Toplam Varlık	Net Kâr
S1	1.984.085.683,00	481.198.544,00	1.608.771.866,00	402.843.591,00	1.676.339.738,00	2.079.183.329,00	48.167.276,00
S2	6.646.083.528,00	2.139.904.493,00	5.629.895.563,00	1.642.056.916,00	5.739.477.082,00	7.381.533.998,00	376.155.631,00
S3	5.362.653.688,00	3.217.463.826,00	4.616.498.865,00	1.223.180.319,00	4.750.992.958,00	5.974.173.277,00	87.867.323,00
S4	435.682.085,00	307.043.536,00	331.708.378,00	105.122.799,00	338.116.491,00	443.239.290,00	38.347.012,00
S5	5.351.671.237,00	1.090.227.687,00	4.516.502.153,00	960.109.378,00	4.638.252.347,00	5.598.361.725,00	102.618.758,00
S6	1.125.780.655,00	823.572.940,00	794.777.640,00	332.471.950,00	809.033.605,00	1.141.505.555,00	40.897.410,00
S7	2.882.974.047,00	1.570.324.952,00	2.391.640.731,00	685.025.637,00	2.448.175.326,00	3.133.200.963,00	99.655.502,00
S8	1.052.943.702,00	748.036.470,00	862.022.367,00	194.212.936,00	863.257.219,00	1.057.470.155,00	89.148.849,00
S9	434.626.562,00	301.663.068,00	392.237.084,00	61.898.178,00	434.675.039,00	496.573.217,00	-29.383.888,00
S10	2.393.374.020,00	1.951.526.624,00	1.972.825.179,00	419.858.959,00	2.003.446.507,00	2.423.305.466,00	142.021.926,00

EK-4: 2017 YILI SEÇİLMİŞ HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİ VERİLERİ

Sigorta Şirketleri	Cari Varlık	Nakit ve Benzeri Varlık	Kısa Vadeli Borçlar	Özsermaye	Toplam Borç	Toplam Varlık	Net Kâr
S1	2.695.586.387,00	1.352.046.485,00	2.073.625.547,00	629.102.565,00	2.151.971.984,00	2.781.074.549,00	126.986.683,00
S2	6.826.718.458,00	2.597.699.895,00	5.262.107.385,00	2.267.039.738,00	5.385.716.090,00	7.652.755.828,00	573.985.759,00
S3	6.146.530.765,00	3.504.676.959,00	5.223.711.539,00	1.639.021.419,00	5.393.293.172,00	7.032.314.591,00	184.196.626,00
S4	507.939.374,00	370.097.549,00	357.811.234,00	152.371.380,00	364.778.950,00	517.150.330,00	37.715.171,00
S5	5.764.379.002,00	1.077.899.124,00	4.851.932.741,00	1.008.790.583,00	5.002.092.580,00	6.010.883.163,00	-335.119.792,00
S6	1.352.829.408,00	983.281.284,00	938.124.550,00	411.004.490,00	956.252.087,00	1.367.256.577,00	41.216.173,00
S7	3.127.929.962,00	1.415.979.998,00	2.428.960.548,00	894.014.460,00	2.500.761.234,00	3.394.775.694,00	186.497.248,00
S8	1.367.655.740,00	626.733.852,00	1.057.371.463,00	311.677.171,00	1.066.923.479,00	1.378.600.650,00	97.928.920,00
S9	488.209.550,00	309.881.821,00	417.297.642,00	76.953.041,00	467.235.629,00	544.188.670,00	15.061.837,00
S10	3.216.153.882,00	2.735.520.971,00	2.380.100.614,00	848.228.826,00	2.410.774.881,00	3.259.003.707,00	278.329.766,00

EK-5: 2018 YILI SEÇİLMİŞ HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİ VERİLERİ

Sigorta Şirketleri	Cari Varlık	Nakit ve Benzeri Varlık	Kısa Vadeli Borçlar	Özsermaye	Toplam Borç	Toplam Varlık	Net Kâr
S1	3.440.561.882,00	1.969.568.663,00	2.729.375.096,00	717.959.463,00	2.819.700.986,00	3.537.660.449,00	227.619.080,00
S2	7.841.122.570,00	3.023.072.087,00	6.047.964.170,00	2.487.314.286,00	6.198.940.477,00	8.686.254.763,00	562.588.635,00
S3	7.152.455.785,00	4.073.578.282,00	6.047.711.890,00	1.646.206.054,00	6.257.825.477,00	7.904.031.531,00	307.574.340,00
S4	665.227.332,00	471.150.648,00	482.288.926,00	186.973.660,00	490.632.245,00	677.605.905,00	32.577.735,00
S5	6.464.924.641,00	1.165.030.458,00	5.405.963.097,00	1.082.283.736,00	5.598.204.214,00	6.680.487.950,00	371.280.446,00
S6	2.035.250.555,00	1.398.654.594,00	1.533.867.915,00	487.694.448,00	1.610.933.274,00	2.098.627.722,00	58.152.135,00
S7	3.308.090.525,00	1.090.234.092,00	2.809.829.224,00	682.458.329,00	2.898.492.416,00	3.580.950.745,00	18.766.595,00
S8	1.792.156.891,00	767.942.718,00	1.397.192.678,00	401.423.741,00	1.410.343.466,00	1.811.767.207,00	105.831.570,00
S9	609.313.106,00	365.145.447,00	579.719.765,00	8.343.361,00	636.160.905,00	644.504.266,00	-117.614.734,00
S10	3.858.926.186,00	3.058.256.072,00	2.749.344.802,00	1.135.823.370,00	2.786.558.602,00	3.922.381.972,00	287.777.690,00

EK-6: 2019 YILI SEÇİLMİŞ HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİ VERİLERİ

Sigorta Şirketleri	Cari Varlık	Nakit ve Benzeri Varlık	Kısa Vadeli Borçlar	Özsermaye	Toplam Borç	Toplam Varlık	Net Kâr
S1	4.506.389.734,00	2.063.042.512,00	3.611.694.966,00	898.669.016,00	3.741.830.693,00	4.640.499.709,00	366.358.436,00
S2	9.767.880.515,00	3.307.572.059,00	7.184.610.621,00	3.232.939.310,00	7.446.732.430,00	10.679.671.740,00	727.095.057,00
S3	8.851.956.015,00	4.636.399.852,00	7.302.296.074,00	2.155.296.451,00	7.611.931.740,00	9.767.228.191,00	403.062.373,00
S4	767.912.015,00	499.489.210,00	594.904.512,00	176.918.895,00	608.229.221,00	785.148.116,00	17.555.264,00
S5	7.921.829.843,00	1.253.920.451,00	6.106.710.307,00	1.774.865.236,00	6.353.752.555,00	8.128.617.791,00	316.377.490,00
S6	3.960.119.465,00	2.025.328.488,00	3.211.420.045,00	752.354.441,00	3.389.988.773,00	4.142.343.214,00	118.264.564,00
S7	3.518.982.460,00	1.568.916.022,00	2.959.177.286,00	743.208.038,00	3.061.601.527,00	3.804.809.565,00	4.493.966,00
S8	2.365.012.808,00	1.435.911.970,00	1.886.638.586,00	495.823.329,00	1.904.013.067,00	2.399.836.396,00	124.399.588,00
S9	609.383.280,00	374.781.600,00	592.944.598,00	36.861.572,00	662.443.120,00	699.304.692,00	-43.982.402,00
S10	5.000.978.051,00	3.543.604.161,00	3.518.135.806,00	1.617.304.841,00	3.564.543.619,00	5.181.848.460,00	470.543.037,00

EK-7: 2020 YILI SEÇİLMİŞ HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİ VERİLERİ

Sigorta Şirketleri	Cari Varlık	Nakit ve Benzeri Varlık	Kısa Vadeli Borçlar	Özsermaye	Toplam Borç	Toplam Varlık	Net Kâr
S1	5.539.385.472,00	2.270.224.400,00	4.408.775.820,00	1.122.971.827,00	4.537.374.049,00	5.660.345.876,00	432.342.886,00
S2	12.162.817.012,00	3.658.524.134,00	9.179.900.895,00	3.699.330.043,00	9.457.285.851,00	13.156.615.894,00	895.912.376,00
S3	11.021.592.061,00	3.277.307.930,00	8.901.668.528,00	2.810.378.258,00	9.265.499.472,00	12.075.877.730,00	460.637.712,00
S4	933.461.820,00	412.645.859,00	751.317.824,00	202.106.911,00	767.698.263,00	969.805.174,00	41.619.841,00
S5	9.233.945.531,00	1.116.275.147,00	6.962.772.375,00	2.247.441.319,00	7.254.083.915,00	9.501.525.234,00	512.583.055,00
S6	4.826.414.886,00	2.595.339.538,00	3.894.549.142,00	938.691.684,00	4.088.895.786,00	5.027.587.470,00	186.281.346,00
S7	3.593.433.585,00	1.840.612.584,00	2.878.089.655,00	902.143.686,00	2.994.562.513,00	3.896.706.199,00	177.055.463,00
S8	3.036.695.249,00	1.420.938.439,00	2.415.405.252,00	582.139.999,00	2.489.807.670,00	3.071.947.669,00	166.390.637,00
S9	689.082.183,00	386.932.263,00	765.992.057,00	173.420.879,00	947.333.523,00	1.120.754.402,00	106.130.027,00
S10	5.821.910.149,00	2.637.198.477,00	3.930.823.374,00	2.035.624.958,00	3.986.046.584,00	6.021.671.542,00	435.539.389,00

EK-8: 2021 YILI SEÇİLMİŞ HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİ VERİLERİ

Sigorta Şirketleri	Cari Varlık	Nakit ve Benzeri Varlık	Kısa Vadeli Borçlar	Özsermaye	Toplam Borç	Toplam Varlık	Net Kâr
S1	7.187.858.141,00	2.194.391.593,00	6.192.810.895,00	1.049.290.042,00	6.338.572.673,00	7.387.862.715,00	189.396.766,00
S2	14.821.931.404,00	4.330.242.364,00	11.276.472.900,00	4.225.964.670,00	11.662.989.892,00	15.888.954.562,00	1.364.325.975,00
S3	15.284.409.717,00	3.176.936.733,00	13.130.812.718,00	3.203.552.195,00	13.572.025.887,00	16.775.578.082,00	521.836.991,00
S4	1.254.869.423,00	461.004.538,00	1.061.452.309,00	220.762.822,00	1.078.218.561,00	1.298.981.383,00	55.804.228,00
S5	11.710.535.799,00	1.340.118.047,00	8.682.451.402,00	3.014.335.835,00	8.858.274.707,00	11.872.610.542,00	1.470.426.996,00
S6	5.983.375.834,00	3.306.015.959,00	4.954.745.661,00	1.119.029.637,00	5.309.931.156,00	6.428.960.793,00	199.529.558,00
S7	4.508.430.027,00	1.808.319.309,00	3.865.303.832,00	851.009.134,00	4.006.299.030,00	4.857.308.164,00	-6.319.869,00
S8	4.214.444.136,00	1.308.577.515,00	3.449.120.157,00	812.658.182,00	3.491.981.033,00	4.304.639.215,00	230.518.183,00
S9	957.597.090,00	527.415.953,00	990.644.763,00	356.527.842,00	1.191.646.548,00	1.548.174.390,00	154.505.154,00
S10	6.905.084.798,00	2.652.495.648,00	5.196.182.946,00	2.064.293.007,00	5.264.853.278,00	7.329.146.285,00	323.548.748,00

EK-9: 2022 YILI SEÇİLMİŞ HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİ VERİLERİ

Sigorta Şirketleri	Cari Varlık	Nakit ve Benzeri Varlık	Kısa Vadeli Borçlar	Özsermaye	Toplam Borç	Toplam Varlık	Net Kâr
S1	12.327.382.042,00	5.149.347.780,00	10.670.039.902,00	1.949.073.765,00	10.882.348.895,00	12.831.422.660,00	-121.148.616,00
S2	27.664.558.197,00	10.165.385.852,00	21.905.415.465,00	9.978.978.019,00	22.535.467.992,00	32.514.446.011,00	1.355.002.021,00
S3	27.839.336.494,00	9.253.297.691,00	23.957.117.348,00	6.048.456.902,00	24.657.578.954,00	30.706.035.856,00	1.133.201.306,00
S4	3.079.748.941,00	1.009.891.327,00	2.963.502.960,00	319.377.534,00	2.992.459.233,00	3.311.836.767,00	100.126.444,00
S5	20.596.839.285,00	4.532.904.048,00	14.912.902.241,00	5.743.085.749,00	15.476.292.319,00	21.219.378.068,00	1.702.293.060,00
S6	13.808.658.230,00	5.417.459.328,00	11.978.010.380,00	2.104.877.701,00	12.563.282.788,00	14.668.160.489,00	-297.025.108,00
S7	6.477.790.358,00	2.696.452.899,00	6.439.381.758,00	438.136.221,00	6.639.595.171,00	7.077.731.392,00	-401.459.989,00
S8	7.435.207.300,00	1.698.043.274,00	6.762.395.988,00	819.814.463,00	6.813.601.513,00	7.633.415.976,00	7.156.281,00
S9	2.458.033.304,00	1.400.380.035,00	2.625.259.367,00	819.268.303,00	2.894.181.929,00	3.713.450.232,00	382.314.430,00
S10	11.395.391.516,00	2.108.692.264,00	9.387.025.606,00	2.422.864.456,00	9.498.754.919,00	11.921.619.375,00	460.157.093,00

EK-10: 2023 YILI SEÇİLMİŞ HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİ VERİLERİ

Sigorta Şirketleri	Cari Varlık	Nakit ve Benzeri Varlık	Kısa Vadeli Borçlar	Özsermaye	Toplam Borç	Toplam Varlık	Net Kâr
S1	20.263.701.622,00	5.215.000.889,00	17.722.516.988,00	3.276.263.132,00	17.855.658.416,00	21.131.921.548,00	1.185.171.182,00
S2	53.209.057.287,00	17.290.023.889,00	42.866.233.609,00	19.621.306.504,00	43.386.224.259,00	63.007.530.763,00	6.767.161.488,00
S3	53.381.069.132,00	11.302.917.518,00	43.327.376.032,00	14.203.844.031,00	44.164.382.237,00	58.368.226.268,00	5.909.396.707,00
S4	6.076.694.052,00	3.464.242.425,00	5.695.392.503,00	913.375.502,00	5.821.191.866,00	6.734.567.368,00	375.832.432,00
S5	46.562.071.423,00	10.608.211.451,00	35.786.471.557,00	11.601.850.829,00	36.694.402.495,00	48.296.253.324,00	4.439.774.560,00
S6	23.181.130.914,00	11.205.379.908,00	20.215.746.417,00	4.538.525.231,00	20.959.076.040,00	25.497.601.271,00	2.592.933.697,00
S7	11.461.084.691,00	3.793.224.802,00	10.738.177.312,00	2.302.607.481,00	10.874.618.669,00	13.177.226.150,00	722.864.946,00
S8	14.565.135.238,00	4.005.969.470,00	13.030.830.677,00	1.917.268.163,00	13.088.886.019,00	15.006.154.182,00	651.723.405,00
S9	6.774.607.107,00	2.895.616.309,00	6.078.019.385,00	1.937.935.736,00	6.476.767.302,00	8.414.703.038,00	1.074.895.689,00
S10	21.259.128.568,00	5.153.866.713,00	16.634.908.896,00	5.186.032.526,00	16.732.691.909,00	21.918.724.435,00	2.644.411.553,00